
ପୃଥିବୀର
ଲୋକକଥା
ପଞ୍ଜାବ-୧

ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା

(ପଞ୍ଜାବ ଲୋକକଥା)

[ପ୍ରଥମ ଭାଗ]

ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ମହାନ୍ତି, ବି. ଏସ୍. ସି., ଏଲ୍. ଏଲ୍. ବି.
ଓ. ଏସ୍. ଜେ. ଏସ୍. (ଅବସର)

ଶ୍ରୀମତୀ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାନ୍ତି, ଏମ୍. ଏ., ବି. ଇଡ୍

ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକଳ୍ପ

PRUTHIBIR LOKAKATHA

(Punjab Lokakatha)

First Part

ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା

(ପଞ୍ଜାବ ଲୋକକଥା)

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

ପ୍ରକାଶକ :

ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକଳ୍ପ

ବଘାଳ, ପୋ: ବଘାଳ, ପୁରୀ

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ—ମେ' ପଣ୍ଡାଲ୍, ୧୯୮୭
ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ—ଶିବରାତ୍ରୀ, ୧୯୯୦
ତୃତୀୟ ସଂସ୍କରଣ—ମାଘ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ୧୯୯୭
ଚତୁର୍ଥ ସଂସ୍କରଣ—୨୦୦୩, ବୁଦ୍ଧ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ— **ଶ୍ରୀ ରବିନାରାୟଣ ନାୟକ**

ମୁଦ୍ରଣ : **କେ.ବି.ଏସ୍. ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ**
ଡଗରପଡ଼ା, କଟକ-୨

ମୂଲ୍ୟ—୧୫ ଟଙ୍କା

ନିବେଦନ

ପ୍ରାୟ ଅଶୀ ହଜାର ବର୍ଷ ତଳେ ମଣିଷ ପଶୁଭଳି ରହୁଥିଲା । ରନ୍ଧାଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା କଥା ସେ ଜାଣିନଥିଲା । କିନ୍ତୁ କଳିଙ୍ଗରେ ମଣିଷ ଥିଲା ଅଲଗା । ସେ ମାଟି ପାତ୍ର ତିଆରି କରି ସେଥିରେ ରାନ୍ଧି ଖାଉଥିଲା । ସେ ସମୟର ସଭ୍ୟତାର ଶୀର୍ଷ ସ୍ଥାନରେ ସେ ଯେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା, ଏହା କ'ଣ ଅସ୍ୱୀକାର କରିହେବ ?

ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ସମୁଦ୍ରକୁ ଦେଖି ଡରୁଥିଲା, ସେତେ-ବେଳେ କଳିଙ୍ଗର ଲୋକେ ଆହୁଲା ମାରି ଆଉ ପବନର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ଆଧୁନିକ ଭିଏତନାମରେ ପ୍ରଥମେ ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଏ ରାଜ୍ୟର ନାମ ଚମ୍ପାଗଡ଼ ରଖିଥିଲେ ।

କଳିଙ୍ଗର ଲୋକେ ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧର ଅଂଶୀଦାର । ଯୁଦ୍ଧରେ ଚଣ୍ଡାଶୋକଙ୍କୁ ଧର୍ମାଶୋକ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ । ଖାରବେଳଙ୍କ ପଞ୍ଜାବ ବିଜୟରେ ଓ କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ବିଜୟରେ ଅଂଶୀଦାର ।

ଏ ରାଜ୍ୟରେ ଅଗଣିତ ମନ୍ଦିର, ପୁଷ୍କରଣୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୀର୍ତ୍ତୀ ପୂରିରହିଛି ।

ଏସବୁ ଷୋଡ଼ଶଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପୂର୍ବକଥା । ତାପରେ ଆସିଲା ଆମ୍ଭ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ । ଧୋଇ ମରୁଡ଼ି ଆମର ଚିରସ୍ଥାୟୀ ଦୁଃଖ । ଏହାର ସମାଧାନ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ସ୍ୱାଧୀନତା ହରାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ଏ ସମସ୍ୟା କିପରି ସମାଧାନ କରିଥିଲୁ, ସେ ବିଷୟରେ ଆମର ଧାରଣା ବି ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଇଂରେଜମାନେ ଆମକୁ ଉତ୍ପୀଡ଼ନାକ୍ରାନ୍ତ କରିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ପଦାନୁସରଣ ଆମର ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ହିଗରେ ଏକମାତ୍ର ବାଟ ବୋଲି ଆମେ ଧରିନେଇଛୁ । ଏଥିରୁ ଫେରିବାର କ'ଣ ବାଟ ନାହିଁ ? ଏ ତ ଆମର ସମସ୍ୟା । ଲୋକ କଥାରୁ ସମାଧାନ ଖୋଜିଲେ କ୍ଷତି କଣ ?

ଲୋକକଥା ଅଭିଜ୍ଞ ଲୋକର ଅନୁଭୂତିର ପରିପ୍ରକାଶ । ଜଟିଳ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ଏକ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସୂତ୍ର । ସୁନାକୁ ଯେପରି ମାଟି ଖାଇପାରେ ନାହିଁ, ଏହାକୁ ସେହିପରି କାଳ ଖାଇପାରି ନାହିଁ । ତୁଣ୍ଡର କଥାରେ ଏହା ବଞ୍ଚି ରହିଥିଲା । ପରକାଳରେ ଏହାକୁ ଲେଖା ମାଧ୍ୟମରେ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇଛି ।

ଆମକୁ ବଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ । ଜ୍ଞାନ ହିଁ ଏହାର ମାର୍ଗ । ଲୋକ-କଥାରେ ଜ୍ଞାନ ଭରପୂର । ଅତି ସହଜ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗପ ମାଧ୍ୟମରେ । ଏହାର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଆମେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବହି ପ୍ରକାଶ କରୁଛୁ । ଏହା ଛଅଶହ ବହିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ । ଏ ଜାତିକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଆମର ଏହା ଏକ ଉଦ୍ୟମ । ଏଥିପାଇଁ ଆପଣଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ମହାନ୍ତ

ସୂଚୀପତ୍ର

ଭଗବାନଙ୍କ ଗଢ ବଚନ

ହରିଆ ହରିଭକ୍ତ । ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ସେ ବିଭୋଳ । ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚାଣୀରେ ତାର ଉପାସ । ସେଦିନ ଜଳ ବି ସ୍ପର୍ଶ କରେନାହିଁ । ଶରୀର ତାର କ୍ଷୀଣ । ଉପବାସ ତାକୁ ବହୁତ ବାଧେ । ସେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼େ । ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ବରଦାସ୍ତ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଖାଇବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରେ । ସ୍ତ୍ରୀ ବାଧ୍ୟରେ ସେ ଦି'ଟା ଖାଏ । କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ବିରକ୍ତ ହୁଏ ।

ଦିନକର କଥା । ହରିଆର ସେଦିନ ଉପାସ । ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ଯେତେ ନେହୁରିହୋଇ କହିଲା, ସେ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ବି ନଛୋଡ଼ ବନ୍ଧା । ହରିଆ ନଖାଇଲେ ସେ ଖାଇବ ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲା । ସତକୁସତ ଦିନେ ଉପାସ ବି ରହିଗଲା । ତାର ବି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ନୁହେଁ । ଅତି ଖରାପ । ହରିଆର ଚେତା ପଶିଲା । ଭାବିଲା— ହରିଭକ୍ତି ଏକ ପ୍ରେମ । ପ୍ରେମରେ ଭୋକ ଶୋଷ ଭୁଲି ହୋଇଯାଏ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିବାଦ ପାଇଁ ଉପାସ ହିଂସା ପ୍ରଣୋଦିତ । ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ । ରାଗ ଦ୍ୱେଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଉପାସ ଶରୀରକୁ ଖୁବ୍ ବାଧେ । ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ଜିଦ୍‌ରେ ଉପାସ କରୁଛି । ତାକୁ ନିଶ୍ଚେ ବାଧୁଥିବ । ସବୁ ଧର୍ମ କହେ ପରକୁ କଷ୍ଟ ଦେବା ଅନୁଚିତ । ସେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ କଷ୍ଟ ଦେଇ ଧର୍ମ ଉପାର୍ଜ୍ଜନ କରିବ ନାହିଁ ବରଂ ଏଥିରେ ଅଧର୍ମ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଡାକି କହିଲା, "ଖାଇବାକୁ ଆଣ । ଏଥର ଉପାସ କଲେ, କାହା-କଥା ଶୁଣିବି ନାହିଁ ! ତମ କଥା ବି ରଖିବି ନାହିଁ । ହରି ଖାଇବାକୁ ନଦେଲେ ଖାଇବି ନାହିଁ ।"

ହରିଆର କଥା ଶୁଣି ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ହସିପକାଇଲା । କହିଲା, 'ଆଚ୍ଛା ଅଭିଆଣ କଥା, ତୁମେ କହୁଛ । କାନ ହେଲା ଦିନଠାରୁ

ମୁଁ ଏକଥା ଶୁଣିନାହିଁ । ଶୁଣିଛି—'ଭକ୍ତର ଭଗବାନ' । ଭକ୍ତର ଗୁହାରି ସେ ଶୁଣନ୍ତି । ଆପଣ ବିପଦରେ ସାହା ହୁଅନ୍ତି । ଏମିତିକି ନିଜେ ଆସି ତାଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । କାହାକୁ ଖୁଆଇ ଦେବା କଥା ତ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାଣିନାହିଁ ।'

ହରିଆ କହିଲା, "ହଉ ! ଏଥର କାହା କଥା ଠିକ୍ ଜାଣିବ । ମୁଁ ଉପାସ ଦିନ ଏଠି ରହିଲେ ସିନା, ଜବରଦସ୍ତି କରି ଖୁଆଇବେ । ମୁଁ ଯଦି ନଥିବି, ତମେ କ'ଣ କରିବ ?"

ହରିଆ ଘର ଛାଡ଼ି ଯିବା କଥା ଶୁଣି ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ଡରିଗଲା । କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । କାମ ବାହାନାରେ ସେଠୁ ଖସି ଚାଲିଗଲା ।

ହରିଆ ଏକଜିଦିଆ । ଯାହା ବୁଝିଥିବ ସେଇଆ । ଟିକିଏ ବି ମତ ବଦଳାଏ ନାହିଁ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉପାସ ଦିନ ରାତିରୁ ଉଠି ସେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରିଲା । କାହାକୁ କିଛି ନ କହି ଜଙ୍ଗଲକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ସେତେବେଳକୁ ପାହାନ୍ତିଆ । ସେ ଜଙ୍ଗଲିଆ ରାସ୍ତାରେ ଯାଉ ଯାଉ ଏକ ବିରାଟ ଗଛ ଦେଖିଲା । ତାର ଡ଼ାହିଗୁଡ଼ିକ ବେଶ ମୋଟା । ତାହି ସନ୍ଧିଟି ଖୁବ୍ ପ୍ରଶସ୍ତ । ବସିଲେ ପଡ଼ିବାର ସମ୍ଭାବନା କମ୍ । ବାହାରୁ ବି ସହଜେ ଦେଖାଯିବ ନାହିଁ । ହେଳା ନ କରି ସେଇ ଗଛଟିରେ ସେ ଚଢ଼ିଲା । ମୋଟା ଡ଼ାହିଟିଏ ଦେଖି ତା ସନ୍ଧିରେ ବସିଲା ।

ସେଇଠି ସେ ବସି ହରିନାମ ଜପୁଥାଏ । ସକାଳ ବେଳାଟି ଯାଇ ଦ୍ୱିପ୍ରହର ହେଲା । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାହାରି ଦେଖାନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ଖରା ଭାରି ଟାଣ । ବାଟୋଇଟିଏ ଆସି ଗଛମୂଳେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଖରାରେ ଝାଉଁଳ ପଡ଼ୁଥାଏ । ବାଟ ଚାଲିରେ ସେ ହାଲିଆ । ଆଗକୁ ଚାଲିବାକୁ ତାର ଗୋଡ଼ ଚଳୁନାହିଁ । ହାତରେ ଝୁଲାଟିଏ । ସେଥିରୁ ପରଟା ପଦାକୁ ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ସେ

ବୁଜୁଲିଟିକୁ ସେଇ ଗଛର ଗୋଟିଏ ଡାଳରେ ବାନ୍ଧିଦେଇ ଗଛମୂଳେ ବସିପଡ଼ିଲା ।

ଶୀତଳ ପବନ ବାଜିବାରୁ ସେ ଢୁଳେଇଲା । ଆଖିରେ ତାର ଆଖିଏ ନିଦ । ତା ପରେ ନିଦଘୋଡ଼ ନିଦରେ ସେ ସେଇଠି ଶୋଇଗଲା । ଉଠିଲାବେଳକୁ ବେଳ ଆଖର । ଦେଖିଲା, ସେ ବହୁତ ସମୟ ଶୋଇପଡ଼ିଛି । ଡେରି ହୋଇଯିବାରୁ ସେ ଗୁନିଆ । ଆଉ ହେଳା ନ କରି ସେ ଧାଇଁଲା । ଗଲାବେଳେ ବୁଜୁଲିଟିକୁ ନେବାକୁ ସେ ଭୁଲିଗଲା ।

ହରିଆ ଗଛ ଉପରୁ ସବୁ ଦେଖୁଥାଏ । ତାର ପେଟରେ ଭୋକ । ଆଖି ଆଗରେ ପରଠା । କେହି ଦେଖିବାକୁ ନାହିଁ । ମଣିଷ ମନ ତ ! ପରଠା ଖାଇବାକୁ ତାର ଭାରି ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ପର-ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହରିଆ ଭାବିଲା, ଭଗବାନ ସବୁଠି ଅଛନ୍ତି । ସେ ସବୁ ବି ଦେଖନ୍ତି । ମଣିଷକୁ ଯିନା ଏଡ଼େଇ ହେବ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ଏଡ଼େଇ ହୁଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେଠୁ ସେ ଟିକିଏ ଚହଲିଲା ନାହିଁ । ପରଠା ଆଡ଼କୁ ଆଉ ଅନାଇଲା ବି ନାହିଁ ।

ଏହା ଭିତରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସିଯାଇଛି । ଦଳେ ଡାକୁ ସେଇ ବାଟେ ଯାଉଥିଲେ । ବୁଜୁଲିଟିକୁ ଦେଖି ସେଠି ଅଟକିଗଲେ । ଜଣେ ବୁଜୁଲିଟିକୁ ଆଣି ଖୋଲିଲା । ପରଠା ସେଥିରେ ଥିବାର ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଭାରି ଖୁସି । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଖାଇବାକୁ ବସିପଡ଼ିଲେ ।

ସର୍ଦ୍ଦାର ଏକଥା ଦେଖି ଗର୍ଜିଉଠିଲା—"ବନ୍ଦ କର । ପରଠା ଖାଇବା ବନ୍ଦକର । କିଏ କାହିଁକି ଜଙ୍ଗଲରେ ପରଠା ଛାଡ଼ିକରି ଯିବ ? ଯେ ରଖିଛି, ତାର ମତଲବ ଖରାପ । ପରଠାରେ ବିଷଦେଇ ରଖିଛି, ଏଇଟା ତାର ଗୋଟାଏ ଫାଶ । ବାଟୋଇ ଏବାଟେ ଗଲାବେଳେ ପରଠାକୁ ଦେଖିବ । ଲୋଭେଇ ବିଷ ପରଠାକୁ

ଖାଇବ । ଛଟପଟ ହୋଇ ମରିବ । ପରଟା ରଖିଥିବାଲୋ ବାଟୋଇର ସମ୍ପତ୍ତି ନେବ ।”

କଥାଟା ଅନ୍ୟ ଡାକୁମାନଙ୍କ ମନକୁ ବେଶ୍ ପାଇଲା । ଏ ବିଷୟରେ ବିସ୍ତର ଆଲୋଚନା ବି ହେଲା । ଶେଷକୁ ସ୍ଥିର ହେଲା, ଯେ ପରଟା ରଖିଛି, ବାଟୋଇର ସମ୍ପତ୍ତି ଲୁଣ୍ଠନ ତାର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ତେଣୁ ସେ ଏଇଠି କେଉଁଠି ଲୁଚିକରି ବସିଥିବ । ଖୋଜିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ମିଳିବ ।

ସବୁ ଡାକୁମାନେ ଗଛ ଗୁହିପଟେ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ଖୋଜିଲେ । କିନ୍ତୁ କାହାକୁ ପାଇଲେ ନାହିଁ । କଥାହେଲା, ଲୋକଟା ଯଦି ତଳେ କେଉଁଠି ନାହିଁ, ଗଛରେ ଥାଇପାରେ । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ଗଛକୁ ଉଣ୍ଡିଲେ । ଶେଷରେ ହରିଆକୁ ସେମାନେ ଠାବ କଲେ । ହରିଆକୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା ତ ସେ ଶୁଣିଥିଲା । ତାଙ୍କ ଗର୍ଜନ ଶୁଣି ସେ ଡରିଗଲା । ନ ଓହ୍ଲାଇଲେ ବିପତ୍ତି ବେଶୀ । ଏହାଭାବି ଧୀରେ ଧୀରେ ତଳକୁ ଆସିଲା ।

ସର୍ଦ୍ଦାର କହିଲା, “ଯେ ଗାତ ଖୋଳିଛି, ତାକୁ ସେଇଥିରେ ପକାଇଲେ ବେଶ୍ ମଜ୍ଜା ହେବ । ହରିଆକୁ ପରଟା ଖୁଆଯାଉ । ବିଷ ପରଟା ଖାଇ ସେ ଛଟପଟ ହୋଇ ମରୁ ।”

ହରିଆକୁ ପରଟା ଖାଇବାକୁ ସେମାନେ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ହରିଆ ଉପରେ ଗୁନିଆ ସତ, ହେଲେ ତା ପଣ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ସେ ଅରାଜି । ସେଥିପାଇଁ ସେ ସିଧା ସିଧା ଖାଇବାକୁ ମନା କରିଦେଲା । ହରିଆର କଥା ଶୁଣି ଡାକୁମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା, ହରିଆ ନିଶ୍ଚୟ ପରଟାରେ ବିଷ ମିଶେଇଛି । ବାଟୋଇକୁ ମାରି ସମ୍ପତ୍ତି ନେବାର ମତଲବ ଏହା ପଛରେ ଅଛି । ଡାକୁମାନଙ୍କର ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ

ନଥିଲା । ବେଶ୍ ଉତ୍ତମ ମଧ୍ୟମ ଦି'ଟା ହରିଆକୁ ଦେଲେ । ତାପରେ ପରଟା ଖାଇବା ପାଇଁ ପାଟିରେ ଗୁଞ୍ଜିଲେ । ପିଠିରେ ଦୁମ୍‌ଦାମ୍ ବି ବସୁଥାଏ । ହରିଆ ଆଉ ସହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପରଟା ଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ଗାଉଁ ଗାଉଁ କରି ପରଟାତକ ସବୁ ଗିଳି ପକାଇଲା ।

ପରଟା ଖିଆ ସରିବାରୁ ମାଡ ବନ୍ଦ ହେଲା । ସରଦାରଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଡ଼ାକୁମାନେ ପଳାଇଲେ । ହରିଆ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଲା ।

—❋—

କାଣ

ଦୁଇଟି ବନ୍ଧୁ ! ସେମାନେ ଦିନେ ଆଲୋଚନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଆଲୋଚନାରେ ବିଷୟବସ୍ତୁ—ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲେ ମିଳେ । ଅନ୍ୟଜଣକ କହିଲା—"ତୋ କଥା ସତ । କିନ୍ତୁ ସେଥିପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଦରକାର ।" ପ୍ରଥମ ଜଣକ ରାଜି ହେଲା ନାହିଁ । ବହୁ ସମୟଧରି ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଚାଲିଲା । କିନ୍ତୁ କିଛି ଲାଭ ହେଲାନାହିଁ । ଶେଷକୁ ପ୍ରଥମ ଜଣକ କହିଲା "ମୁଁ ମୋ ମତରେ ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ । ତେଣୁ ମୁଁ ତାହା ପରୀକ୍ଷା କରି ତତେ ଦେଖାଇ ଦେବି ।" ଦ୍ୱିତୀୟ ବନ୍ଧୁ ଏଥିରେ ରାଜି ହୋଇଗଲା ।

ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମଶାଳା । ତାର ଗୋଟିଏ କଣ ଭାରି ନିଗୁଟିଆ । ସେଠିକୁ ପ୍ରାୟ କେହି କେବେହେଲେ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । କଥା ହେଲା—ପ୍ରଥମ ବନ୍ଧୁଟି ସେଇଠି ବସିବ । କାହାକୁ କିଛି କହିବ ନାହିଁ । ତାକୁ ଯଦି ସେମିତି ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ, ସେ ଠିକ୍ । ନଚେତ୍ ଆର ବନ୍ଧୁ ଜଣକ ଠିକ୍ ।

କଥାନୁସାରେ ତା’ ପରଦିନ ସକାଳୁ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ସେଠାକୁ ଗଲେ । ପ୍ରଥମ ବନ୍ଧୁଟି ସେଇଠି ବସି ରହିଲା । ଦୂରରେ ଆର ବନ୍ଧୁଟି ଅପେକ୍ଷା କଲା । ସେ ଦିନ ଧର୍ମଶାଳାରେ ଭାରି ଭିଡ଼ । ବହୁତ ଲୋକ ଆସିଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଖାଇପିଇ ଚାଲି-ଗଲେ । ଅଥଚ ସେ ପଟକୁ କେହି ଗଲେ ନାହିଁ । ଦିନଯାକ ପ୍ରଥମ ବନ୍ଧୁଟି ଉପାସରେ ବସି ରହିଲା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସୂଚନା ବି ନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଯାତ୍ରୀ ଦଳଟିଏ ଆସିଲେ । ସେମାନେ ଖାଇବା ପାଇଁ ଜାଗା ଖୋଜୁଥାନ୍ତି । ଶେଷକୁ ପ୍ରଥମ ବନ୍ଧୁ ବସିଥିବା ନଗୁଣ୍ଠିଆ ଜାଗାଟିକୁ ବାଛିଲେ । ସେଠି ଖିଆପିଆ ବି ହେଲା । କିନ୍ତୁ କେହି ଜଣେ ହେଲେ ପ୍ରଥମବନ୍ଧୁ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ବି କଲେନାହିଁ । ସେ ଦିନଟି ତାର ଉପାସରେ ଚାଲିଗଲା ।

ତୃତୀୟ ଦିନ । ପ୍ରଥମ ବନ୍ଧୁଟି ଭୋକରେ ଆଉଟୁ ପାଉଟୁ । ଦ୍ୱିତୀୟ ବନ୍ଧୁଟି ଆସି କହିଲା—“ଜଣାଗଲା, ତୋ ମତ ଭୁଲ୍ । ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କରି ଲାଭ ନାହିଁ । ତିନିଦିନ ହୋଇଗଲା, ତୁ ଖାଡ଼ା ଖାଡ଼ା ଉପାସ । ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କର ନାହିଁ । କଲେ, ଦେହକୁ ବେଶ୍ ବାଧିବ ।”

ସମସ୍ତଙ୍କର ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ଅଛି । କେହି କାହା ମତକୁ ଭୁଲ୍ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ରାଜି ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହା ସାଧାରଣ ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି । ପ୍ରଥମ ବନ୍ଧୁଟି ତାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସେ ତାର ବନ୍ଧୁ କଥାରେ ରାଜି ହେଲା ନାହିଁ ବରଂ ସେଇ ଦିନଟିକୁ ଅନ୍ତତଃ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହିଲା ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବାକୁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ବାକି । ଏତିକିବେଳେ ଦଳେ ଯାତ୍ରୀ ଭୋଜି କରିବାକୁ ଆସିଲେ । ନଗୁଣ୍ଠିଆ ଜାଗାଟିଏ ତାଙ୍କର

ଦରକାର । ବାଛି ବାଛି ଏଇ ଜାଗାଟିକୁ ମନୋମୀତ କଲେ । ସାଥି ସାଥି ଆୟୋଜନ ଚାଲିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ରନ୍ଧାବଢ଼ା ସରିଗଲା । ସମସ୍ତେ ଧୋଇଧାଇ ହୋଇ ଆସି ବସିଗଲେ । ବଢ଼ା ହେବାକୁ ଯାହା ଆଉ ବାକିଥାଏ ।

ଉପବାସୀ ନିଜକୁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେମାନେ ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ନ ଦେଲେ, ତାକୁ ତ କଷ୍ଟ ହେବ । ତା'ଛଡ଼ା ନିଜର କଥା ଭୁଲ ବୋଲି ତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ । ଯେମିତି ହେଲେ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ କିଛି ଖାଇବ ବୋଲି ସ୍ଥିରକଲା । ଏକଥା ଚିନ୍ତା ସିନା କରୁଥାଏ, କିନ୍ତୁ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ ଜାଣିପାରୁ ନ ଥାଏ ।

ବଢ଼ାବଢ଼ି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ସମସ୍ତେ ପଙ୍‌କ୍ତିପାଖେ ବସିଲେଣି । ତା'ପ୍ରତି କାହାର ନଜର ନାହିଁ । ସେ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିମୂଢ଼ । ଆଉ ଡେରିକର ଲାଭ ନାହିଁ । ତା' ଅବସ୍ଥା ତାଙ୍କ ଜଣେଇବାକୁ ହେବ । ନିଜେ ଉଠିଯାଇ କହିବା ଅସୁନ୍ଦର । ଭାବିଲା, ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବ । ଯାହା ଭାଗ୍ୟରେ ଥିବ । ସେଥିପାଇଁ ଖଣ୍ଡିଏ କାଶିଟିଏ ଦେଲା ।

ସେତ ଆଡ଼ୁଆଳରେ ଗୋଟିଏ କଣକୁ ବସିଥିଲା । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ କେହି ଦେଖିବ ନଥିଲେ । ସେ କାଶିବାରୁ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଆଖି ତା ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ନିଚ୍ଛାଟିଆ ଜାଗାରେ ଜଣେ ଲୋକ ବସିଛି । ମୁହଁଟି ତା'ର ଶୁଖିଲା । ସେ ଯେ ଦୁଇ ତିନି ଦିନ ଉପବାସୀ, ଏହା ତାହା ଚେହେରାରୁ ଜଣାପଡ଼ୁଛି । ତାର ଚାହାଣୀ ବିକଳ, ଅନୁନୟଭରା ।

ସେମାନଙ୍କ ମନ ତରଳିଗଲା । ସେମାନେ ଏତେ ଲୋକ ଖାଇବେ, ଅଥଚ ଜଣେ ଉପାସରେ ସେଠି ବସି ରହିଥିବ । ପୁଣି

ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆକୁଳ ନୟନରେ ଚାହିଁଥିବ । ଏକଥା ତାଙ୍କରମନକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । ସେମାନେ ପରସ୍ପର କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ । ଜଣେ କିଛି ରୁଟି ଓ ତରକାରୀ ଆଣି ତା ପାଖରେ ରଖି ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା ।

ତା' ପରେ ସମସ୍ତେ ହାତ ଚଳାଇଲେ । ସେ ବି ତା'ଭିତରେ ଜଣେ । ଖିଆପିଆ ସରିଲା । ସମସ୍ତେ ବିଦା ହୋଇଗଲେ । ପ୍ରଥମ ବନ୍ଧୁଟି ସେଠୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବନ୍ଧୁ ପାଖକୁ ଆସି କହିଲା, "ତୋ କଥା ସତ୍ୟ । ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲେ ମିଳେ । ସେଥିପାଇଁ ସାମାନ୍ୟ ଉଦ୍ୟମ ବି ଦରକାର । ଏମିତିକ ଖଣ୍ଡିକାଶ ସେଥିପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ।"

ରୂପମତୀ

ଚନ୍ଦ୍ରବନ ତଳେ ଜଣେ ରାଜା ଥିଲେ । ସେ ଯୁବକ । ଅବିବାହିତ । ଥରେ ସେ ପାରଧିକି ଯାଉଥିଲେ । ବାଟରେ ଗୋଟିଏ ଝିଅକୁ ଦେଖି ଅଟକିଗଲେ । ଝିଅଟି ଗୋଟିଏ ରାଉଳରେ ଗଢ଼ା । ଦେଖିବାକୁ ଭାରି ସୁନ୍ଦର । ସେଠି ଆଖି ତାଙ୍କ ଲାଖି ରହିଗଲା । ପାରିଧିକୁ ଗଲେ ନାହିଁ । ଉଆସକୁ ଫେରିଲେ । ମନ ତାଙ୍କର ଲାଗିଛି । ଝିଅଟିକୁ ଜାଣିବାକୁ ତାଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ବହୁତ ।

ରାଜାଙ୍କ ଚାରିପଟେ ଲୋକେ ଘେରି ରହିଥା'ନ୍ତି । ରାଜାଙ୍କ ମନ ଲାଖି କାମ କରିବାକୁ ସେମାନେ ସବୁବେଳେ ଉଚ୍ଛନ୍ନ । ରାଜାଙ୍କର ମନ କଥା ସେମାନେ ଜାଣିଲେ । ଖବର ଦେଲେ, ଝିଅଟିର ନାଁ ରୂପମତୀ । ସେ ବିବାହିତା । ସ୍ୱାମୀ ତାର ସୌଦାଗର । ବିଦେଶକୁ ବଣିଜ ପାଇଁ ଯାଇଛି । ଘରେ ରୂପମତୀ ଏକାକୀ । ଚାକର ଚାକରାଣୀ ମେଳରେ ସେ ଥାଏ ।

ରାଜା ରୂପମଣି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ କେବଳ ମୁଗ୍ଧ ନୁହଁନ୍ତି, ପାଗଳ ମଧ୍ୟ । ରୂପମଣିଙ୍କୁ ବିବାହ କରିବା ତାଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ଇଚ୍ଛା । ସେ ଯେ ବିବାହିତା, ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ରୂପମଣିଙ୍କୁ ରାଜି କରାଇବାକୁ ହେବ । ନଇଲେ ଲୋକେ ଛି ଛାକର କରିବେ । ପ୍ରଜାକୁଳ ତବେ୍ରାଧ ବି କରିପାରନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ରୂପମଣିଙ୍କୁ ସେ ଉଆସକୁ ଡକାଇଲେ ।

ଏ ଖବର ଅଗ୍ନିକଣ । ଗୃହଅଗ୍ନିକର, କିନ୍ତୁ ରାଜାଦେଶ । ପ୍ରତିବାଦ କଲେ ନିଶ୍ଚେ ଜେଲ ବା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ । ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେବ ନାହିଁ । ରୂପମଣି ସାଇପଡ଼ିଶାଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଲୋଡ଼ିଲା । ସମସ୍ତେ ଆସିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଭୟରେ କାତର । ଆଖି ସମସ୍ତଙ୍କର ତଳକୁ । ପାଟିରେ କଥା ନାହିଁ । କେହି ମୁହଁ ବି ଟେକିଲେ ନାହିଁ । ପରାମର୍ଶ ଦେବା ତ ଦୂରର କଥା ।

ରୂପମଣି ହତାଶ । ଉପାୟହୀନା । ରାଜାଦେଶ ଅମାନ୍ୟ ଭୟଙ୍କର । ବିପଦ ମଧ୍ୟ । ସେଥିରେ ସେ ଦୃଢ଼ । ବାଧ୍ୟ ଶୀଘ୍ରପରି ସେ ଉଆସକୁ ଆସିଲା ।

ଉଆସରେ ତାକୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କରାଗଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା । ଯାହା ଅତି, ତାହା ମନ୍ଦ । ଏକଥା ରୂପମଣି ଜାଣେ । ତେଣୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାରେ ସେ ଉଲ୍ଲସିତ ନୁହେଁ । ବରଂ ଦୁଃଖିତା । ରାଜା ତାକୁ ପାଖକୁ ଡାକି ବସାଇଲେ । ଏଣୁତେଣୁ ପଚାରି ପଚାରି ପରେ କହିଲେ, "ମୁଁ ଦେଖୁଛି ତୁମେ ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦରୀ । ଯୁବତୀ ବି । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ଯୌବନ କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ । କିନ୍ତୁ ଉପଭୋଗ୍ୟ । ନଚେତ୍, ଆପେ ଆପେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ଠିକ୍ ସୁନ୍ଦର ଫୁଲପରି । ତମେ ବିବାହିତା ସତ; କିନ୍ତୁ ଏ ବିବାହ ବୃଥା । ସ୍ୱାମୀ ତମର ବୁଦ୍ଧିହୀନ । ଅପଦାର୍ଥ । ତମଭଳି ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଛାଡ଼ି ସେ ବିଦେଶରେ । କେବେ

ଫେରିବ ଠିକ୍‌ନାହିଁ । ହୁଏ ତ, ଫେରି ନପାରେ । ଫେରିଲେ ବି ତମର ଲାଭ ନାହିଁ । ସେ ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରିୟ । ଧନ ପ୍ରୟାସୀ । ଶ୍ରଦ୍ଧା, ସ୍ନେହ, ଉପଭୋଗ ତା'ପକ୍ଷେ ନିରର୍ଥକ । ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତୁମେ ସେଠି ରହି ଲାଭ ନାହିଁ । ତୁମର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଆଉ ଯୌବନ ବଣର ଫୁଲଭଳି ଝଡ଼ିପଡ଼ିବ । ଆପତ୍ତି ନ ଥିଲେ ତମେ ଉଆସକୁ ଆସିପାର । ଏବେ ବି ମୁଁ ଅବିବାହିତ । ତମକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ରାଜି । ତମେ ହେବ ଏ ଦେଶର ରାଣୀ । ତମେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ଯୌବନକୁ ପଳ ପଳ କରି ଉପଭୋଗ କରିପାରିବ ।"

ରୂପମଞ୍ଜି ସତୀ, ସାଧ୍ୱୀ, ପତିବ୍ରତା ଓ ଧର୍ମ ପରାୟଣା । ରାଜାଙ୍କର କଥା ତାକୁ ଦଂଶନ କରୁଥିଲା । ସେ ନାରୀଟିଏ । ପ୍ରତିବାଦ ଶକ୍ତି ରହିତା । ସାମାନ୍ୟ ବିରୋଧର ସୁରାକ୍ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ସେ ହେବ ତାଙ୍କ କାମନାର ଶିକାର । ନିଜର ଇଚ୍ଛା ମୂଲ୍ୟହୀନ । ଆହା କହିବାକୁ ସାହାସ କାହାର ନଥିବ ।

ରୂପମଞ୍ଜି ବୁଦ୍ଧିମତୀ । ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି ବି ତାର ପ୍ରବଳ । ସେ ଭାବିଲା, ଆଜି ଦେଖାଇ ଏଠୁ ନ ଗଲେ, ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ କହିଲା, "ମହାରାଜ ! ମୋ ସ୍ୱାମୀ ବିଦେଶ ଯାଇଛନ୍ତି । ଗଲାବେଳେ କଥା ଦେଇଗଲେ—ବର୍ଷକ ଭିତରେ ଫେରିବେ । ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଛି । ଜବାବ ରକ୍ଷା କରିବା ମଣିଷତ୍ୱ । ଯେ ଜବାବ ଭଙ୍ଗକରେ, ସେ ମଣିଷ ପଦବାଚ୍ୟ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ମତେ ବର୍ଷଟିଏ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ମତେ ଦୟା କରନ୍ତୁ ମହାରାଜ । ମତେ ବର୍ଷଟିଏ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ ।'

ତା କହିବା ଭଙ୍ଗୀରେ ଥିଲା କାରୁଣ୍ୟ । ଭାଷା ସରଳ । ସାବଲୀଳ । ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ । ରାଜ-ବିଶ୍ୱାସ ଯୋଗ୍ୟ । ରାଜାଙ୍କର

ହୃଦବୋଧ ହେଲା । ରାଜା ଦେଶରେ ରୂପମଣିଙ୍କୁ ନିରାପଦରେ ତା ଘରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଆଗଲା ।

ସମୟ କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରେ ନାହିଁ । ଗଡ଼ିଗଲେ, ଅବିରତ ଭାବରେ । ଏହା ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷଟିଏ ବିତିଗଲା । କିନ୍ତୁ ସୌଦାଗର ଫେରିଲା ନାହିଁ । ରୂପମଣି ଚିନ୍ତିତ ।

ରାଜା ମଧ୍ୟ ଖବର ରଖୁଥାଆନ୍ତି । ସୌଦାଗର ନ ଆସିବାରେ ସେ ମହାଦୁଃଖି । ବର୍ଷ ସରିବାର ପରଦିନ । ଉଆସକୁ ଆସିବାକୁ ରୂପମଣିଙ୍କୁ ଖବର ଦିଆଗଲା ।

ରୂପମଣି ବୁଝୁଥାଏ । ଅସ୍ଥିର ହେଲେ ନିଜର ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିହେବ ନାହିଁ । ଡରିଲେ ବୁଦ୍ଧି ଆସେ ନାହିଁ । ତାକୁ ଦୃଢ଼ ହୋଇ ଉପାୟ ବାହାର କରିବାକୁ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ସେ ମସ୍ତକରେ ଆଘାତ କରୁଥାଏ । ତଥାପି କୌଣସି ବୁଦ୍ଧି ଆସୁ ନଥାଏ ।

ଡେରିକରି ଲାଭ ନାହିଁ । ଡେରି ହେଲେ, ରାଜା ମଧ୍ୟ ଭୁଲ୍ ବୁଝିପାରନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ଘରୁ ଗୋଡ଼କାଢ଼ିଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା । ଦେଖିଲା ସ୍ୱାମୀ ତାର ଆସୁଛନ୍ତି । ମନରେ ତାଙ୍କର ଅସୀମ ଆନନ୍ଦ । ଗର୍ବରେ ମସ୍ତକ ଉନ୍ନତ । ପଛରେ ବିପଣୀର ଧାର । ଗଧଟଣା ଗାଡ଼ି । ନଦା ହୋଇଛି ଅସରନ୍ତି ସାମଗ୍ରୀ ।

ସେ ସେଇଠି ଅଟକିଗଲା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜଣାଇ ଘରକୁ ପାଛୋଟି ନେଲା । ରୂପମଣିଙ୍କୁ ଦେଖି ସ୍ୱାମୀର ମହାଆନନ୍ଦ । କିନ୍ତୁ ରୂପମଣି ଆଖିରୁ ଅଶ୍ରୁଧାର ଅବାରିତ ଧାରାରେ ଗଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ ।

ତାର ଆଗମନରେ ରୂପମଣି ଦୁଃଖିତ । ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱାମୀ ବ୍ୟସ୍ତ ଆଉ ବିବ୍ରତ । ଏକଥା ତା ହୃଦୟକୁ ବାଧିଲା । ହସ ତାର

ମଳିଗଲା ମୁହଁରେ ତାର ବିଷାଦର ଦାଗ । ସେ କିଛି ବୁଝିନପାରି କେବଳ ରୂପମଞ୍ଜିର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ।

ରୂପମଞ୍ଜି ସବୁ କଥା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଲା । ସୌଦାଗର କିନ୍ତୁ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । ଭାବୁଥାଏ—ଯଦି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଉଆସକୁ ନଗଲେ, ରାଜାଙ୍କର ବିଷଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବ । ହୁଏତ, ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ମାଡ଼ି ଆସିବେ ସୈନ୍ୟ ସାମନ୍ତ । ବାନ୍ଧିନେବେ ତାକୁ । ରୂପମଞ୍ଜିକୁ ବି । ଯଦି ଗଲେ, ଚିରଦିନ ପାଇଁ ରୂପମଞ୍ଜିକୁ ସେ ହରାଇବ । ଫଳରେ ତା ଜୀବନ ହେବ ଅସାର । ନିରର୍ଥକ । ଦୁର୍ବିସହ । ମରୁ ଝାଙ୍ଗରି ଭୂଇଁ ।

ଦୁଇଟିଯାକ ବିପଦ । ଉପାୟହୀନ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ନିରୁତ୍ତର । ବାରମ୍ବାର ରୂପମଞ୍ଜିର ପ୍ରଶ୍ନ ତାକୁ ଅତିଷ୍ଠ କଲା । ସେ ହେଲା ବିବ୍ରତ । ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ । ଆଖିକୁ ବନ୍ଦ କରି ସେ ବସି ରହିଲା । କୋହକୁ ଚାପିବା ପାଇଁ ଓଠକୁ ଚାପି ଧରିଥାଏ । ତଥାପି ଓଠ ତାର ଥରୁଥାଏ ।

ରୂପମଞ୍ଜି ଦେଖିଲା, ବେଳ ଗଡ଼ି ଆସୁଛି । ଡେରି ହେଲେ ବିପଦ । ସ୍ୱାମୀତାର ଅପାରଗ । ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କାନ୍ଦିଲେ ବାଧିବ । ଦୁଃଖ ବଢ଼ିବ । ଲାଭ କିଛି ହେବନାହିଁ । ବରଂ ସାହସ ଆଉ ଦୃଢ଼ତା ଦରକାର । ସେ ସ୍ୱାମୀକୁ ଭରସା ଦେଇ କହିଲା— 'ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ । ମୁଁ ସବୁକଥା ବୁଝିବା'

ବଜାରରୁ ରୂପମଞ୍ଜି କିଛି ଅଣ୍ଡା ମଗାଇଲା । ସେ ଚିତ୍ରକର ତୁଳି ଆଉ ରଙ୍ଗନେଇ ଅଣ୍ଡା ସବୁକୁ ରଙ୍ଗାଇଲା । ସେତକ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ରାଜାଙ୍କ ଉଆସକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ।

ରୂପମଞ୍ଜିକୁ ରାଜା ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଆନ୍ତି । ମନଭିତରେ

ଭବିଷ୍ୟତର କେତେ କଳ୍ପନାର ଚିନ୍ତ । ନିଜକୁ ସେ ଭାଗ୍ୟବାନ ବୋଲି ବି ଭାବୁଥାଆନ୍ତି ।

ରୂପମଣି ଉଆସରେ ହଜାର । ତାର ଆଗମନରେ ରାଜା ଖୁସି । ତାକୁ ରାଣୀ ରାଣୀ ବୋଲି ଧରି ନେଇଥାଆନ୍ତି । ଅନ୍ତଃପୁରକୁ ସିଧା ତାକୁ ନିଆଗଲା ।

ରୂପମଣିର ସାଥିରେ ପରିଚାରିକା । ହାତରେ ତାର ରୂପାର ଏକ ଥାଳି । ତାହା ମୂଲ୍ୟବାନ ଭେଲ୍‌ଭେଟରେ ଆବୃତ । ଭେଲ-ଭେଟଟି ବହୁ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ଲୋଭନୀୟ ।

ମନ ଅନୁସାରେ ଭାବନା । ରାଜା ତାକୁ ଦେଖି ଭାବୁଥାଆନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଉପହାର । ସମ୍ମତିର ସୂଚକ । ସେଥିପାଇଁ ରାଜା ଆହୁରି ଖୁସି ।

ଆଦେଶ ପାଇ ରୁପମଣି ବସିଲା । ରାଜା ତାର ଖବର ଅନ୍ତର ନେଲେ । ତା'ପରେ ରୁପମଣି ଉଠି ପରିଚାରିକା ହାତରୁ ଥାଳିଟି ନେଇ ରାଜାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖିଲା । ଭେଲଭେଟ୍ ଘୋଡ଼ଣୀଟି ଖୋଲି ରାଜାଙ୍କୁ କହିଲା "ମହାରାଜ, ଏଇ ଅଣ୍ଡାତକ ଆପଣଙ୍କୁ ଭେଟି ଦେବାପାଇଁ ଆଣିଛି । ମୋ ନିଜ ହାତରେ ସେ ସବୁ ରନ୍ଧିତ । ଆପଣଙ୍କୁ ଏହା ଭିତରୁ ଯେଉଁଟି ସବୁଠୁ ବେଶୀ ଭଲ ଲାଗୁଛି, ସେଇଟି ବାଛନ୍ତୁ ।"

ରାଜା ତ ରୂପମଣିକୁ ଦେଖି ତନ୍ମୟ । ତାର ପ୍ରତି କଥା ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ସ୍ପନ୍ଦନ ଆଣୁଥାଏ । ତେଣୁ ରୂପମଣି କଥାର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ତା'ଛଡ଼ା, ରାଜା ଭାବୁଥିଲେ—ସେ ହେବ ରାଜ୍ୟର ରାଣୀ ରାଣୀ । ତେଣୁ ତା'କଥା ପାଳନୀୟ । ସେଥିପାଇଁ ରାଜା ମହାଆନନ୍ଦରେ ଅଣ୍ଡାଟିଏ ବାଛିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଘଡ଼କପରେ

ରାଜା ସୁନେଲି ରଙ୍ଗର ଅଣ୍ଡାଟିକୁ ଧରି ରୁପମଞ୍ଜୀ ହାତକୁ ଦେଲେ କହିଲେ "ଏଇଟି ମତେ ସବୁଠାରୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି ।"

ସେଇଟିକୁ ରୁପମଞ୍ଜୀ ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ରଖିଲା । ତାପରେ କହିଲା—"ମହାରାଜ ! ଆପଣଙ୍କୁ ସବୁଠାରୁ ଯେଉଁ ଅଣ୍ଡାଟି ଖରାପ ଲାଗୁଛି, ସେଇଟିକୁ ବାଛନ୍ତୁ । ରାଜା ବହୁତ ଚିନ୍ତା କଲା ପରେ କର୍ଦ୍ଦମ ରଙ୍ଗର ଅଣ୍ଡାଟିଏ ଧରିଲେ । ଏ ଅଣ୍ଡାଟି ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କୁ ବିରକ୍ତ ଲାଗୁଛି ବୋଲି କହି ତାକୁ ରୁପମଞ୍ଜୀ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ-ଦେଲେ । ସେ ଅଣ୍ଡାଟି ରୁପମଞ୍ଜୀ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ରଖିଲା । ଅନ୍ୟ ଅଣ୍ଡା ସବୁ ଥିବା ଥାଳଟିକୁ ଉଠାଇ ନେବାପାଇଁ ପରିଚାରିକାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲା ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜାଙ୍କ ଆଗରେ ଦୁଇଟି ପାତ୍ର । ସେଥିରେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗୁଥିବା ଓ ଖରାପ ଲାଗୁଥିବା ଅଣ୍ଡା ଦୁଇଟି । ଖରାପ ଅଣ୍ଡାଟିକୁ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ରୁପମଞ୍ଜୀ ଅନୁରୋଧ କଲା । ରାଜା ସେ ଅଣ୍ଡାଟିକୁ ଭାଙ୍ଗିଲେ । ତା' ଭିତରେ ଥିବା କ୍ଷୀରକୁ ରୁପମଞ୍ଜୀ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ରଖିଲା । ତା'ପରେ ପୁଣି ତାର ଅନୁରୋଧ ଭଲ ଅଣ୍ଡାଟିକୁ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ । ରାଜା ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗିଲେ । ରୁପମଞ୍ଜୀ ତାର ଭିତର ଅଂଶତକ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ରଖିଲା । ଖୋଳ ଦୁଇଟିକୁ ବାହାରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା ।

ରୁପମଞ୍ଜୀ ତାପରେ ପଚାରିଲା—"ମହାରାଜ ! ଅଣ୍ଡା ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ । ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଆଉ ଅନ୍ୟଟି କଦାକାର । କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ଥିବା କ୍ଷୀରରେ କିଛି ଫରକ ଦେଖୁଛନ୍ତି କି ?"

ରାଜା କହିଲେ "ନାହିଁ ।"

ସେ ପଚାରିଲା—"ଖାଇଲେ ଏଥିର ସ୍ୱାଦ କ'ଣ ଅଲଗା ହେବ ?"

ରାଜା ଉତ୍ତର ଦେଲେ "ନା"

ତାପରେ ଉଭୟେ ନୀରବ । ସବୁ ଶାନ୍ତ । ସବୁ ସ୍ତବ୍ଧ । ରୂପମତୀର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସଟି ନୀରବତାରେ ବ୍ୟାଘାତ ଆଣିଲା ।

ରୂପମତୀ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆରମ୍ଭ କଲା "ମହାରାଜା ! ମୋତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି । ଏହା ମୋର ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । ସେଥି-ପାଇଁ ଆତୁର ଥରେ କ୍ଷମା ମାଗି ନେଉଛି । ଆପଣ ଅଣ୍ଡା ଦୁଇଟି ବାଛିଲେ । ରୂପ ତାର ଭିନ୍ନ, ଅଲଗା । ଗୋଟିଏ ଲୋଭନୀୟ । ଆକର୍ଷଣୀୟ, ଅନ୍ୟଟି କଦାକାର, ଘୃଣ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଉଭୟଙ୍କର ଭିତର ସମାନ । ଅଭିନ୍ନ । ସ୍ୱାଦ ବି ଏକା । ତେଣୁ ବାହାର ସହିତ ଭିତରର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ନାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ । ବାହାରକୁ ଦେଖିବାକୁ ସେମାନେ ଭିନ୍ନ । କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ସବୁ ନାରୀ ସମାନ । ଫରକ କିଛି ନାହିଁ । ତେଣୁ ହଜୁର ଯେ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବିବାହ କରିବା ଯାହା, ମତେ ବିବାହ କରିବା ସେଇଆ । କିନ୍ତୁ ମହାରାଜ । ଅନ୍ୟ ଅବିବାହିତା ଝିଅଟିଏ ବିବାହ କଲେ, ତାହାର କିଛି କ୍ଷତି ହେବ ନାହିଁ । ବରଂ ସେ ଆପଣଙ୍କୁ ବିବାହ କଲେ ଖୁସିହେବ । ତାର ବାପ ମା' ଓ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଏକ ରାଜଦସ୍ତୀ ପାଇଁ ଉପକୃତ ହେବେ । ମୋତେ ବିବାହ କଲେ, ସୌଦାଗର ବିଚରାଟି ହତାଶ ହେବ । ତାର ଘରସଂସାର ଜଳି ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯିବ । ଶେଷରେ ସେ ପାଗଳ ହୋଇଯାଇପାରେ । ଏଥିରୁ କଣ ବା ଲାଭ ଆପଣ ପାଇବେ ? ତାଛଡ଼ା ମହାରାଜ, ସେ ଆଜି ଫେରିଆସିଛି । ମୁଁ ତାର ଅନୁମତି ନେଇ ଏଠାକୁ ଆସିଛି । ମହାରାଜ ! ମୋ ସ୍ୱାମୀ ମୋତେ ଭଲପାଏ ।

ଖୁବ୍ ଭଲପାଏ । ଜୀବନଠାରୁ ଅଧିକ ସେ ମୋତେ ଭଲପାଏ । ମୋର ଅନୁନୟ ମହାରାଜ, ଆମର କ୍ଷତି କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।"

ରାଜା ଏ ସବୁ ଶୁଣି ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ । ରୂପମଣିର ବୁଦ୍ଧି ଦେଖି ସେ ଚକିତ । ଖୁସି ବି ।

ରୂପମଣିର ଯୁକ୍ତି ଅଭ୍ରାନ୍ତ । ଅକାଟ୍ୟ । ଭାଷା ଆଉ କହିବାର ଭଙ୍ଗୀ ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ । ରାଜା ସେଥିରେ ମୁଗ୍ଧ । ନିଜର ଭ୍ରମ ବିଷୟରେ ଏବେ ସେ ସଚେତନ । ରୂପମଣିକୁ ବ୍ୟସ୍ତ ନ ହେବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ଉପଯୁକ୍ତ ଉପଢୌକନ ଦେଇ ସସମ୍ମାନିତ କଲେ । ରକ୍ଷୀ ଗହଣରେ ଘରକୁ ସେ ଫେରିଆସିଲା ।

ଠକାମି

ସୁଦୂର ଅତୀତର କଥା । ଜଣେ ଡାକୁ ପଞ୍ଜାବ ଭ୍ରମଣରେ ଆସିଥିଲା । ଦେଶ ତମାମ୍ ବୁଲି ସାରିଲା ପରେ ନିଜ ଦେଶକୁ ବାହାରିଲା । ଲୁଗା ତ ପଞ୍ଜାବରେ ଭାରି ଶସ୍ତା । ଗଲାବେଳକୁ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କାର ଲୁଗା କିଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲା ।

ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ବୁଢ଼ୀଟିଏ ବସି ଲୁଗା ବିକୁଥାଏ । ଡାକୁ ତା ପାଖକୁ ଯାଇ, ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କାର ଲୁଗା ମାଗିଲା । ବୁଢ଼ୀ କହିଲା, "ପୁଅରେ, ଲୁଗା ସିନା ବିକିବି ବୋଲି ବସିଛି । ହେଲେ ତରାଜୁ ନାହିଁ । ଗାଁ ଭିତରେ ଦୋକାନୀ ଅଛି । ତାଠାରୁ ତରାଜୁ ଆଉ ସାଜ ଆଣିଲେ, ଲୁଗା ନେଇଯିବୁ ।"

ବୁଢ଼ୀର କଥା ଶୁଣି ଡାକୁ ଭାରିଖୁସି । ଭାବିଲା, ଦୋକାନୀକୁ କିଛି ପଇସା ଦେଇ ଅକତିଆର କରିନେବି । ତାପରେ ଓଜନରେ

ବୁଢ଼ୀକୁ ଠକିଦେବ । ସେ ଗାଁକୁ ଗଲା । ଦୋକାନୀକୁ ଫୁସୁଲେଇଲା । ଦୋକାନୀ ବି ରାଜି । ସଲା ହୋଇ ଉଭୟେ ବୁଢ଼ୀପାଖକୁ ଆସିଲେ ।

ବୁଢ଼ୀ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଦୋକାନୀ ତୁଳା ଓଜନ କରିବାକୁ ବାହାରିଲା । ବୁଢ଼ୀ କହିଲା, "ନାଇଁ ପୁଅ, ତୁ କାହିଁକି ଓଜନ କରୁଛୁ ? ସେ ପୁଅ ତ ତୁଳା ନେବ । ତା ହାତରେ ସେ ଓଜନ କରିନେଉ ।"

ଡାକୁ କହିଲା "ମାଉସୀ ! ନିଜ ହାତରେ ଓଜନ କରି ନେଲେ, ତୋତେ ମୁଁ ଠକି ଦେବି । ତେଣୁ ଦୋକାନୀ ଓଜନ କରୁ ।"

ବୁଢ଼ୀର୍ ପାକୁଆ ପାଟିରେ ହସ । ସେ କହିଲା—"ପୁଅରେ ଏ ପୁରରେ ତୁ ଠକିଲେ, ଆର ପୁରରେ ତୁଇହିଁ ଶୁଝିବୁ । ତୋ ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ଶୁଝିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୋର ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । କେହି କାହାକୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଠକି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।"

ଡାକୁଟି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ବୁଢ଼ୀ କଥାରେ ତାର ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା ନାହିଁ । ସେ ପଚାରିଲା—"କମିତି" ?

ବୁଢ଼ୀ କହିଲା "ଶୁଣରେ, ପୁଅ । ଯାହା କହୁଛି ତାହା ମୋର ଅଙ୍ଗେ ଲଗାଇବା କଥା । ଏକଥା କାହାଠାରୁ ଶୁଣି ନାହିଁ । ବହୁ-ଦିନ ତଳେ ମୋର ଝିଅଟିଏ ଥିଲା । ମୋର ଆଉ ପିଲା ପିଚିକା ନ ଥିଲେ । ତେଣୁ ତାକୁ ମୁଁ ଘର ଭଲ ପାଉଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ଘରଜ୍ୱାଇଁଆ କରି ତାକୁ ଘରେ ରଖିଲି । ଘରୁ ଅଧେ ବି ଦେଲି । ସେ ତାର ସ୍ୱାମୀକୁ ନେଇ ଘର ସଂସାର କଲା । ଦୁଇଟି ପିଲା ବି ହେଲେ । ମା' ପିଲା ମୋ ଘରେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଖାଆନ୍ତି । ରହନ୍ତି ବି ।

ମୋର ଗାଈଟିଏ ଥିଲା, ସେ ଜନ୍ମକଲା, ବାଛୁରି ମରିଯିବାରୁ ସେ ଆଉ ଦୁଧ ଦେଲା ନାହିଁ । ବୁଢ଼ୀ ଲୋକ ମୁଁ, ଘରପାଣି ପାରେନେ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦୀପ ଦିଏ । ତେଣୁ ଘିଅ ଟିକକର ଦରକାର ମୋର ବେଶୀ । ଘରୁ ଘିଅ ସରି ଆସିଲା । ଘିଅ କିଣିବାର କଥା, ପଇସା ନ ଥାଏ । ସେତେବେଳକୁ ଝିଅର ଗାଈଟି ଦୁହାଁ ହେଉଥାଏ । ସେ ଘିଅ କରେ, ବିକେ ବି । ଝିଅ କହିଲା "ଆଲୋ ମା' ମୋଠୁ ସେରେ ଘିଅ ଧାର ନେଇଯା । ତୋର ଘିଅ ହେଲେ ମତେ ଦେଇଦେବୁ ।"

ଝିଅ କଥାରେ ରାଜି ହେଲି । ଘିଅ ବି ଆଣିଲି । କହିଲି— "ଆରଫଳକୁ ମୋର ଗାଈ ଜନ୍ମକଲେ, ଘିଅତକ ଶୁଝିଦେବି ।"

ତା'ର ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ଝିଅଟି ମୋର ମରିଗଲା । ଝିଅପାଇଁ ବହୁତ କାନ୍ଦିଲି । ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଝିଅ । ନୟନର ପିତୁଳା । ତାର ମୃତ୍ୟୁପରେ ମୁଁ ପାଗଳ ହୋଇଗଲି । ସବୁବେଳେ ଝିଅ ଚିନ୍ତା । କେତେଦିନ ଏମିତି ଚାଲିଗଲା । ମୁଁ ଥରେ ଆରପୁରକୁ ଯାଇଥିଲି । ସେଠି ଝିଅ ମୋତେ ଦେଖିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି । ତାକୁ ଛାଡ଼ି ଆସିବାକୁ ମୋର ମନ ହେଉ ନ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେଠିତ ରହି-ହେବ ନାହିଁ । ଆସିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ବାହାରିଲି । ଝିଅ କହିଲା "ଭଲତ ଯାଉଛୁ, ମୋତେ ମୋ ଘିଅ କିଏ ଦେବ ? ଘିଅ ନ ଦେଲେ ମୁଁ ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ ।" ମୁଁ କହିଲି "ତୋ ସ୍ୱାମୀ ତ ମୋ ପାଖରେ ରହୁଛି । ମୁଁ ତାକୁ ତୋ' ଘିଅ ଦେଇଦେବି ।"

ସେ ହସି ହସି କହିଲା—"ମୁଁ ତ ଏ ପାରିରେ । ତା ସାଥିରେ ମୋର ଆଉ ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ ? ମୋଠୁ ନେଇଥିଲୁ, ମତେ ଦେବୁ । ଆଉ କାହାକୁ ଦେବାକଥା ଉଠୁ ନାହିଁ । ନ ଦେଲେ ମୁଁ ତତେ ଯିବାକୁ ଦେବି ନାହିଁ ।"

ମୋ ପାଖରେ ତ କିଛି ନ ଥିଲା । ମୁଁ ତେଣୁ କହିଲି ମୋ ପାଖରେ ତ କିଛି ନାହିଁ । କେମିତି ତୋତେ ଶୁଝିବି । ସେ କହିଲା —ଘିଅ ନ ଦେଇ ପାରିଲେ, ତୋ ଦେହରୁ ସେରେ ମାଂସ ଦେଇ ଦେଉନୁ ।

ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଘିଅ ମୋ ଦେହରୁ ମାଂସ ମାଗିପାରେ ! ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ଭାବିଲି, ଘିଅ କଣ ସତରେ ମାଂସ ମୋ ଦେହରୁ ନେବ । କେବେହେଲେ ତା ହାତ ଯିବ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଗଲି ।

କିନ୍ତୁ ସତକୁ ସତ, ଘିଅ ମୋର ଜଙ୍ଘରୁ ମାଂସ ସେରେ କାଟି ନେଇଗଲା । ଦେଖୁନ ଜଙ୍ଘରେ ଏବେ ବି ନେ ଗାତଟି ଅଛି । ବୁଢ଼ୀ ଏହା କହି ଲୁଗାଟେକି ଡାକୁକୁ ଦେଖାଇ ଦେଲା । ସତକୁ ସତ ଜଙ୍ଘରେ ଖାଲଟିଏ । ସେରେ ହେବ ମାଂସ ନାହିଁ ।

ଡ଼ାକୁ ନିର୍ବାକ । ଚମତ୍କୃତ । ଭୁଲା ଆଉ ସେ ନେଲା ନାହିଁ । ବୁଢ଼ୀକୁ ମନା କରିଦେଇ ତା ବାଟରେ ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ଡାକୁଟିର ମନ ଭିତରେ ଅଶେଷ ପରିବର୍ତ୍ତନ । ଘରେ ପହଞ୍ଚି ସେ ଲୁଣ୍ଠିତ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଭିକାରୀଙ୍କୁ ଦାନ କରିଦେଲା । ସବୁଦିନ ପାଇଁ ତାର ଧନ୍ଦା ଛାଡ଼ିଦେଲା ।

ଏଥର ସେ ନିଜେ ଖଟେ । ନିଜର ପରିଶ୍ରମରେ ଚଳେ । କାହାକୁ ଠକେ ନାହିଁ । ମିଛ ବି କହେ ନାହିଁ । ଏବେ ସେ ମଣିଷ ଭିତରେ ମଣିଷଟିଏ ।

ଚାଷୀ ଓ ମହାଜନ

ସବୁ ଚାଷୀ ଏକା । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଖରା, ବର୍ଷା, ଶୀତ ସବୁ ସମାନ । ସକାଳୁ ସେମାନେ ଉଠନ୍ତି । ଦ'ଟା ଯାହା ହେଲେ ଖାଇ

ଖଲକୁ ଯାଆନ୍ତି । ସେଇଠି ଦିନଯାକ ଖଟନ୍ତି । ହାଡ଼ଭଙ୍ଗା ସେ ପରିଶ୍ରମ । ଅଳସ ତାଙ୍କ ଜାତକରେ ନାହିଁ । ହେଲା କ'ଣ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଦି'ପହରେ ଘରୁ ଖାଇବାଯାଏ । ସେଇ ଖଲରେ ଦି'ଟା ଖାଇ ନଅନ୍ତି । ରାତିରେ ଯାହା ଘରକୁ ଫେରନ୍ତି । ଏଇଟା ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ।

ଜୀବନଟାଯାକ ଖଟି ଖଟି ଭାଗ୍ୟ ବଦଳେ ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ସେମାନେ ଅଭାବୀ । ଦାନ ଧର୍ମ ତ ଦୂରର କଥା, ଗୁଜୁରାଣ ବି ମେଣ୍ଟେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପିଲା ଛୁଆଙ୍କୁ ଭଲରେ ଦି'ଟା ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ସେମାନେ ଅକ୍ଷମ । ସେଇଟାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ବଡ଼ ଅବଶୋଷ ।

ଫସଲ ପାଗ ଯୋଗ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । କୃଷୀ କିଦା ଯୋଗ କରିବ । ପାଗ ତ ବଦଳାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତାହା ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ହାତର କଥା । ସେଥିପାଇଁ ସେ ନାଚାର । ବେଳେ ବେଳେ ପାଗ ବିଗିଡ଼େ । ଫସଲ ନଷ୍ଟ ହୁଏ । କେତେବେଳେ ଅଧା ଆଉ କେତେ ବେଳେ ବି ପୁରା । ସବୁ ପରିଶ୍ରମ ତାର ବୃଥା ।

ଶିବ ସିଂ ଜଣେ କୃଷୀ । ସେ ଆସି ବୁଢ଼ା ହେଲା । ଜୀବନଯାକ ଖୁବ୍ ଖଟିଲା । ତଥାପି, ତା ଦେହରେ ଦି'ପଲ ମାଂସ ନାହିଁ । ଶରୀରଟା ଯାକ ଖାଲି ହାଡ଼ମୟ । ପଞ୍ଜରା ହାଡ଼ ବି ଗଣି ହୋଇ-ଯାଉଛି ।

କୋଠିରେ ତାର ଧାନ ନାହିଁ । ଘରେ ବଢ଼ିଲା ଝିଅ । ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କରି ହେବ ନାହିଁ । ଅଥଚ ବାହା ହେବାକୁ ଘରେ ସମ୍ବଳ ନାହିଁ । ଆଜି ନୁହେଁ—ବହୁତ ଆଗରୁ ସେ ଭାବୁଛି । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଅଳଙ୍କାର ଦି' ଖଣ୍ଡ କରି ରଖିବ । ଖାଲି ଏକଥା ମନଭିତରେ ରଖିନି । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବି କହିଛି ! କେତେ ରାତି ସ୍ତ୍ରୀ ସାଥିରେ

ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଉଭୟେ ବହୁତ ଭାବନ୍ତି । ସେ ଭାବନାର ଶେଷ ନାହିଁ । କୂଳ କିନାରା ବି ନାହିଁ । ଭାବ ଭାବ ସ୍ତ୍ରୀ ବି ଚାଲିଗଲା । ଅଳଙ୍କାର ଖଣ୍ଡେ ବି ଝିଅପାଇଁ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସେ ଖୁବ୍ ଭଲପାଏ । ଭାବିଥିଲା—ସ୍ତ୍ରୀପାଇଁ ସମାଧିଟିଏ କରିବ । ସେ କଥାଟା ବି ମନରେ ସେମିତି ରହିଗଲା । ବେଳେ ବେଳେ ରାତିରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ମନଟା ଗୋଳେଇ ଘାଣ୍ଟି ହୁଏ । ନିଦ ଆଉ ଲାଗେ ନାହିଁ ଏ କଥାଗୁଡ଼ିକ ସେ ଗୁଣି ହୁଏ । ବେଳ ଗଡ଼ିଚାଲେ । ଅନ୍ଧ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ । ରାତି ପାହିଯାଏ । ସେ ଜାଣିପାରେ ନାହିଁ ।

ଚାଷୀଭଳି ମହାଜନମାନେ ଗାଁରେ ରୁହନ୍ତି । ସେମାନେ ଖଟନ୍ତି ନାହିଁ । ଘରେ ବସନ୍ତି । ଖାଲି ଚାଷୀକୁ ଟଙ୍କା ଧାର ଦିଅନ୍ତି । ସୁଧ ବେଶ୍ ଚଢ଼ା । ଫସଲ ନେବେ ଶସ୍ତା ଦରରେ । ଚାଷୀର ଅଭାବ ବେଳେ ଉପାୟ ନ ଥାଏ । ତେଣୁ ତା ଫାଶରେ ପଡ଼େ ।

ସେଇ ଗାଁର ମହାଜନ ରାମାନନ୍ଦ । ଶୀବ ସିଂ ସାଥିର ସେ । ଦୋକାନରେ ବସେ । କୁଆଡ଼େ ଯାଏ ନାହିଁ । ତାର କିଛି ନଥିଲା । ଦୋକାନରୁ ତାର ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ । ପିଲାଦିନେ ଥିଲା ଖଡ଼ିକା ପରି । ଫୁଙ୍କି ଦେଲେ ପଡ଼ିଯିବ । ଏବେ କିନ୍ତୁ ପୃଥୂଳକାୟ । ଚକ୍‌କଣ୍ ବୋହି ପଡ଼ୁଛି । ଥନ୍ତଲ ପେଟ ଓହଳି ଯାଇଛି । କାନ୍ଧ ବେକ ସମାନ । ପରିଶ୍ରମ ଧନ ହେଲେ କରେନାହିଁ । ଏଣେ ସମ୍ପତ୍ତି ବଢ଼ିଚାଲିଛି । ଏଇନେ ଅମାପ ଖର୍ଚ୍ଚ । ଘରେ ତା'ର ଗହଳି । ଦାନ ଧର୍ମ ବି ବେଳେ ବେଳେ କରେ ।

ରାମାନନ୍ଦ କପଟୀଟାଏ । ମୁହଁରେ ସବୁବେଳେ ହସ । କିନ୍ତୁ ଆନ୍ତରିକତାର ଅଭାବ । ସବୁଖାଲି ଲୋକ ଦେଖାଣିଆ । ଗୁହାଣୀରେ ଶଠତା । କଥା ନରମ । ମନକୁ ସୁହାଇଲା ଭଳି । ପାଣିରେ

ସର ପକେଇଦିଏ । ଗୋଟାପଣେ ନିଜର କରିନିଏ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ଖାଲି କଥାରେ । ତା'ର ସବୁ ଭୁଣ୍ଡର ସଂସାର । ମଲା ଟିକେ ବି ଦେହରୁ ଦେବ ନାହିଁ । ଏକଥା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା । ପଛରେ ସମସ୍ତେ ସମାଲୋଚନା କରନ୍ତି । ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ; ଋଷୀ ତା ପାଖକୁ ଯାଏ । ଶସ୍ତାରେ ତାକୁ ଫସଲ ଦିଏ । କାଡ଼ିଆ ଆଣେ ଚଢ଼ା ପୁଣି ଚକ୍ରବୃଦ୍ଧି ସୁଧରେ । ଥରେ ଯେ ତା'ର ଖାପଟରେ ପଡ଼ିଛି, ତା'ର ନିସ୍ତାର ନାହିଁ । ଥରେ ତା'ର ନାଲି ମଲାଟ ଖାତାରେ ଟିପ ଦେଲେ, ତମର ସବୁ ସରିଗଲା । ସେ କରଜ ଆଉ ଶୁଝିହେବ ନାହିଁ । ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଧାରୁଆ ହୋଇ ରହିଯିବ ।

ରାମାନନ୍ଦ ନିଜେ କହେ—ତାର ନାଲି ମଲାଟ ଖାତାଟି ଚିତ୍ରଗୁପ୍ତ ପାଞ୍ଜି । ଥରେ ନାଁ ଚଢ଼ିଲେ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ଯମ ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ । କଡ଼ା କ୍ରାନ୍ତି ହିସାବ କରି ନେବ ।

ଗାଁଯାକ ତା'ର ଧାରୁଆ । ଶିବ ସିଂ ଏକମାତ୍ର ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ଅଭାବରେ ସେ ପଡ଼ିଛି । ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲାମାନେ ତା'ର ଉପାସ ରହିଛନ୍ତି । ରାମାନନ୍ଦ ପାଖକୁ କେତେଥର ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଛି । ବାଟରୁ ଫେରି-ଆସିଛି । ତା' ବାରଣ୍ଡା ଉପରକୁ ସେ କେବେ ଉଠିନାହିଁ ।

ସବୁ ଋଷୀଙ୍କ ସାଥିରେ ସେ ମିଶିଛି । ଶୁଣିଛି ତାଙ୍କର ଦୁଃଖର କାହାଣୀ । କରଜ ଆଣିବା ସୁଖ । ସେ ପଇସା କଷ୍ଟ ଅର୍ଜିତ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ ବାଧେ ନାହିଁ । ଅଯଥାରେ ବୋହି-ଯାଏ । ଶୁଝିବା କଥା ପଡ଼ିଲେ କାଟେ । ଶୁଝି ତ ହୁଏନାହିଁ । ଶସ୍ତାରେ ଜିନିଷ ଦିକ ଆଉ ପରକୁ ହାତ ପତାଇ ସେ ଧାର ବି ଶୁଝିହୁଏ ନାହିଁ । ଧାର ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲେ । ଅକୁଳାଣ ଆଉ ମେଣ୍ଟେ ନାହିଁ । ଅଭାବ ବଢ଼ିଚାଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲାଏ ଚିଡ଼ନ୍ତି । କଣ୍ଟ ମନ୍ତବ୍ୟ ତାଙ୍କର । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସହ୍ୟ । ଋଣ ଆସିଛି, ତାଙ୍କର ପାଇଁ ସତ

ଖର୍ଚ୍ଚ ବ ତାଙ୍କର ପାଇଁ ହୋଇଛି । ସେମାନେ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ନାରାଜ । ସବୁ ବିଚିତ୍ର । ସବୁ ଅଦ୍ଭୁତ । ଏସବୁ ଋଣୀମାନଙ୍କର ଦେହ ଲଗାଇବାର କଥା । ଶିବ ସବୁ ଦେଖିଛି । କରଜ କରିବାକୁ ତାର ଘୋର ଭୟ । ସେଥିପାଇଁ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପିଲାଙ୍କ କଥା ମାନନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସବୁବେଳେ ଶିବର ଗୋଟିଏ କଥା । ସେ କେମିତି ଧନୀ ହେବ । ପଇସା ଆସିଲେ, ତାର ସବୁ ସମସ୍ୟା ଆପେ ଆପେ ଉଭେଇଯିବ । ସେଇଥି ପାଇଁ ଯେଉଁଠି ବସେ—ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ କରିଦିଏ । ଚିନ୍ତାରେ ମଜ୍ଜି ଯାଏ ।

ସେ ଜାଣେ—ନୂଆ କଥା କରିବାକୁ ହେଲେ ପରଠୁ ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ସେଇ ଅନୁସାରେ କାମକଲେ ଫଳ ମିଳେ । ବେଶୀ ହଇରାଣ ହେବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଧନୀ ହେବାକୁ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ପରାମର୍ଶ ନେବ । ସମସ୍ତେ ତ ଋଣୀ । ନିର୍ଦ୍ଧନ । ସମଦୁଃଖୀ । ସେମାନେ ବା କ'ଣ ପରାମର୍ଶ ଦେବେ ? ଏଇକଥା ସବୁବେଳେ ଭାବେ । ଭାବନାର ତା'ର ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ସ୍ଥିରକଲା—ଜଣେ ଧନୀ ଲୋକର ସନ୍ଧାନ ସେ ନେବ । ତା'ଠାରୁ ସବୁ ବୁଝିବ । କିନ୍ତୁ ରାମାନନ୍ଦ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଧନୀ ଲୋକକୁ ସେ ଜାଣେ ନାହିଁ । ଅନେକ ଥାଇ ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ତାର ଅଜଣା ଓ ଦୂରରେ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ । ମନେ ମନେ ଶେଷକୁ ସ୍ଥିର କଲା । ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି ସେ ରାମ ନନ୍ଦ ପାଖକୁ ଯିବ । ସେ କିପରି ଧନୀହେଲା, ତାଠାରୁ ବୁଝିବ । ଏକଥା ଭାବେ ସିନା, କିନ୍ତୁ ରାମାନନ୍ଦ ପାଖକୁ ସେ ଯାଇପାରେ ନାହିଁ । କାରଣ—ରାମାନନ୍ଦ ଠକଟା । ଠକିଦେବ । ଠିକ୍ କଥା କହିବ ନାହିଁ ।

ଏମିତି କେତେଦିନ ବିତିଗଲା । ଦିନେ ଖବରଲା, ପଣ୍ଡିତମାନେ

କହନ୍ତ, ଶୁଭକାମ ଶୀଘ୍ର କରିବ । ତେଣୁ ଡେରିକରି ଲାଭ ନାହିଁ । ରାମାନନ୍ଦ ପାଖକୁ ସେ ଯିବ । ଦେଖିବ, ସେ କଣ କହୁଛି । ତା- କଥା ମାନିବା ନ ମାନିବା ନିଜ ହାତରେ କଥା । ଆଉ ହେଳାକରି ଲାଭ ନାହିଁ ।

ଦିନେ ସେ ସକାଳୁ ଉଠି ଘରୁ ବାହାରିଗଲା । ଯୋଗକୁ ସେଦିନ ରାମାନନ୍ଦ ଘରେ ଥାଏ ।

ପିଲା ଦିନର ସେ ସାଥୀ । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ସେଠି ଟିକେ ବସିପଡ଼ିଲେ । ହିଡ଼ ଉପରେ । ଶିବ ଆରମ୍ଭ କଲା—"ଭାଇ, ଜୀବନଯାକ ବହୁତ ପରିଶ୍ରମ କଲି । ବୁଢ଼ା ଆସି ହେଲି । ହେଲେ—ହାତକୁ ଦି' ପଇସା ଆସିଲା ନାହିଁ । ଘରେ ବଢ଼ିଲା ଝିଅ । ଉଠାଇବାକୁ ହେବ । ଅଳଙ୍କାର ଗଢ଼ିବାକୁ ସମ୍ବଳ ନାହିଁ । ବାହାଘର କପରି କରିବି, ସେ ଏକ ଚିନ୍ତା । ସ୍ତ୍ରୀ ତ ଗଲା । ସମାଧିଟିଏ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା । ତାବି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଭାବିଲି—ତୋ ପାଖକୁ ଆସିବି । କେମିତି ଧନୀ ହେବି, ସେ ବିଷୟରେ ପରାମର୍ଶ ନେବି ।"

ରାମାନନ୍ଦ ଶିବ ମୁହଁକୁ ଦଣ୍ଡେ ଗୃହିଁଲା । ସବୁ ଗ୍ରୁଷୀ ସରଳ, ନିଷ୍କପଟ । ଶିବ ଆସି ବୁଢ଼ା ହେଲାଣି । ଟିକଏ ବି ବଦଳି ନାହିଁ । ଶିବ ପାଇଁ ସେ ଦରଦୀ । ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲା—"ଭାଇ, ସବୁ ରାମର ଇଚ୍ଛା ।"

ଶିବ ରାମାନନ୍ଦ ମୁହଁକୁ ଘଡ଼ିଏ ଗୃହିଁଲା । କ'ଣ ବୁଝିଲା କେଜାଣି, 'ଆଚ୍ଛା' କହି ଉଠି ଠିଆହେଲା । ପଦୁଟିଏ କଥା ବି ଆଉ କହିଲା ନାହିଁ । ଗୃଲିଲା ଘରଆଡ଼କୁ ଏକମୁହାଁ ହୋଇ । ମନ ଲାଗିଛି—ରାମ ପାଖକୁ ଯିବ । ତାକୁ ଧନୀ କରିବାକୁ କହିବ ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଝିଅକୁ ରୁଟି କରିବାକୁ କହିଦେଲା । ନିଜେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥାଏ । ରୁଟି ତିଆରି ସରିବା ମାତ୍ରେ ସେ ଘରୁ ବାହାରି

ପଡ଼ିଲା । କୂଆଡ଼େ ଯାଉଛି—ସେ କଥା କାହାରିକୁ ବି କହିଲା ନାହିଁ ।

କିଛି ବାଟ ଗଲାପରେ ସେ ଭାବିଲା ରାମଙ୍କ ପାଖକୁ ତାର ଯିବାର କଥା । କିନ୍ତୁ ବାଟ କଥା ତ ରାମାନନ୍ଦକୁ ପଚାରିପାରିଲା ନାହିଁ । ଭୁଲ ହୋଇଗଲା । ଘରକୁ ଫେରିଲେ ଅନୁକୂଳ ଭାଙ୍ଗି ଯିବ । ତେଣୁ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ଯଦି କିଏ ଆସୁଥିବ, ଠିକଣାଟା ବୁଝିନେବ ।

ଦେଖିଲା—ଗୌରପ୍ରସାଦ ଆସୁଛନ୍ତି । ସେ ଜଣେ ପଣ୍ଡିତ । ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଲୋକମାନଙ୍କ ଭିଡ଼ । ଭାବିଲା—ତାଙ୍କଠାରୁ ବୁଝିନେବ ।

ଗୌରପ୍ରସାଦଙ୍କୁ ସେ ଜୁହାର କଲା । ଗୌରପ୍ରସାଦ ହାତ ଟେକି ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ । ଶିବ ତାଙ୍କ ହାତକୁ କେତେଖଣ୍ଡ ରୁଟି ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । ଗୌର ପ୍ରସାଦ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ପୂର୍ବରୁ ଶିବ କହିଲା 'ମହାରାଜ ! ସାରା ଜୀବନ ଖଟିଲି । ଯେଉଁ ଗରିବକୁ ସେଇ ଗରିବ । ବୁଢ଼ାତ ହେଲି, ଆଉ ବା କେତେଦିନ ! ରାମାନନ୍ଦ ଉପରେ ଧର୍ମ ହେଲା, ସେ କଥା ବୁଝିବାକୁ ତା ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି । ରାମାନନ୍ଦ କହିଲା 'ସବୁ ରାମର ଇଚ୍ଛା ।' ରାମଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ମୋର ଭାରି ଆଗ୍ରହ । ହେଲେ, ବାଟ ଜାଣିନାହିଁ । ଆପଣ ଟିକେ ଦୟାକରି ବାଟ ବତେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଗୌର ପ୍ରସାଦ ସବୁ ଶୁଣିଲେ । ସେ ନିଜେ ବି ଗରିବ । ଅଭାବୀ । ସେ ବା କଣ ବାଟ ଦେଖାଇବେ । ଅଜାଣରେ ଏକ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ଆପେ ଆପେ ତାଙ୍କର ବାହାରି ଆସିଲା । ହାତ ଦୁଇଟିକୁ ସିଧା ଉପରକୁ ଉଠାଇ ସେ କହିଲେ—"ଶିବ ! ସବୁ

ରାମର ଇଚ୍ଛା । ସେ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ । ଯେଉଁଠିକି ଯିବୁ, ସେଠି ତାଙ୍କୁ ପାଇବୁ ।"

ଉତ୍ତରଟି ଶିବ ମନକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । ତଥାପି ଜୁହାରଟିଏ ପକାଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଲା । ରାମଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ତାର ପ୍ରବଳ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଜୋରରେ ଚାଲିଥାଏ । କୁଆଡ଼କୁ ନଜର ନଥାଏ ।

ଶିବ କିଛିବାଟ ଗଲା ପରେ ଦେଖିଲା—ଗୋଟିଏ ବଡ଼ବଟ ବରଗଛ ମୂଳରେ ଜଣେ ସାଧୁ ପଦ୍ମାସନରେ ବସିଛନ୍ତି । ଆଖିଦୁଇଟି ଅର୍ଦ୍ଧନିମୀଳିତ । ସମ୍ମୁଖରେ ଯଜ୍ଞକୁଣ୍ଡ । ଶିବ ଖୁବ୍ ଖୁସି । ଭାବିଲା ସବୁ ଏଇଠୁ ମିଳିଯିବ । ଚିନ୍ତାକର ଲୋଡ଼ ନାହିଁ । ସାଧୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିପାତ କଲା । ତାପରେ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ବସିପଡ଼ିଲା । ରୁଟି କେତେଖଣ୍ଡ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଥୋଇଦେଲା । ସେଇମିତି ସେ ସେଠି ବସି ରହିଥାଏ । ଘଣ୍ଟାଏ ଗଲା । ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଗଲା । ବେଳ ଆଖର ହେଲା । ତଥାପି ସାଧୁ ଧ୍ୟାନରତ । ବସିବସି ଶିବ ବିରକ୍ତ । ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ । ଭାବିଲା—ଅପେକ୍ଷା କରି ଲୋଡ଼ ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡିଆଟିଏ ମାରି ସେ ଆଗକୁ ଚାଲିଲା ।

ବାଟସାରା ଭାବୁଥାଏ—ରାମ ଗିରି ପ୍ରଧାନ ତ ମିଛୁଆ ନୁହନ୍ତି । ଠକିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ରାମ ସବୁଠି ଅଛନ୍ତି । ତାହାହେଲେ ତାଙ୍କୁ ତ ଭେଟ ମିଳିଯିବାର କଥା । ଭେଟ ହେଉନାହିଁ କାହିଁକି ? ରାମଙ୍କୁ ପାଇବାରେ ଆଗ୍ରହ ତାର ଖୁବ୍ ବେଶୀ । ସେ ଏକ ନିଶ୍ୱସରେ ଚାଲିଥାଏ । କିଛି ବାଟ ଗଲାପରେ ଗଛଟିଏ ପଡ଼ିଲା । ମୂଳରେ ତାର ଲୋକଟିଏ ବସିଥାଏ । ଜଣା ପଡୁଥାଏ—ଲୋକଟି ଗରିବ । ଅଭାବୀ । ଶିବ ତା ନିକଟକୁ ଗଲା । ପାଖରେ ତାର ବସିପଡ଼ିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ରୁଟି ତକ ତାକୁ ଦେଲା ।

ଲୋକଟି କିଛି ରୁଟି ଖାଇଲା । ଅଥଚ ମୁହଁରେ ତାର ଆନନ୍ଦର ଆଭାସ ନାହିଁ । ସେ ନିର୍ବିକାର । ନିରାସକ୍ତ । ଅତି ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଶିବକୁ ପଚାରିଲା—"ଭାଇ । କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛ ?" ଶିବ କହିଲା—"ରାମଙ୍କ ପାଖକୁ ।"

ତାପରେ ଟିକିଏ ରହି କହିଲା—"ଭାଇ । ତୁମେ ଯଦି ଜାଣିଛ, ମୋତେ ଟିକିଏ ବାଟ ବତାଇ ଦେବ କି ?" ହସି ହସି ଲୋକଟି କହିଲା 'ମୁଁ ତ ନିଜେ ରାମ ତୋର କ'ଣ ଦରକାର ଅଛି କହ ।"

ଶିବ ପ୍ରଥମେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଗୌରି ପ୍ରସାଦଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଭାବିଲା—ହେଲେ ହୋଇଥିବ । ମୋ ଦୁଃଖ ତାକୁ କହିବି ।

ଶିବ ଆରମ୍ଭ କଲା—'ଜୀବନଟାଯାକ ଖଟିଲି । ଧନୀ ହୋଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ଅଭାବ । ଘର ବାଧୁଛି । ଆମ ଗାଁର ରାମାନନ୍ଦ । କିଛି ନଥିଲା ତା'ର । ଏଇନେ ଧନୀ ମହାଜନ । କାହିଁରେ କଣ ଧନ । ସମ୍ପତ୍ତିରେ ବୁଡ଼ିଛି । ସେ ମୋ ପିଲାଦିନର ସାଙ୍ଗ । ଆଜି ସକାଳେ ଦେଖାହେଲା । ଧନୀ ହେବାର ଗୁପ୍ତତଥ୍ୟ ପଚାରିଲି । ସେ କହିଲା—'ସବୁ ରାମଙ୍କ ଇଚ୍ଛା' । ସାଥିସାଥି ବାହାରିଛି । ରାମଙ୍କୁ ଖୋଜିବି । ମୋତେ ଧନୀ କରିବାକୁ କହିବି । ବାଟରେ ଗୌରିପ୍ରସାଦଙ୍କ ସାଥିରେ ଦେଖାହେଲା । ସେ କହିଲେ, ରାମ ସବୁଠି ଅଛନ୍ତି । ମନ ପାଇଲି ନାହିଁ ପୁଣି ଖୋଜିବୁଲିଲି । ବାଟରେ ଜଣେ ସାଧୁ ବସିଥିଲେ । ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ । ବହୁତ ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କଲି ହେଲେ ସେ ଆଖି ଖୋଲିଲେ ନାହିଁ । ବାଧ୍ୟହୋଇ ସେଠୁ ଆସିଲି । ତା'ପରେ ଏଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲି । ତୁମେ ଯଦି

ରାମ, ମତେ ସାହାଯ୍ୟ କର । ଧର୍ମ କରିଦିଅ ମୋ ଝିଅକୁ ବିବାହ କରେଇ ଦେବ । ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ସମାଧିଟିଏ କରିବ ।"

ଶିବ ସବୁକଥା ତରତର ହୋଇ କହିଗଲା ଏକ ନିଃଶ୍ୱାସରେ । ଟିକିଏ ବି ଅଟକିଲା ନାହିଁ । ଲୋକଟି ଦେଖିଲା, ଶିବ ଖୁବ ସରଳ ମନ ତା'ର ନିର୍ମଳ । ଛନ୍ଦ କପଟ କିଛି ଜାଣେ ନାହିଁ ଲୋକଟିର ଦୟା ହେଲା । ସେ ଶିବକୁ ଶଙ୍ଖଟିଏ ଦେଇ କିମିତି ଫୁଙ୍କିବାକୁ ହେବ ବତାଇ ଦେଲା । ତା'ପରେ କହିଲା—'ଏ ଶଙ୍ଖକୁ ଏଇପରି ଫୁଙ୍କିବୁ । ଯାହା ମାଗିବୁ ସାଥିସାଥି ତାହା ମିଳିଯିବ । କିନ୍ତୁ ତମ ଗାଁ ମହାଜନ ପ୍ରତି ହୁସିଆର ଥିବୁ । ତାକୁ ଭଗବାନ, ମଣିଷ, ମ୍ୟାଜିକ୍ ହୁଣ୍ଡି, ନିନ୍ଦା ଓ ଧନ କିଛି ବଦଳାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଟିକିଏ ସୁବିଧା ପାଇଲେ, ସେ ତୋର ଶଙ୍ଖଟିକୁ ମାରିନେବ । ସେଥିପାଇଁ ସବୁବେଳେ ସାବଧାନ ଥିବୁ ।"

ଶିବ ସବୁ ଶୁଣିସାରି ସେଠୁ ଉଠିଲା । ପ୍ରଣାମ କରି ଘରକୁ ଫେରିଲା, ସେ ଖୁବ୍ ଖୁସି । ଗୋଡ ତା'ର ତଳେ ଲାଗୁ ନ ଥାଏ । ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ପାଦ ପକାଇ ଚାଲୁଥାଏ । ସତେ ଯେମିତି ସେ ଏକ ନବାବ ।

ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ମହାଜନ ଘର । ରାମାନନ୍ଦ ଦୋକାନରେ ବସିଥିଲା । ଶିବର ରଙ୍ଗଢଙ୍ଗ ଦେଖି ସେ ଠଉରାଇ ନେଲା—ଶିବ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ହାସଲ କରିଛି ।

ମହାଜନ ଦୋକାନରୁ ଓହ୍ଲେଇ ସିଧା ଶିବ ପାଖକୁ ଗଲା । ହାତଯୋଡ଼ି କହିଲା "ନମସ୍କାର ! ଯାହାହେଉ, ଭାଇ ଏତେଦିନେ ରାମ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ତୋତେ ବର ଦେଲେ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଭାରି ଖୁସି ।"

ଶିବ ଭାବିଲା—ସେ ତ କାହାକୁ କିଛି କହି ନାହିଁ । ଅଥଚ ଲୋକେ ତା'ର ଖବର ରଖୁଛନ୍ତି । ତା'ର ସଫଳତା ବିଷୟ ଜାଣି ଗଲେଣି । ଗାଁରେ ଗୁଡ଼ିଏ ତା'ର କୁଣ୍ଢେ ମୋଟ । ଆନନ୍ଦରେ ମଣିଷ ବାୟାର ହେଲେ ଆଗପଛ ଜାଣିପାରେ ନାହିଁ । ଶିବ ଅବସ୍ଥା ସେଇଆ ହେଲା ।

ଶିବ ଖୁସି ହୋଇ ସବୁକଥା ମହାଜନ ଆଗରେ ଡଗଡଗ କହିଗଲା । ଟିକିଏ ବି କିଛି ଲୁଚାଇଲା ନାହିଁ । କଥାରେ ତାର ବାଛୁନି ବାଜୁ ନ ଥିଲା ।

ସରଳ ହେଲେ ବି ଶିବ ବୋକା ନୁହେ । ମହାଜନକୁ ତାର ସନ୍ଦେହ ବହୁତ । ରାମ ମଧ୍ୟ ହୁସିଆର କରିଦେଇଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କିବାର ବାଗ ତାକୁ ସେ ବତାଇଲା ନାହିଁ ।

ରାମାନନ୍ଦ କ ଛାଡ଼ିବାର ଜନ୍ତୁ ! ତା ପାରୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ହେଲେ, ଶିବ ତା ପାଲରେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।

ଶଙ୍ଖଟି ଶିବର ଆନନ୍ଦର ଉତ୍ସ । ଏକଥା ମହାଜନକୁ ଅଛପା ରହିଲା ନାହିଁ । ମହାଜନର ଗୋଟିଏ ଚିନ୍ତା । ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଶଙ୍ଖଟିକୁ ସେ ନେବ । ଫୁଙ୍କି କରି ସମ୍ପତ୍ତି ବଢ଼େଇବ ।

ଦୁଷ୍ଟ ପିଲାକୁ କେହି ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ହତାଦର କରନ୍ତି । ପାଖରେ ପୁରାନ୍ତି ନାହିଁ । ରାମାନନ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଦୁଷ୍ଟ ପିଲାକୁ ଡାକିଲା । ପାଖରେ ବସେଇ ଖାଇବାକୁ ଦେଲା । ଗପସପ ବି କଲା । ଦୁ' ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଲା ।

ହତାଦରିଆ ଯଦି ଟିକିଏ ସ୍ନେହ ପାଏ, ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ତା'ର ହେବାପାଇଁ ସେ ରାଜି । ତା କଥା ବି ମାନେ । ସେ ପିଲାର ଅବସ୍ଥା ସେଇଆ । ରାମାନନ୍ଦର ଏବେ ସେ ବଶଙ୍କର ।

ରାମାନନ୍ଦ ଏଥର ଭାରି ଖୁସି । ମଉକା ଦେଖି ତାକୁ ଶିବର ଶଙ୍ଖଟିକୁ ନେଇ ଆସିବାକୁ କହିଲା । ସେ ଫିଲା ବାନେ ଛପି ଛପି ଶିବ ଘରେ ପଶିଲା । କେହି ଯେତେବେଳେ ତା ଘରେ ନଥାନ୍ତି । ଚୋରକର ଶଙ୍ଖଟିକୁ ନେଇ ଆସିଲା ।

ଶଙ୍ଖଟି ଆଣି ସେ ରାମାନନ୍ଦକୁ ଦେଇଦେଲା । ଶଙ୍ଖଟି ପାଇ ରାମାନନ୍ଦ ଭାରି ଖୁସି । ଗୋଟେ ଘରେ ପଶି ଭିତରୁ କବାଟ ଦେଇଦେଲା । ତାପରେ ସେ ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । କେତେ କଥା ମନାସୁଥାଏ । ପୁଣି ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କେ । ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ନୟାନ୍ତ । ଓଠ ବଥିଲା, ଶଙ୍ଖ କିନ୍ତୁ ବାଜିଲା ନାହିଁ ।

ରାମାନନ୍ଦ କ ଗୁଣ୍ଡିବା ଲୋକ, ସେଥିରେ ତ ପୁଣି ଦୁଷ୍ଟବୁଦ୍ଧି । ଶିବକୁ ଡକାଇଲା । ରାମାନନ୍ଦ କଥାରେ ଶିବ ଶଙ୍ଖ ପାଇଛୁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ରାମାନନ୍ଦ ଉପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ଖବର ପାଇଲାମାତ୍ରେ ଶିବ ଚାଲିଆସିଲା । ଶିବକୁ ରାମାନନ୍ଦ ଶଙ୍ଖଟି ଦେଖାଇଲା ।

ଶିବ ଶଙ୍ଖ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ରାମାନନ୍ଦ ଗୋଟାପଣ ତୁଳସୀ ପାଲଟିଗଲା । କହିଲା "ଶଙ୍ଖଟି ଜଣେ ଚୋରକର ନେଇଯାଉଥିଲା । ଏ ଶଙ୍ଖ ତୋର ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣେ । ତାଠାରୁ ଜବରଦସ୍ତି ଛଡ଼େଇ ରଖିନେଲି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ଶଙ୍ଖଟି ମୋର । କିନ୍ତୁ ଏତେ କଷ୍ଟକରି ଶଙ୍ଖ ଆଣିଛୁ । ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ଶଙ୍ଖଟିକୁ ରଖିବାକୁ ଚାହୁଁ-ନାହିଁ । ଶଙ୍ଖଟିକୁ ତତେ ଦେବି । ହେଲେ, ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତରେ । ଶଙ୍ଖ ବଜାଇ ତୁ ଯାହା ପାଇବୁ ମୁଁ ତାର ଦୁଇଗୁଣ ପାଇବି । ତୋ ହାତରୁ ତ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ତୋର ଆପତ୍ତି କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ଯଦି ଏଥିରେ ରାଜି ହେବୁ ତା'ହେଲେ ଶଙ୍ଖ ଦେବି । ନଇଲେ ନାହିଁ ।"

ଶିବ ପ୍ରଥମେ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ନ ଥିଲା । ଶଙ୍ଖ ଚୋରି-

ଯୋଗୁଁ ତା ମନରେ ଦୁଃଖ । କିନ୍ତୁ ରାମାନନ୍ଦକୁ ସେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ଭାବିଲା ରାମାନନ୍ଦ ହୁଏତ ଶଙ୍ଖ ଦେଇ ନ ପାରେ । ଗାଁରେ ଆପତ୍ତି କରି ଲାଭ ନାହିଁ । ଗାଁଯାକ ତ ତାପାଖେ ଋଣୀ । ରାମାନନ୍ଦ ଯାହା କହିବ, ସେମାନେ ପାଳି ଧରିବେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନ୍ୟାୟ, ଅନ୍ୟାୟ ସବୁ ସମାନ । ଶିବର ଆଉ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଥିଲା, ବାଧହୋଇ ହଁ ଭରିଲା ।

ଶିବର ମନ ମରିଗଲା । ଏକଥା ରାମାନନ୍ଦ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି । ଭାବିଲା—ଅଶାନ୍ତ କରି ଲାଭ ନାହିଁ । ଋଷୀମାନେ ଜିଦ୍‌ଖୋର । ପଶୁପରି ହିଂସୁକ । ରାଗରେ ହୁଏତ ଶଙ୍ଖଟି ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ପାରେ । ତେଣୁ ଶିବକୁ ସେ ବୁଝାଇଲା, ଶିବର ଅଭାବ କମ୍ । ଅଳ୍ପ ଜିନଷ ପାଇଲେ ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବ । ରାମାନନ୍ଦର ଅଭାବ କଛି ନାହିଁ । ଅଳ୍ପ ପାଇଲେ ଲାଭ ତାର ନାହିଁ । ସେ ଖୁସିହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତାର ଗୃହିଦା ବେଶୀ । ସେଥିପାଇଁ ଶିବ ଗୁଣେ ପାଇଲେ ସେ ଦ୍ୱିଗୁଣ ପାଇବା ନହାତି ଦରକାର ।

ଶିବ ତା କଥାରେ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରୁଥାଏ, କିନ୍ତୁ ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ—ରାମାନନ୍ଦ ଭାରି ଗୃଲାକ । ସେ ଶ୍ରମକଲା । ଶଙ୍ଖ ପାଇଲା । ଶଙ୍ଖ ବ ଫୁଙ୍କିବ । ମନାସିବ । ଅଥଚ ଶୁଖିଲାରେ ରାମାନନ୍ଦ ବାଳିଆ ପିଟିବ ।

ରାମାନନ୍ଦ କଥାରେ କିନ୍ତୁ ରାଜି ନ ହେବାକୁ ଉପାୟ ନାହିଁ । ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଶଙ୍ଖଟିକୁ ତା ହାତ କରିବାକୁ ହେବ । ଶଙ୍ଖ ନେଲେ, ସେ ଆଉ ବଳାଇବ ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ସେ ଏହା ସ୍ଥିରକଲା । ତା'ପରେ ରାମାନନ୍ଦ କଥାରେ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରିଲା ।

ରାମାନନ୍ଦଠାରୁ ଶିବ ଶଙ୍ଖଟି ନେଇ ଘରକୁ ଗଲା । ମହାଜନ ବ ଖୁସି । ସେ ଜାଣେ—ଋଷୀ ତାର ଜବାବ ରଖେ । ଏପଟ ସେପଟ କରେ ନାହିଁ ।

ବର୍ଷଟିଏ ବିତିଗଲା । ହଠାତ୍ ସେ ଶଙ୍ଖ ବଜାଇ ନାହିଁ । ତା ପରବର୍ଷ ମରୁଡ଼ି । ଜମିରେ ଫସଲ ସବୁ ଶୁଖିଗଲାଣି । ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ, ଶିବ ଅସ୍ଥିର । ତାର ନଷ୍ଟଭିତ୍ତିକୁ ବଦଳାଇବାକୁ ହେବ । ନଇଲେ ରକ୍ଷାନାହିଁ । ବହୁ ଚିନ୍ତା ପରେ କୂଅଟିଏ ପାଇଁ ମନାସିବାକୁ ସେ ସ୍ଥିରକଲା । ଲୋକଟି ଯେମିତି କହିଥିଲା, ସେଇମିତି ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କିଲା ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା । ତା ଜମିରେ ସୁନ୍ଦର କୂଅଟିଏ ହୋଇଗଲା । ଆଗକୁ ଟିକିଏ ଅନାଇଲା । ଦେଖିଲା—ମହାଜନ ଜମିରେ ଦୁଇଟି କୂଅ । ମହାଜନ କୂଅ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇଛି । ଖୁସିରେ ଗଦ୍‌ଗଦ୍ ଗୃଷୀଟି ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ । ସେ ହର୍ଷିତ, ରାଗରେ ନଆଁ । ମନରେ ତାର ପ୍ରତିହିଂସା । ମହାଜନକୁ ପାନେ ଦେବାକୁ ସେ ବୁଦ୍ଧିପରି-କର ।

ପୁଣି ଥରେ ସେ ଶଙ୍ଖ ବଜାଇଲା । ଏଥର ମନାସିଲା— "ଭଗବାନ ମୋର ଗୋଟିଏ ଆଖି ଫୁଟାଇଦିଅ ।" ସତକୁ ସତ ତାର ଗୋଟିଏ ଆଖି ଫୁଟିଗଲା । ଏଣେ, ଆଖିପିଛୁଳାକେ ମହାଜନର ଦୁଇଟି ଆଖି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ।

ମହାଜନ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନ୍ଧ । ଏ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପାଇଁ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲା । ସେ ହତାଶ । ଦୁଃଖରେ ଅଧୀର । କୂଅ ପାଖରୁ ଘରକୁ ଧାଇଁଲା—ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ । ସେ ତ ରାସ୍ତା ଦେଖିପାରୁ ନଥାଏ । ବାଟରେ ଆଉ କୂଅଟା । ତାକୁ ସେ ଆଗରୁ ଜାଣିନାହିଁ । ଏକା ନିଦସରେ ଆସୁଥିଲା । ଆଉ କୂଅରେ ସେ ଗଳିପଡ଼ିଲା । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପ୍ରାଣ ତାର ଛାଡ଼ିଗଲା ।

ମଣିଷ ଇତିହାସରେ ଗୃଷୀ ସବୁବେଳେ ହାରିଛି । କିନ୍ତୁ ଥରକ ପାଇଁ ଗୃଷୀ ବୁଦ୍ଧିଆ ବୋଲି ଜଣାଗଲା ।

ଅବଶ୍ୟ ଏଇ ବୁଦ୍ଧି ପରୀକ୍ଷାରେ ଗୃଷୀ ତାର ଆଖିଟିଏ ହରାଇଲା ।

ଅଣ୍ଟୁକୁଡ଼ୀ

କେଉଁଦିନ ତଳର କଥା, ଗୃଷୀଟିଏ ଥିଲା । କୁଟୁମ୍ବ କହିଲେ ସେ ଆଉ ତାର ସ୍ତ୍ରୀ । ପିଲାଛୁଆ ନାହାନ୍ତି । ଜଞ୍ଜାଳ ବି ବେଶି କିଛି ନାହିଁ । ସକାଳୁ ସେ ଉଠେ । ବିଲକୁ ଯାଏ । ସେଠି ଖଟେ । ଦି'ପ୍ରହରେ ଘରକୁ ଫେରେ । ସେତେବେଳକୁ ପେଟ ତା'ର ଜଳୁଥାଏ । ଗାଧୋଇପଡ଼ି ଦି'ଟା ଖାଏ । ବିଶ୍ରାମ କରେ । ପୁଣି ଉପରବେଳା ବିଲକୁ ଯାଏ । ସନ୍ଧ୍ୟାହେଲେ ଘରକୁ ଫେରେ । ସ୍ତ୍ରୀ ସାଥିରେ ସୁଖ ଦୁଃଖ ହୁଏ । ରାତିରେ ଖାଇପିଇ ଶୁଏ । ପୁଣି ସକାଳୁ ଉଠି ବିଲକୁ ଯାଏ । ଏହା ଥିଲା ତାର ଜୀବନ ! ଦିନ କଟିଯାଏ ସୁଖ କ'ଣ, ଦୁଃଖ କ'ଣ କିଛି ସେ ଜାଣିନାହିଁ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ଘରେ ରହେ । ରନ୍ଧାବଢ଼ା ଛଡ଼ା ଆଉ ତ କିଛି କାମ ନ ଥାଏ । ତେଣୁ ସେ ଭଲ ଭଲ ଜିନିଷ ରାନ୍ଧେ । ତାର ସେସବୁ ଖାଇବାରେ ଖୁବ୍ ଲାଳସା । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀ ବୁଝାଇ କହେ—"ସବୁଦିନ ଭଲ ଖାଇଲେ, ପଇସା ନଅଣ୍ଟ ପଡ଼ିବ । କାହାକୁ ହାତ ପତାଇବା ?"

ସ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ—ଆମର ତ ପିଲାଝିଲା ନାହାନ୍ତି । ଖାଇବା ନାହିଁ କାହିଁକି ? କାହାପାଇଁ ପଇସା ରଖିବା ? ସେ ମହନଭୋଗ ଓ ଚୁରୁମା କରେ । ନିଜେ ଖାଏ, କେବେ ସେ ତାର ସ୍ୱାମୀକୁ ଦିଏ ନାହିଁ କି ସ୍ୱାମୀକୁ ଜଣାଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁଦିନ ବେଶୀ ଖାଇଦିଏ, ସେଦିନ ଶୋଇ ରହେ ।

ସ୍ୱାମୀ ଦି'ପ୍ରହରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ଦେଖେ, ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ଶୋଇଛି । ରନ୍ଧାବଢ଼ା କିଛି ହୋଇନାହିଁ । ତା ପାଖକୁ ଯାଏ । ସ୍ତ୍ରୀ ଛଟାପଟ ହୋଇଗଲେ । ଚିତ୍କାର କରେ । କହେ—ପେଟକୁ ମାରୁଛି । ସେ ଖାଲି ଗଡ଼େ । ଭାରି କଷ୍ଟ । ଉଠିପାରେ ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀର କଷ୍ଟ ଦେଖି ସେ ବ୍ୟସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ । ତୁରନ୍ତ କବିରାଜ ଡାକିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏପଟେ ପେଟରେ ଭୋକ । ନ ରାନ୍ଧିଲେ ଖାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ବି ଉପାସ ରହିଯିବ ! ସେଠୁ ଯାଏ କବିରାଜ ଡାକେ । ଔଷଧ ଆଣି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଦିଏ । ସ୍ତ୍ରୀ କହେ ଟିକିଏ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ସେତେବେଳକୁ ବେଳ ଆଖର । ପେଟ ତ ଏଣେ ଜଳୁଛି । ତେଣୁ ବାଧ୍ୟହୋଇ ଚୁଲି ଲଗାଏ । ରାନ୍ଧିବାରେ ଅନଭ୍ୟସ୍ତ ସେ । ତେଣୁ ଚୁଲି ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ହାଲିଆ ହୁଏ । ଆଖିରୁ ଲୁହ ବୋହେ । ବହୁତ କଷ୍ଟରେ ସେ ରାନ୍ଧେ । ତଥାପି ସ୍ତ୍ରୀ ଖାଏନାହିଁ । କହେ—ତାକୁ ଭାରି କଷ୍ଟ । କିଛି ରୁଚୁ ନାହିଁ । ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ବି ବୁଝେନାହିଁ । ଏଣେ ବୁଢ଼ାଟି ଖାଉ ଖାଉ ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଯାଏ ।

ଯେଉଁଦିନ ରୋଗ ହୁଏ, ସେଇଦିନ ଛାଡ଼ିଯାଏ । ବୁଢ଼ାଟି ନିଶ୍ୱାସ ମାରେ । କିନ୍ତୁ ସେତିକିରେ ସରେନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀର ରୋଗ ଲାଗିଥାଏ । ଏକା ପ୍ରକାରର ରୋଗ ନୁହେ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । କେଉଁଦିନ ପେଟକୁ ମାରେ ତ, କେଉଁଦିନ ମୁଣ୍ଡବିନ୍ଧା । ଆଉ କେଉଁଦିନ ଗୋଡ଼ବିନ୍ଧେ । ଦୁଇଚାରି ଦିନରେ ଥରେ ସେ ରୋଗରେ ପଡ଼େ । ଖୁବ୍ ପାଟିକରେ । ବୁଢ଼ାଟି ବ୍ୟସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ଏଠୁସେଠୁ ଔଷଧ ଆଣେ । ସେଥିରେ ସେ ଭଲହୋଇଯାଏ ବୋଲି କହେ । କିନ୍ତୁ ବୁଢ଼ାଟିର ଖାଇବା ପିଇବାର ଠିକଣା ରହେନାହିଁ ।

ଏଣିକି ଆଉ ଦି'ଚାରିଦିନ ଛଡ଼ା ରୋଗ ହେଉନାହିଁ । ପ୍ରତିଦିନ ରୋଗ । ଔଷଧ ବି ଆଉ କାଟୁ କରୁନାହିଁ । ଗୁଣିଆ ଦରକାର

ପଡ଼ିଲାଣି । କେତେ ଗୁଣିଆ ଗଲେଣି । କିନ୍ତୁ ରୋଗ ଭଲ ହୁଏ ନାହିଁ । ଘରେ ସବୁବେଳେ ଚିତ୍କାର । ବେଦନାଗ୍ରସ୍ତ ମଣିଷର କଷ୍ଟରଧ୍ୱନି ଚିରକ୍ଳାନ୍ତକର ।

ଗୃହିଣୀଟି ଦଉଡ଼ ଦଉଡ଼ ହାଲିଆ । ହାତରେ ଥିବା ସମ୍ବଳ ବି ସରିଆସିଲାଣି । ଏଣେ ଗୃହରେ ଦୃଷ୍ଟି । ଗୃହିଣୀଟି ଭାବେ—ଆଗେ ତା ସ୍ତ୍ରୀର ରୋଗ ନଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଶୁଖିଲା ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ଏବେ ରୋଗ ଧରିଛି । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ନୁହେଁ । ସବୁଦିନ ନୂଆରୋଗ । ସମସ୍ତେ ହସିଲେଣି । ଏପଟେ ସ୍ତ୍ରୀର ଚେହେରା ମଉଳୁ ନାହିଁ । ଦିନକୁ ଦିନ ଟିକେ ମୋଟା ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ସୁସ୍ଥ ମଣିଷ ଭଳି । ବରଂ ଚିକ୍କଣ ବୋହିପଡ଼ୁଛି । ଚେହେରା ବି ସୁନ୍ଦର ହୋଇଗଲାଣି ।

ସେ ଜାଣିବାରେ ତ ସ୍ତ୍ରୀ ଖାଉନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଚେହେରା ତାର ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ । ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । ଥଳକୂଳ ପାଏନାହିଁ । ଖାଲି ସନ୍ଦେହରେ ବୁଡ଼ିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସେ ଉପାୟହୀନ । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଏସବୁ କିଛି କହିପାରେ ନାହିଁ । ମନ କଥା ମନରେ ମରେ ।

ମଣିଷ ମନରେ ଥରେ ସନ୍ଦେହ ପଶିଲେ, ବଡ଼େ । କମେ ନାହିଁ । ସନ୍ଦେହ ଦୂର କରିବା କଷ୍ଟର କଥା । ସନ୍ଦେହରୁ ଆସେ ଅବିଶ୍ୱାସ । ଅବିଶ୍ୱାସରୁ ଆସେ ଘୃଣା । ବେଳେ ବେଳେ ପ୍ରତିହିଂସା ନେବାର ଆକାଂକ୍ଷା ଆସେ । ଗୃହିଣୀର ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଇ ଅବସ୍ଥା । ଯେଉଁଠି ବସେ, ସେଇକଥା ଭାବେ । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ତାର ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବା କମିଗଲାଣି । ତଥାପି ନାଗର । ପ୍ରକୃତରେ ତା ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ସ୍ତ୍ରୀ ତାର କ'ଣ କରୁଛି, ସେ କଥା ଦେଖିବାକୁ ତାର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ।

ଦିନେ ସେ ବିଲକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା, ତରତର ହୋଇ । କହିଗଲା—ଆସୁ ଆସୁ ଡେରିହେବ । ବିଲରୁ ସିଧା କବିରାଜ

ପାଖକୁ ଯିବ । ସେଠୁ ଔଷଧ ଧରି ଫେରିବ । କିନ୍ତୁ ସେ ବଲକୁ ଗଲନାହିଁ । ଟାଁ ମଣ୍ଡପ ଘରେ ଲୁଚିକରି ବସିଲ । କିଛିସମୟ ଗଲାପରେ ସେଠୁ ସେ ଛପିଛପି ବାହାରି ବାରିପଟେ ଘରେ ପଶିଲ । ଯାହା ଦେଖିଲା, ସେ ତାଜୁବ । ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ବସି ମହନ-ଭୋଗ ଓ ଚୁରୁମା ଆନନ୍ଦରେ ଖାଉଛି । ଟିକିଏ ବି କୁନ୍ଥଉନାହିଁ । ଶୁଷୀଟି ନିର୍ବେଦ । ମନ ତାର ମଉଳିଗଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ଯେ ଖାଲି ତାକୁ ଠକୁଛି ତା'ନୁହେଁ, ହଇରାଣ ବି କରୁଛି । ଏଥିରେ ତାର ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଘରୁ ବାହାରି ଆସିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ଦେଖିପାରି ନାହିଁ ।

ସେଠୁ ଆସି ମଣ୍ଡପରେ ଶୋଇଲା । ବେଳ ଗଡ଼ିବାରୁ ଘରକୁ ଗଲା । କବିରାଜ ଦେଖାହେଲେ କାହିଁ ବୋଲି ମିଛରେ କହିଲା । ସେ ତ ଏବେ ରନ୍ଧାବଢ଼ା କରିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ନିଜେ ଦି'ଟା ରାନ୍ଧି ଖାଇଲା । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସେଦିନ ଡାକିଲା ନାହିଁ । ଖାଇକରି ଶୋଇଲା । କିନ୍ତୁ ଆଖିକୁ ନିଦ ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ଠକୁଛି ବୋଲି ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁ ନଥାଏ । ହେଲେ, ଆଖି ତ ନିଜର । ତାକୁ ତ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିହେବ ନାହିଁ ।

ଉପାୟ ଭାବେ, ପାଏନାହିଁ । ସବୁକଥା ତାର ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦେଖାଯାଏ । ସେ ବଲକୁ ଗଲାପରେ ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ମହନ-ଭୋଗ ଚୂରୁମା କରେ । ପେଟେ ଖାଏ । ତାପରେ ଶୋଇଯାଏ । ତାପାଇଁ କାଲେ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେଥିପାଇଁ ରୋଗର ବାହାନା । ଏ ଏକ ରୋଗ । ଏହାକୁ ଭଲ ନକଲେ, ତାର ରକ୍ଷା ନାହିଁ ।

ଭାବେ—ସ୍ତ୍ରୀକୁ କହିଲେ ଘରେ ଝଗଡ଼ା ହେବ । ଆଉ ଶାନ୍ତି ରହିବ ନାହିଁ । ଦୁଇଟା ବୋଲି ମଣିଷ । ସବୁବେଳେ କଳି

ହେବ । ଘର ଆଉ ଘରହୋଇ ରହିବ ନାହିଁ । ଜୀବନ ବିଷମୟ ହୋଇ ଉଠିବ । ଘରକୁ ବି ଆଉ ଆସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେବନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ଭାବେ—ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସେ ପାନେ ଦେବ । ଯେମିତି ସେ ଆଉ ରୋଗର ନାଁ ବି ଧରିବ ନାହିଁ ।

ଖବର ନେଉଥାଏ—କେଉଁଠୁ ତାକୁ ବୁଦ୍ଧି ମିଳିବ । ଶୁଣିଲା—ତାଙ୍କ ଗାଁ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଗାଁରେ ସାଧୁ ଜଣେ ଅଛନ୍ତି । ସେ ଖୁବ୍ ଭଲ ମଣିଷ । ସବୁ ଲୋକଙ୍କ କଥା ମନଦେଇ ଶୁଣନ୍ତି । ସବୁ ରୋଗ, ସବୁ ଦୁଃଖ, ସବୁ ଅସୁବିଧାରୁ ରକ୍ଷାପାଇଁ ବାଟ ବତାଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ପରଦିନ ସେ ସାଧୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ତ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଜୀବନ ତାର ଦୁର୍ବିସହ । ଶାନ୍ତି ମିଳିବାର ସମସ୍ତ ଆଶାନେଇ ସେ ଯାଇଥାଏ । ସାଧୁଙ୍କୁ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ତାପରେ ଉଠି ସବୁକଥା ଏକା ନିଶ୍ୱାସକେ କହିଗଲା ।

ସାଧୁ ସବୁକଥା ଶୁଣିଲେ । ଚାରୋଟି ସୂତା ମୋଡ଼ା ଆଣିବାକୁ ବରାଦ କଲେ । ଚାଷୀଟି ବଜାରକୁ ଦୌଡ଼ିଲା । ସୂତା ମୋଡ଼ା ଆଣି ସାଧୁଙ୍କ ପାଦତଳେ ଥୋଇଦେଲା । ସାଧୁ ତାକୁ ମନ୍ତୁରାଇ ଚାଷୀକୁ ଦେଲେ । ତା' ଶୋଇବାଘର ଚାରିକୋଣରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରଖି ଦେବାକୁ କହିଲେ ।

ଚାଷୀଟି ଘରକୁ ଫେରି ସାଧୁଙ୍କ କଥାନୁସାରେ ଚାରି କଣରେ ଚାରୋଟି ମୋଡ଼ା ରଖିଦେଇ ବାଲିକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ସେ ଯିବା ପଛେ ପଛେ ସ୍ତ୍ରୀ ଉଠି ରୋଷେଇ ଘରକୁ ଗଲା । ମନଭୋଗ କରିବାରେ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ଶୋଇବାଘରୁ ଏତିକିବେଳେ ଗୋଟିଏ ସୂତାମୋଡ଼ା ପଚାରିଲା-"ସେ ଆସିଲାଣି ।"

ଅନ୍ୟଟି କହିଲା—"ଆସୁ"

ତୃତୀୟଟି କହିଲା—"ସେ କ'ଣ ଡରୁନାହିଁ ?"

ଚତୁର୍ଥଟି କହିଲା—"ଡରୁଥିଲେ, ଛଟା ଗାଲନ୍ତା କାହିଁକି ?"

ସ୍ତ୍ରୀ ସବୁ ଶୁଣିଲା । ଘରକୁ ଆସି ଉଣ୍ଡିଲା । କାହାକୁ ଦେଖିଲା ନାହିଁ । ପୁଣି ଫେରିଲା ସେପେଇ ଘରକୁ । ସେଠି ପହଞ୍ଚିଛି କ ନାହିଁ ଶୋଇବାଘରୁ ପୁଣି ସେଇକଥା । ଜଣକ ପରେ ଜଣେ କଥା କହୁଛନ୍ତି । ପୁଣି ଫେରିଲା ଘରଯାକ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ଦେଖିଲା । କାହାକୁ ପାଇଲାନାହିଁ । ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକାଇ ପୁଣି ସେପେଇ ଘରକୁ ଗଲା । ସେଠି ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ପୁଣି ସେଇକଥା । ପୁଣି ଫେରିଲା । ଚାରି ପାଞ୍ଚଥର ଯିବା ଆସିବା ପରେ ସେ କାହାକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଶୋଇବାଘରେ ତାର କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି, ଚାରିଜଣ ଲୋକ । ସେ ବେଶ୍ ସବୁ ଶୁଣିପାରୁଛି । ଅଥଚ କାହାକୁ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ ।

ସେ ଭୟରେ ଥରିଲା । ଶେତା ପଡ଼ିଗଲାଣି । ବିଛଣାରେ ସେ ପଡ଼ିଗଲା । ଚିତ୍କାରଟିଏ କରି ଚେତା ତାର ବୁଡ଼ିଗଲା ।

ସ୍ୱାମୀ ତାର ଏହାଭିତରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା । ସେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଚେତାକରି କହିଲା—"କବିରାଜ କ ଗୁଣିଆ କାହାକୁ ପାଇଲି ନାହିଁ । କାଲି ସକାଳେ ଡାକି ଆଣିବି । ଆଜ ଦିନଟା ଟିକିଏ ସହିଯା ।"

ସ୍ତ୍ରୀଟିର ମୁହଁ ଭୟରେ ଶେତା ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ । ଆଖିରେ ତାର ବ୍ୟସ୍ତ ଚାହାଣୀ । ସେ ଘର ଚାରିଜଣଙ୍କ ଅନାଇଲା । ଥରି ଥରି ଭୟରେ କହିଲା—"ଏ ଘରେ ପ୍ରେତ ଅଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ, ଦୁଇଟି ନୁହେଁ ଚାରି ଚାରିଟା ।"

ସ୍ୱାମୀ ତାର ତ ସବୁଜାଣି ନ ଜାଣିଲାପରି କହିଲା—"ଆମେ ଏ ଘରେ ଏତେଦିନ ହେଲା ରହୁଛୁ । କେବେ ଆମେ ପ୍ରେତ ଦେଖି

ନ ଥିଲୁ । ହଠାତ୍ ପ୍ରେତ ବାହାରିଲା, ମିଛକଥା ।"

ସ୍ୱାମୀର କଥାରେ ସ୍ତ୍ରୀଟି ରାଗିଗଲା । କହିଲା, "ହେ ଆଣ୍ଠୁକୁଡ଼ା ତୁ ଆଣି ଏଠିପ୍ରେତ ରଖିଛୁ । ତତେ ଭଗବାନଙ୍କ ରାଣ, ତାକୁ ନେଇଯାଅ । ମୁଁ ଆଉ ତୋତେ ହଇରାଣ କରିବ ନାହିଁ । ମୋର ଆଉ ରୋଗ ନାହିଁ, ମୁଁ ଭଲ ହୋଇଗଲଣି । ଏଥର ତୋ କଥା ମାନିବ । ମହନଭୋଗ ଆଉ ଚୁରୁମା ଲୁଚାଇକରି ଖାଇବି ନାହିଁ । ଆଗପରି ଠିକ୍ ସମୟରେ ରନ୍ଧାବଢ଼ା କରିବ । ଶୀଘ୍ର ତୁ ଏ ପ୍ରେତଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ନେଇଯାଅ । ନଇଲେ ମୁଁ ମରିଯିବ ।"

ଚାଷୀଟି ଘର ଚାରିକଣରୁ ସୁତା ମୋଡ଼ାଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠାଇ ନେଇ-ଗଲା । ସାଧୁଙ୍କ ପାଖରେ ତାକୁ ସବୁ ଥୋଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା ।

ସାଧୁ ହାତଟେକି ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେଲେ । ମୁହଁରେ ତାଙ୍କର ଟିକଏ ହସ ।

ଚାଷୀ ମୁହଁରେ ପରିତୃପ୍ତିର ଆଭାସ ।

ଚୁରିବୋକା

ସେତେବେଳକୁ ରାତି ଅଧ । ତନ୍ତୀଟି ତା ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଉଠାଇ କହିଲା—"ମୋ ପାଇଁ ଟିକଏ ତମାଖୁ କରିଦେ । ମୁଁ ହୁକା ଟାଣିବ ।"

ସ୍ତ୍ରୀଟି ବିରକ୍ତ ହୋଇ କହିଲା "ମଲା ! ତମର ଏ ରାତି ଅଧରେ ହୁକା ଟାଣିବାକୁ ଥିଲା । ମୁଁ ଦିନସାକ ଖଟି ଖଟି ହାଲିଆ । ମୁଁ ଆଉ ଏଇନେ ଉଠି ପାରିବ ନାହିଁ ।"

ତନ୍ତୀଟିର ତ ହୁକା ଟାଣିବାକୁ ଭାରି ଇଚ୍ଛା । ସେ ସାକୁଲେଇ ତା ସ୍ତ୍ରୀକୁ କହିଲା "ହେ ଶୁଣ ! ତୁ ଯଦି ମତେ ତମାଖୁ କରିଦେବ

ନା, ମୁଁ ତତେ ଗୁଟେଟି କଥା କହିବି । ପ୍ରତ୍ୟେକର ମୂଲ୍ୟ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ।"

ତନ୍ତୀ ତ ବୋକା । ତନ୍ତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଆହୁରି ବୋକ । ସେ ଭାବିଲା, ଗୁଟେଟି କଥା । ଦାମ୍ ଗୁରିହଜାର ଟଙ୍କା । ରାତିକା ରାତି ବଡ଼ଲୋକ, ଏ ସୁବିଧା ଛାଡ଼ିବାର ନୁହେଁ । ସେ ଧଡ଼ପଡ଼ କରି ଉଠି ହୁକା ସଜାଡ଼ିଲା । ତନ୍ତୀଟି ଆନନ୍ଦରେ ବସି ହୁକା ଟାଣିଲା ।

ତନ୍ତୀ ମନ ତ ଖୁସିଥାଏ । ସେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପାଖରେ ବସାଇଲା । ଗୁଟେଟି କଥା କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ସେତିକବେଳେ ସେ ରାଜ୍ୟର ଯୁବରାଜ ବିଜେ କରିଥାନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରର କଥାବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣିବାକୁ ତାଙ୍କର ଆଗ୍ରହ । ସେ ତନ୍ତୀର କଥା ଶୁଣିବାକୁ କାନ ଡେରିଲେ ।

ତନ୍ତୀ କହିଲା "ଶୁଣ, ଦୁନିଆରେ ଗୁରି ପ୍ରକାର ବୋକା ଅଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଲୋକ ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବାପଘରେ ଛାଡ଼େ ସେ ଏକନମ୍ବର ବୋକା । ଉଚ୍ଚସ୍ତରର ଲୋକଙ୍କ ସାଥିରେ ବନ୍ଧୁତା କରିବା ଲୋକ ଦ୍ୱିତୀୟ ବୋକା । ବିନା ଅନୁରୋଧରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ହେବା ଲୋକ ତିନି ନମ୍ବର ବୋକା । ଯଥେଷ୍ଟ ପଇସା ହାତରେ ନ ନେଇ ବିଦେଶ ଯାତ୍ରା କରିବା ଲୋକ ହେଲା ଚତୁର୍ଥ ବୋକା ।"

ତନ୍ତୀ ଆଖିରେ ଆଖିଏ ନିଦ । ଏତିକ କହି ସେ ଶୋଇଗଲା । ସ୍ତ୍ରୀଟି ବିଚରା ଗୁରି ହଜାର ମିଳିବା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ । ତା ଆଖିକୁ ନିଦ ନାହିଁ ।

ଏଣେ ରାଜାପୁଅ ଭାବୁଥିଲା—ତନ୍ତୀର କଥା ଅତି ପୁରୁଣା । ଏଥିରେ ନୂତନତ୍ୱ ସିନା ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ସାରଗର୍ଭକ । ପ୍ରତି ମଣିଷ ଏହା ପାଳନ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଛଳନା

ରାତିର ଅନ୍ଧାର ଗୃହଆଡ଼େ ଘୋଟି ଯାଇଛି । ବିଲୁଆଟିଏ ଛପି ଛପି ସମସ୍ତଙ୍କ ବାଡ଼ିରେ ପଶି ଉଣ୍ଡିଲା । କେଉଁଠି କିଛି ଖାଇବାକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । ସେ ନଗ୍ର ହୋଇ ଗଆଁରଆଡ଼କୁ ମୁହାଁଇଲା । ବାଟରେ ରଜକର ଘର । ତା ବାଡ଼ିରେ ବି ପଶିଲା । ସେଠି ବଡ଼ ବଡ଼ କରେଇ ଥୁଆ ହୋଇଥାଏ । ସବୁଥିରେ ରଙ୍ଗୀନ ପାଣି ।

ବିଲୁଆଟିର ବୟସ ଅଳ୍ପ । ତେଣୁ ସେ ଅନଭିଜ୍ଞ । ସେ କେବଳ ଦୁଧ ଦେଖିଛି । ସେ ଜାଣେ, ଧଳା ପାଣିକୁ ଦୁଧ କହନ୍ତି । ତା'ର ଅନ୍ୟ ରଙ୍ଗୀନ ପାଣି ବିଷୟରେ ଧାରଣା ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଧରିନେଲା, ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ଦୁଧ ଏଠି ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଦୁଧ ଟିକ ପିଇ ସେ ଭୋକ, ଶୋଷ ଉଭୟ ନିବାରିବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଭାରି ଖୁସି ।

ବିଲୁଆଟି ଆଉ ହେଳା କଲାନାହିଁ । କରେଇ ଭିତରକୁ ମୁହଁ ବଢ଼ାଇଲା । କିନ୍ତୁ ମୁହଁ ପାଇଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଫନ୍ଦ ଉପରୁ ତଳକୁ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ିଲା । ଭାରସାମ୍ୟ ଆଉ ରଖି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସିଧାଯାଇ କରେଇ ଭିତରେ ପଡ଼ିଲା । ପାଣିରେ ସେ ଉବୁଟୁବୁ । ଗୁନଆ ହୋଇଗଲା । ପିଇବ କ'ଣ ? ବହୁତ ଆମ୍ପୁଡ଼ା ଆମ୍ପୁଡ଼ି କରି ବାହାରକୁ ଆସିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଭୟରେ ଥରୁଥାଏ । ଟିକିଏ ଦମ୍ ନେଲା । ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେବାପରେ ଦେଖିଲା, ତାର ଦେହର ରଙ୍ଗ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୀଳ । ଅନ୍ୟ ବିଲୁଆଠାରୁ ସେ ଭିନ୍ନ ।

ଭାବିଲା—ଏ ଘଟଣାର ସେ ସୁବିଧା ନେବ । ଭଗବାନ ତାକୁ ମୟୂର କରି ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ସେ ଛଳନା କରିବ ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିବାପରେ ବନ୍ଧୁମାନେ ତାର ନାଳରଙ୍ଗ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ସମସ୍ତଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ କଥା—"ତୋର କ'ଣ ହେଲା ?"

"ଭଗବାନ ମୋତେ ବର ଦେଲେ । ମୁଁ ଆଉ ବିଲୁଆ ହୋଇ ନାହିଁ, ମୁଁ ଗୋଟିଏ ମୟୂର । ଦେଖ, ମୁଁ କେମିତି ମୟୂର ପରି ଚାଲୁଛି ।" ଏହା ହେଲା ବିଲୁଆଟିର କୈଫିୟତ ।

କୋକିଶିଆଳ ଖାଇ ତା ପାଟିରୁ କଥା ଛଡ଼େଇନେଇ କହିଲା "ମୟୂରର ତ ସୁନ୍ଦର ପୁଚ୍ଛ ଥାଏ । ତାକୁ ସେ ମେଲେଇ ଦିଏ । କିନ୍ତୁ ତୋର କୁକୁର ପରି ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ଅଛି । ଖାରୁପରି ଭୟରେ ତାକୁ ତୁ ଦୁଇଗୋଡ଼ ସନ୍ଧିରେ ଲୁଚେଇ ରଖିଛୁ ।"

ବିଲୁଆଟି ଦେଖେଇ ହୋଇ କହିଲା "ମୁଁ ଗୋଟିଏ ପୁଚ୍ଛ ନ ଥିବା ମୟୂର ।"

ଠେକୁଆ କହିଲା "ମୟୂର ସ୍ୱର କରୁଣ—ହେଲେ ତୁହାଇ ତୁହାଇ ସେ ବୋବାଏ । କିନ୍ତୁ ତୋ କଣ୍ଠରୁ କେବଳ ବାହାରୁଛି ବିଲୁଆର ହୁଉ ହୁଉ ଶବ୍ଦ । ସେଥିରେ ଖାରୁତା ପରିଲକ୍ଷିତ ।"

ବିଲୁଆଟି କହିଲା "ମୁଁ ଏଥର ଘରଚଟିଆଠାରୁ ଗୀତ ବୋଲିବା ଶିଖିବି ।" ବିଲୁଆର ମା ସେଠି ଆସି ହାଜର । ତାକୁ ଦେଖିଦେଇ କହିଲା "ପୁଅରେ, ବିଲୁଆ କେବେ ମୟୂର ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁ କୋଉଠି ତୋ ଦେହକୁ ନୀଳରଙ୍ଗ କରିଛୁ ? ଏ ରଙ୍ଗ ରହିବ ନାହିଁ ।" ଏହା କହି ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଞ୍ଜୁଳାଏ ପାଣି ତା ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଲା । ବିଲୁଆଟି ଦେହରୁ ରଙ୍ଗପାଣି ଥପ୍ ଥପ୍ ହୋଇ ବୋହିପଡ଼ିଲା ।

"ଯା ଝରଣାରେ ଧୋଇଧାଇ ହୋଇ ଆସିବୁ । ବୃଥାରେ

ଆଉ ସମସ୍ତ ନଷ୍ଟ କର ନାହିଁ ।" ମା'ର ତାର ଥିଲା ଛାପ୍ରଣ୍ଡ ଆଦେଶ ।

ଥା ଥା ମା ମା ହୋଇ ବଳୁଆଟି ଝିରଣାଆଡ଼କୁ ଆଗେଇଲା । ମୁହଁରେ ତାର ଲାଜ । ମୁଣ୍ଡ ତାର ତଳକୁ ଓହଳି ପଡ଼ିଥିଲା ।

ଘବୁଟାଏ—ଛଳନା କଲେ, ଅପଦସ୍ଥ ହେବାକୁ ହୁଏ ।

ଲୁଣପର ପ୍ରିୟ

ଅନେକ ଦିନତଳେ ଜଣେ ରାଜା ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସାତୋଟି ଝିଅ । ଦିନେ ଝିଅମାନେ ତାଙ୍କପାଖେ ଗେହ୍ଲେଇ ହେଉଥା'ନ୍ତି । କହୁଥାନ୍ତି—"ବାପା ତାଙ୍କର ସବୁ ।" ବାପାଙ୍କ ମନ ବି ଭରିଖୁସି । ସେ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ "ଆଚ୍ଛା ପିଲାଏ, ତମକୁ କଏ ପାଳୁଛି କହିଲ ?"

ଛ'ଟିଯାକ ଝିଅ ଏକାବେଳକେ ସମସ୍ୱରରେ କହି ଉଠିଲେ "ସ୍ୱୟଂ ମହାରାଜ ।" କିନ୍ତୁ ସାନ ଝିଅଟି କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । ତାର ନୀରବତା ଦେଖି ରାଜା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ତା' ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ସେଥିପ୍ରତି ଗୃହାଣୀରେ ଝିଅଟି ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧକଲା । ମନେ ହେଲା—ରାଜା ତାକୁ ଉତ୍ତର ଦେବାପାଇଁ ଯେମିତି ବାଧ କରୁଛନ୍ତି । ସେ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲା ନାହିଁ । କହିଲା "ଅପାର କରୁଣାମୟ ଭଗବାନ ମୋର ପାଳନକର୍ତ୍ତା ।"

ରାଜାଙ୍କର ସାନଝିଅ ସେ । ଅତି ଅଲିଅଳୀ । ରାଜା ସବୁଠୁ ତାକୁହିଁ ବେଶୀ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ତାର କୌଣସି କଥା କେବେ ତଳେ ବି ପଡ଼େନାହିଁ । ଏତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଏତେ ସ୍ନେହ, ଏତେ ଆଦର ସେ ମନେରଖିଲା ନାହିଁ । କହିଲା, ଭଗବାନଙ୍କର କରୁଣାରେ ସେ

ଚଳେ । ସେଥିପାଇଁ ରାଜା ବିସ୍ମିତ । ସେଇଦିନୁ ରାଜା ତା' ଉପରେ ବିରକ୍ତ, କ୍ଷୁବ୍ଧ ଆଉ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ।

ସମୟ କାହାରିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରେ ନାହିଁ । କିଛିଦିନ ଚାଲିଗଲା, ଦିନେ ରାଜା ଝିଅମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଖୁସିଗପ କରୁଥାଆନ୍ତି । ପିଲାମାନେ ବି ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ବୋଲି କହୁଥାଆନ୍ତି । ରାଜା ସେମାନଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ "ହଇରେ, ତମେ ତ କହୁଛ ମତେ ଭଲପାଅ । କେମିତି ଭଲ ପାଅ, କହିଲ ।"

ଛ'ଟିଯାକ ଝିଅ ଏକାବେଳେକେ ଏକସ୍ୱରରେ କହି ଉଠିଲେ "ବାପା ! ମିଠାପରି ।"

ସାନ ଝିଅଟି ସେମାନଙ୍କର ପାଟି ବନ୍ଦ ହେବାପରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କହିଲା "ଲୁଣପରି ।" ସାନ ଝିଅର ଉତ୍ତରରେ ରାଜା ରାଗିକରି ନିଆଁ । ତାଙ୍କର ମନେହେଲା ଝିଅ ତାଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେଉଛି ।

ଏହା ଭିତରେ ଅନେକ ଦିନ ଚାଲିଗଲା । ସାନ ଝିଅର ବିବାହ ବୟସ ହୋଇଗଲାଣି । ସେ ସୁନ୍ଦରୀ, ବୁଦ୍ଧିମତୀ, ବହୁଗୁଣ-ସମ୍ପନ୍ନା । ତେଣୁ ବହୁ ଜାଗାରୁ ଉତ୍ତମ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲା । ରାଜା କିନ୍ତୁ ଅରାଜି । ବିଭିନ୍ନ ଆଲୋଚନା ଏ ବିଷୟରେ ହୁଏ । ରାଜାଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ତର ମିଳେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ରାଜାଙ୍କୁ ଭରସିକରି କେହି କିଛି କହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସେଦିନ ରାଜା ପାରିଧିକୁ ବିଜେ କରିଥିଲେ । ଜଙ୍ଗଲ ଶେଷ ମୁଣ୍ଡରେ କୁଡ଼ିଆଟିଏ । ରାଜା ସେଠି ଅଟକିଗଲେ । ଏପରି ଅପନ୍ତରା ଜାଗାରେ ମଣିଷ ରହିବା ଦେଖି ବିସ୍ମିତ ହେଲେ । କାରଣ ଜାଣି-ବାକୁ ସେଠାକୁ ସେ ନିଜେ ବିଜେ କଲେ ।

ଦେଖିଲେ, କୁଡ଼ିଆରେ ଯୁବକଟିଏ । କୁଷ୍ଠ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ, ଚାଲିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ଖାଦ୍ୟାଭାବରେ କଣ୍ଠା ହୋଇଗଲାଣି । ଦେହ ବିବର୍ଣ୍ଣ । ଅପରିଷ୍କାର । ରାଜା ସେଇଠୁ ଫେରିଆସିଲେ—ସିଧା ଉଆସକୁ । ଶିକାରକୁ ଆଉ ଗଲେନାହିଁ ।

ରାଜା ଉଆସରେ ପହଞ୍ଚି ବିବାହର ଆୟୋଜନ ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ସେ ବିଷୟରେ କାହାକୁ ପଦେ ବି କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ଏମିତି କି ରାଣୀଙ୍କୁ ବି । ଯେ ଯାହା ପଚାରିଲା, ନିରୁତ୍ତର ।

ସହରର ଉପକଣ୍ଠରେ ବେଢାଟିଏ ହେଲା । ଲୋକେ ଏ ରଙ୍ଗଢଙ୍ଗ ଦେଖି ବିସ୍ମିତ । ପରିଷଦ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ । ରାଣୀମହଲ ବ୍ୟସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ । କିନ୍ତୁ ରାଜା ଆଉ ତାଙ୍କ କନିଷ୍ଠା କନ୍ୟା ନିର୍ବିକାର ।

ବିବାହ ଦିନ ରାଜାଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଜଙ୍ଗଲ ଉପକଣ୍ଠରୁ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀକୁ ଅଣାଗଲା । ତାକୁ ବର କରି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କୁ ତା ହସ୍ତରେ ଅର୍ପଣ କରାଗଲା । ସମସ୍ତେ ଆହା ଆହା କଲେ । ସଭିଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହର ଧାର । କେହି ବି ବାଦ ଗଲେନାହିଁ । ମନେହେଲା ଗଛ-ପତ୍ର, ପଶୁପକ୍ଷୀ ସମସ୍ତେ ଯେମିତି କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ବ୍ୟତିକ୍ରମ କେବଳ ରାଜକୁମାରୀ ଓ ରାଜା । ରାଜକୁମାରୀ କାଠ ପିତୁଳାଭଳି ବସି-ଥାଏ । ଦେଖଣାହାରୀ କହୁଥାଆନ୍ତି "ଏ ରାଜା ବାପନୁହେଁ, ଶତ୍ରୁ ।"

ବିବାହ ସରିଲା । ବର କନ୍ୟାଙ୍କୁ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀର କୁଡ଼ିଆକୁ ପଠାଗଲା । ସାଥିରେ ଯୌତୁକ ତ ଦୂରର କଥା, ଚାଉଳ ଅଞ୍ଜୁଳାଏ ବି ଦିଆଗଲା ନାହିଁ ।

ରାଜା ଝିଅ କୁଡ଼ିଆରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଦେଖିଲା—କୁଡ଼ିଆରେ ଦାନାଟିଏ ବି ନାହିଁ । ଏଣେ ସ୍ୱାମୀ ତାର ପଙ୍ଗୁ । ତଥାପି ସେ ଅବିଚଳିତ । ବାପାପ୍ରତି ତାର ଘୃଣା ନାହିଁ । ବିଦ୍ୱେଷଭାବ ବି ନାହିଁ ।

ସେ ଭାବେ—ସବୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା । ସବୁ ହିଁ ତାଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ । ସେଇ କରୁଣାମୟଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସବୁ ହେଉଛି । କାହାକୁ ଦୋଷ ଦେଇ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ ।

ଘରେ ବସିରହିଲେ, ସେ ତ ଉପାସରେ ମରିବ । ତା ସାଥିରେ ପଙ୍ଗୁଟିଏ ବି ମରିଯିବ । ଆତ୍ମହତ୍ୟା ଆଉ ଜୀବହତ୍ୟା ଦୁଇଟି ଦୋଷ ତାକୁ ଲାଗିବ । ସେଥିପାଇଁ ସ୍ଥିର କଲା, ଭିକ୍ଷାବୃତ୍ତି ଅବଲମ୍ବନ କରିବ ।

ସେ ଯୁବତୀ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବତୀ । ସୁନ୍ଦରୀ । ରାଜକନ୍ୟା ଯୋଗୁ ପରିପାଟୀ ବି ଅଛି । ତାର ଚାଲିବାଧି ଲୋଭନୀୟ । ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ । ଆକର୍ଷଣୀୟ । ଲୋକଙ୍କର ଲୋଲୁପଦୃଷ୍ଟି ଏଡ଼ିବା କଷ୍ଟକର । ସେଥିପାଇଁ ସେ ତାର ସ୍ୱାମୀର ପରାମର୍ଶ ନେଲା ।

ହେଲା—ପଙ୍ଗୁ ହେଲେ ବି ସେ ତାର ସ୍ୱାମୀ । ଦେବତା, ଇହ ଆଉ ପରକାଳର ସାଥୀ । ମୁକ୍ତିଦାତା । ତାଙ୍କୁ ଅବଜ୍ଞା ତ ଦୂରର କଥା, ହେୟଜ୍ଞାନ କରିବା ମଧ୍ୟ ଅନୁଚିତ । ଦୋଷାବହ । ତାଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଲୋଡ଼ିଲା । ସେ ତାର ସବୁ କଥାରେ ରାଜିଥିଲେ । କଥା ହେଲା—ପରଦିନଠାରୁ ସେ ଭିକ୍ଷାପାଇଁ ଯିବା । ସାଥିରେ ନେଇଯିବ ତାର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ।

ପ୍ରତିଦିନ ରାତି ଥାଇ ସେ ଉଠେ । ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରେ । ତାପରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଉଠାଏ । ପରିଷ୍କାର କରିଦିଏ । ଯାହାଥାଏ, ତାଙ୍କୁ ଖୁଆଏ । ବଳିଲେ ନିଜେ ଖାଏ । ତାପରେ ଟୋକେଇରେ ତାଙ୍କୁ ବସାଇ ବାହାରକୁ ବାହାରେ । ଦିନଯାକ ଦୁଆର ଦୁଆର ବୁଲି ଭିକମାଗେ । ଯାହା ମିଳେ କୁଡ଼ାଇଆକୁ ଧରି ଫେରେ । ତାକୁ ରାନ୍ଧି ପୁଣି ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଖୁଆଏ । ପରଦିନ ସକାଳକୁ ତାଙ୍କପାଇଁ ରଖେ । ଯାହା ବଳେ ତାକୁ ଖାଏ । ଅଧିକା ହେଲେ ପରଦିନ ପାଇଁରଖେ ।

ଏଥି କର୍ମ କରେ । ଦୁଃଖ ତାର ନାହିଁ । ସମ୍ମାନରେ ଆଞ୍ଚ ଆସୁଛି ବୋଲି ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ । ଏ କର୍ମରେ ତାର ଆନନ୍ଦ । ଆତ୍ମ-ସନ୍ତୋଷ ।

ସମୟ ଗଡ଼ିଗୁଲିଛି । ଅନେକ ଦିନ ଅତୀତ ହେଲାଣି । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାର ଆଉ କମନୀୟତା ନାହିଁ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତାର ଉଡ଼ିଯାଇ ଗଲାଣି । ଦେହ ରୁକ୍ଷ । ଖରା କାକର ଖାଇ କଳାକାଠ ।

ଭିକ ମାଗି ମାଗି ପାଖ ଗାଁ ସବୁ ସରିଆସିଲାଣି । ଲୋକେ ବି ଏଣିକି ମନା କଲେଣି । ସେଦିନ ତାକୁ ଦୂରଗାଁକୁ ଭିକମାଗିବାକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ବାଟ ଅନେକ । ମଝିରେ ଘଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ । ତାର ଭୟ ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ଆସ୍ଥା । ଯାହା ହେଉଛି, କରୁଣାମୟଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ତାର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ।

ସକାଳୁ ସକାଳୁ ସେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ମୁଣ୍ଡରେ ଟୋକେଇ ସେଥିରେ ତାର ପଙ୍ଗୁ ସ୍ୱାମୀ । ଦୂର ବାଟ ଗୁଲିବାରେ ସେ କ୍ଳାନ୍ତ ଆଉ ଅବଶ । ମୁଣ୍ଡରେ ଓଜନ ମାଡ଼ିପଡୁଛି । ସେ ଆଉ ପାରୁନାହିଁ । ବାଟରେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ପୁଷ୍କରଣୀ ପଡ଼ିଲା । ସ୍ୱାମୀ ତାର କହିଲେ—ତୁମକୁ ବହୁତ ବାଟ ଗୁଲି ବାକୁ ହେବ । ମୋତେ ଏଇଠି ବସେଇ ଦିଅ । ପାଖ ଗାଁରୁ ଦି'ଟା ଭିକ ମାଗିଆଣ । ତାପରେ ଗୁଲିଯିବା ।"

ସ୍ୱାମୀଙ୍କର କଥା ତାର ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ । ଦ୍ୱିଖଣ୍ଡୁରେ ଏକାକୀ ହୋଇ ବୁଲିବାର ଭୟ ତାର ନାହିଁ । ଦୁଆରୁ ଦୁଆର ବୁଲି ଭୟ ତାର କମି ଆସିଲାଣି । ଏଣେ ସେ କ୍ଳାନ୍ତ । ଅବସନ୍ନ । ଟୋକେଇଟି ବୋହିବାରେ ଅକ୍ଷମ । ତେଣୁ ପୋଖରୀ ପାଖରେ ସେ ଟୋକେଇଟି ଥୋଇଦେଲା । ଏକାକୀ ଗୁଲିଲା ଭିକମାଗି ।

ପଙ୍ଗୁଟି ବସିଥାଏ ଟୋକେଇରେ । ପୋଖରୀ ଆଡ଼କୁ ତାର

ଲକ୍ଷ୍ୟ । ହଠାତ୍ ସେ ଦେଖିଲା—ଏକ ଅଭିନବ ଦୃଶ୍ୟ । ଆରପଟେ ବହୁ କାଉ ରୁଣ୍ଡ । ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ପୋଖରୀରେ ବୁଡୁଥାନ୍ତି । ସେଥିରେ ସେମାନଙ୍କର ରଙ୍ଗ ଧଳା ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ତାପରେ ସେମାନେ ଉଡ଼ିଯାଉ ଥାଆନ୍ତି ।

ଦୃଶ୍ୟଟି ଅଦ୍ଭୁତ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଜନକ । କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀଟି ଉଦ୍-ବୋଧିତ ହେଲା । ନିଜର ଭାଗ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଟୋକେଇରୁ ସେ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା । ଘୁଷୁରି ଘୁଷୁରି ସିଧା ପୋଖରୀରେ ଯାଇ ପଶିଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ ତାର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗ ଭରପୁର ହୋଇଗଲା । ରୋଗର ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ଦେହରେ ତାର ନାହିଁ । ସେ ସୁସ୍ଥ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ । ଦିବ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ । ନିଜକୁ ଦେଖି ସେ ନିଜେ ବି ଚିହ୍ନିପାରୁ ନାହିଁ । ସବୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ସବୁ ଅଭିନବ । ସେଠୁ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଗଲାନାହିଁ । ସେଇଠି ସେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଲା ।

ଭିକ୍ଷାଧରି ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ଫେରିଲା । ଦେଖିଲା—ଟୋକେଇଟି ଶୂନ୍ୟ । ସ୍ୱାମୀ ତାର ସେଥିରେ ନାହାନ୍ତି । ତା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଜଣେ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ସେଠି ବସିଛି । ସେ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ । ମନରେ ଅସୀମ ଦୁଃଖ । ଏତେଦିନର କଷ୍ଟ ଆଉ ପରିଶ୍ରମ ସବୁ ତାର ବୃଥା । ଏକୁଟିଆ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିଏ ବି ସେ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିନାହିଁ । କେବଳ ତାଙ୍କର କଥାରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଭିକ୍ଷା ପାଇଁ ଗଲା । ଭଗବାନଙ୍କ ଦୟା କ'ଣ ସେ ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ସେଇଠି ବସି ପଡ଼ିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେବାରୁ, ଯୁବକଟିକୁ ତାର ସ୍ୱାମୀ କଥା ପଚାରିଲା ।

ଯୁବକଟିର ଉତ୍ତରରେ ସେ ବିସ୍ମିତ । କିଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁଢ଼ ଯୁବକଟି ବାରମ୍ବାର ନିଜକୁ ତାର ସ୍ୱାମୀ ବୋଲି କହୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ରାଜାଝିଅ ଅବୁଝା । ବରଂ ତା ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଉଙ୍କି ମାରୁଥାଏ ।

ଯୁବକଟିକୁ ତାର ସନ୍ଦେହ । ତେଣୁ ସେଠାରୁ ସେ ପଳାଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ସ୍ୱାମୀ ତାର ମନର କଥା ବୁଝିପାରିଲେ । ପାଣିରେ ନ ବୁଡ଼ାଇଥିବା ଆଙ୍ଗୁଠିଟିକୁ ତାକୁ ଦେଖାଇଲେ । ଏବେ ବ ଏହା ରୋଗଯୁକ୍ତ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅବଧ ରହିଛି, ଆଉ ଅଧିକ ଛିଣ୍ଡି ଯାଇଛି । ତାକୁ ଦେଖିଲା ପରେ ସ୍ୱାମୀର କଥାରେ ସ୍ତ୍ରୀଟିର ହୃଦବୋଧ ହେଲା । ଏଥର ଉଭୟେ ମହାଖୁସି । ଆଙ୍ଗୁଠିଟିକୁ ପୁନର୍ବାର ସେ ପାଣିରେ ବୁଡ଼େଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୋଗମୁକ୍ତ ହେଲେ ।

ସ୍ୱାମୀଟି କହିଲେ ଯେ ସେ ଜଣେ ରାଜକୁମାର । ଭାଗ୍ୟର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପାଇଁ ସେ ହେଲେ ପଙ୍ଗୁ । ସେ ରାଜାଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ । ଏଥର ତାଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ହେବ ।"

କୁଡ଼ିଆକୁ ଫେରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଆଉ ନଥିଲା । ଉଭୟେ ରାଜକୁମାରଙ୍କ ରାଜ୍ୟକୁ ଚାଲିଲେ । ଯୁବରାଜଙ୍କର ରୋଗମୁକ୍ତି ଆଉ ସସ୍ତ୍ରୀକଆଗମନର ଖବର ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ମଧ୍ୟରେ ଜଙ୍ଗଲର ନିଆଁ ଭଳି ରାଜ୍ୟସାରା ଖେଳିଗଲା । ସମସ୍ତେ ମହାଖୁସି । ରାଜଉଆସରେ ଆନନ୍ଦର ମହୋତ୍ସବ । ରାଜ ଦମ୍ପତିଙ୍କ ସସମ୍ମାନେ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଗଲା ।

ପୁତ୍ରର ଭାଗ୍ୟ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରେ ବୃଦ୍ଧରାଜା ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ହୋଇଥିଲେ । ପୁତ୍ର ଆଗମନ ବାର୍ତ୍ତାରେ ସେ ହେଲେ ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ । ସୁସ୍ଥ । ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ରାଜ୍ୟଭାର ପୁଅ ହାତରେ ସମର୍ପଣ କରି ସେ ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଗଲେ ।

ନୂଆ ରାଜା ହୃଦୟବାନ୍ । କ୍ଷମା । ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ । ରାଣୀ ତାଙ୍କଠାରୁ ଆହୁରି ବଳି । ତାଙ୍କର ଶାସନରେ ସମସ୍ତେ ଖୁସି ।

ନୂଆ ରାଣୀଙ୍କୁ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦିତ । ତାଙ୍କର ଭିକ୍ଷୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦରଦ ବହୁତ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର ଦିନର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ସ୍ୱହସ୍ତରେ ଭିକ୍ଷାଦାନ । ତା'ପରେ ଯାଇ ମଣୋହି ହୁଏ । ଯଦି କୌଣସି ଭିକ୍ଷୁର ଆପତ୍ତିଥାଏ, ତାକୁ ଭିଆସକୁ ଡାକି ତାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି ।

ଦିନକର କଥା । ସବାକୁ ରାଣୀ ଭିକ୍ଷାଦାନ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସେଦିନ ଅନେକ ଭିକ୍ଷାର୍ଥୀ । ରାଣୀ ଭିକ ଦେଉ ଦେଉ ଅଟକିଗଲେ । ଆଗରେ ବୁଢ଼ାଟିଏ । ଅତି ପରିଚିତ ଚେହେରା । ବାରମ୍ବାର ତାଙ୍କୁ ଅନାଇଲେ । ସନ୍ଦେହ ଆଉ ତାଙ୍କର ନ ଥିଲା । ସେ ଯେ ତାଙ୍କର 'ବାପା' ଏ ବିଷୟରେ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ହେଲେ । ସେ ଏଠିକୁ କେମିତି ଓ କାହିଁକି ଯେ ଆସିଲେ ତାହା ତାଙ୍କୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଲା । ତା'ପରେ ତର ତର ହୋଇ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଭିକ୍ଷାଦେଇ ବିଦା କରିଦେଲେ । ବୁଢ଼ାଟିକୁ ଭିଆସ ଭିତରକୁ ଡାକି ଆଣିଲେ ।

ଭିଆସରେ ବୁଢ଼ାର ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଲା । ତାଙ୍କୁ ପରିଷ୍କାର ହେବାକୁ କୁହାଗଲା । ତାପରେ ନୂଆଲୁଗା ଦିଆଗଲା । ରାଣୀଙ୍କର ଦରିଦ୍ର-ନାରାୟଣ ସେବା କଥା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଏପରି ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବୁଢ଼ା ବି କିଛି ଭାବୁ ନଥିଲା । ବରଂ ଭାବୁଥିଲା —ନୂଆରାଣୀ ବିଷୟରେ ଯାହା ସବୁ ଶୁଣିଛି, ତା ଗପନୁହେଁ, ବରଂ ସତ୍ୟ ।

ରାଣୀ ବୁଢ଼ାକୁ ପାଖରେ ବସାଇ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ମିଠା ସବୁ ଖୁଆଇଲେ । ବହୁଦିନୁ ବୁଢ଼ା ଥିଲା ଉପବାସୀ । ବିକଳିଆ ହୋଇ କିଛି ଖାଇଗଲା । ତାପରେ ହାତ ତାର ଆପେ ଆପେ ଅଟକିଗଲା । ରାଣୀ ଆହୁରି ମିଠା ଖାଇବାକୁ ବାଧକଲେ । ବୁଢ଼ା କହିଲା— "ନାଇଁ ରାଣୀମା, ମୁଁ ଆଉ ଜମା ମିଠା ଖାଇପାରିବି ନାହିଁ । ମିଠା ମୋ ଭୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧି ଦେଲାଣି । ଅବଶ୍ୟ ମୋ ହେକ ମରିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କିଛି ଖାରା ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ପୁଣି ମିଠା ଖାଆନ୍ତି ।"

ରାଣୀ କିନ୍ତୁ ମିଠା ଖାଇବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟକଲେ । ବୁଢ଼ା ଶେଷରେ ନିରୁପାୟ ହୋଇ କହିଲା "ରାଣୀ ମା, ଖାଲି ମିଠା ଖାଇ ହେବନାହିଁ । ଖାରା ଖାଇସାରିଲା ପରେ ମିଠା ଖିଆହୁଏ । ମିଠା ଖାଇକରି ମଣିଷ ବଞ୍ଚେନାହିଁ । ଖାରା ଖାଇ ମଣିଷ କିନ୍ତୁ ବଞ୍ଚେ । ଖାରା ନ ହେଲେ ନ ଚଳେ । ମିଠା ସୌଖୀନ୍ ଖାଦ୍ୟ । ସେ ଅଧିକା କଥା ।

ରାଣୀ ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅନାଇ ଥାଆନ୍ତି । ଭାବୁଥାନ୍ତି ଲୁଣପରି ପ୍ରିୟ' କହି କ ଦଣ୍ଡ ନ ଭୋଗିଚନ୍ତି । ପଚାରିଲେ— "ତାହାହେଲେ ଲୁଣ ତମର ପ୍ରିୟ । ମିଠା ନୁହଁ ।"

ବୁଢ଼ା ଆଖିରେ ଲୁହ । ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସଟିଏ ପକାଇ କହିଲା—"ହଁ ରାଣୀ ମା ! ସେଇ କଥା ମୋର ସାନଝିଅ କହିଥିଲା । ତାକୁ ମୁଁ ଘରୁ ବିଦା କରିଦେଲି । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ଜଣେ କୁଷ୍ଠ-ରୋଗୀ ସଙ୍ଗେ ବିବାହ ମଧ୍ୟ ଦେଇଦେଲି । କେବଳ ନିଜର ଆତ୍ମ ବଡ଼ିମା ପାଇଁ । ମୁଁ ଜଣେ ରାଜା । ମୋର ବି ରାଜ୍ୟ ଥିଲା । ଝିଅକୁ ବିନା ଦୋଷରେ ଦଣ୍ଡଦେବା ପରେ ବିପତ୍ତି ମୋର ମାଡ଼ିଆସିଲା । ପ୍ରଥମେ ରାଣୀ ଝିଅର ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଦୁଃଖରେ ଶଯ୍ୟାଗତ ପଡ଼ିଲେ । ସେ ଆଉ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ନାହାନ୍ତି । ପ୍ରଜାମାନେ ଭାବିଲେ, ମୁଁ ଗର୍ବୀ । ଅହଂଭାବ ମୋର ଖୁବ୍ ବେଶୀ । ମୁଁ ନ୍ୟାୟୀ ହେବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା ହେଲା "ନିଜ ଝିଅକୁ କ୍ଷମା ମୁଁ ତ ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ, ମୁଁ ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ ହୋଇପାରିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ । ରାଜଗାଦିରେ ମୋଭଳି ଲୋକ ବସିଲେ, ବିପଦର ସମ୍ଭାବନା ଅଧିକ । ତେଣୁ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ହେଲା ବିଦ୍ରୋହ । ପରିଷଦ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ମନ୍ତ୍ରଣା ଦେଲେ ନାହିଁ । ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ମୋଉପରେ ଆସ୍ଥା ନଥିଲା ।

ଏହାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଶତ୍ରୁମାନେ ମୋ ଦେଶ ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ପ୍ରଜାମାନେ ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କଲେ । ସୈନ୍ୟମାନେ ମୋ କଥା ମାନିବାକୁ ଅରାଜି । ଉପାୟ ନଥିଲା । ରାଜ୍ୟରୁ ଦିନେ ରାତିରେ ପଳାଇ ଆସିଲି । ପ୍ରଥମେ ମୋର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ଝିଅର କୁଡ଼ିଆକୁ ଗଲି । କୁଡ଼ିଆର ନାମ ଗନ୍ଧ ନଥିଲା । ସେଠି ବହୁତ ଭାବିଲି । ବସି ରହିଲି ଦିନ୍‌ରାତିଏ । ଭାବୁଥିଲି— ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ । ପାରିଲି ନାହିଁ । ସେ ସାହସ ମୋର ନଥିଲା । ତାପରେ ଭିକ୍ଷାବୃତ୍ତି ଅବଲମ୍ବନ କଲି । ସେଇଦିନୁ ମୁଁ ଭିକ୍ଷୁ । ମୋତେ ଦି'ଟା ଖାଇବାକୁ ଦେଇଥିବାରୁ ତମପାଖେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞ ।" ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରେ ବୁଢ଼ା କହିଲା—"ରାଣୀ ମା, ମୋତେ ତମର ପରିଚୟ ଦିଅ । ତମେ କେଉଁ ରାଜାର ଝିଅ ମତେ କୁହ ।"

ରାଣୀଙ୍କ ଆଖି ଲୋତକପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅବାଧରେ ଅଶ୍ରୁର ଧାର ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି । ସେ ବୁଢ଼ାକୁ କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇ କହିଲେ—"ବାପା, ମୁଁ ତମର ସାନ ଝିଅ ।

ବୁଢ଼ା ପ୍ରଥମେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ବାରମ୍ବାର ଝିଅ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା । ତାପରେ ଭୋ ଭୋ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲା ।

ବାପା ଝିଅ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେଲେ । ଝିଅ ତା ଜୀବନର ଅଭିଜ୍ଞତା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ବାପାଙ୍କୁ କହିଲା । ତାପରେ କହିଲା— "କରୁଣାମୟ ଭଗବାନଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଚଳୁଛୁ । ମଣିଷର କିଛି ହାତ ନାହିଁ । ତାର ଗର୍ବ, ଅହଂକାର, ଆତ୍ମାଭିମାନ ସବୁ ମିଥ୍ୟା । ସ୍ୱାଭିମାନ ଆଉ ଅହଙ୍କାର କେବଳ ପ୍ରବଞ୍ଚନା ।"

ମୂଷା ଓ ଓଟ

ବହୁ ପୁରୁଣା ଦିନର କଥା । ଜଙ୍ଗଲରେ ମୂଷାଟିଏ ରହୁଥାଏ । ସେଠିକି ମଣିଷ ନଥାନ୍ତି—ତେଣୁ ସେ ନିର୍ଭୟ । ଖାଇବାକୁ ସେଠି ବି ପ୍ରଚୁର । କାମ ତ କରିବାକୁ ସେଠି କିଛି ନ ଥାଏ, ତେଣୁ ସମସ୍ତ ତାର ବଳେ । ସେ ଗାତ ମୁହଁରେ ବସି ସବୁ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ଯିବା ଆସିବା ଲକ୍ଷ୍ୟକରେ । ବେଳେ ବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଡାକେ । ଗପସପ କରେ । ତାଙ୍କର ଖବର ବି ରଖେ, ନିକିନିଖି କରି । ଦରକାର-ବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସହାଯ୍ୟ ବି କରେ । ସମସ୍ତେ ତାର ପରିଚିତ । ଅନେକ ତାର ବନ୍ଧୁ ।

ଦିନକର କଥା, ଜଙ୍ଗଲରେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଜନ୍ତୁର ଆବିର୍ଭାବ ହେଲା । ଅଦ୍ଭୁତ ସେଇଟି, ଦେହର ଅଙ୍ଗସବୁ ଅବାଗିଆ । ବେକଟା ଖୁବ୍ ଲମ୍ବା । ପିଠିରେ କୁଜ, ବେଶ୍ ବଡ଼ । ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ଡେଙ୍ଗା ଡେଙ୍ଗା । ସବୁଜପତ୍ର ତାର ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ । ଯେଉଁଠି ଦେଖେ ବାକଳ ହୋଇ ଖାଏ, ସତେ କି ବହୁଦିନରୁ କିଛି ଖାଇନାହିଁ ।

ନବାଗନ୍ତୁକକୁ ମୂଷାଟି ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଆଗରୁ ଏପରି ଜୀବ ସେ କେବେ ଦେଖି ନ ଥିଲା । କେଉଁଠୁ ଓ କିପରି ସେ ଆସିଲା ଜାଣିବାକୁ ମୂଷାଟି ଆଗ୍ରହୀ । ପାଖକୁ ଗଲା, ଅତି ନମ୍ରଭାବରେ ପଚାରିଲା, "ଭାଇ ! ତୁମେ କିଏ ? କେଉଁଠୁ ଆସିଲ ?"

ମୂଷାର ଏ ପ୍ରଶ୍ନରେ ପଶୁଟି ବିସ୍ମିତ ! ବିରକ୍ତ ବି । ଏଡ଼ିକି ବୋଲି ବଳକେ ଜୀବ, ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା । ବହୁତ । ତା ଭଳି ବିରାଟ ପଶୁକୁ ଜାଣି ତ ନାହିଁ । ପୁଣି ଅଜ୍ଞତା ପାଇଁ ଲଜ୍ଜିତ ବି ନୁହେଁ । ସିଧା ଆସି ପରିଚୟ ଗୃହୁଁଛି । ଡର, ଭୟ, ଭ୍ରାନ୍ତି ତ ଦୂରର କଥା, ସାଧାରଣ ସଙ୍କୋଚ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଥମେ ପଶୁଟି ଭାବୁଥିଲା—ଉପେକ୍ଷା କରିବ, ଉତ୍ତର ଦେବ

ନାହିଁ । ପରେ ଭାବିଲା, ଉତ୍ତର ନଦେଲେ ମୂଷାଟି ବକର ବକର ହେବ । ଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କୁ ପାଖରେ ବେଶୀ ସମୟ ରଖିବା ଅନୁଚିତ । ବିଦା କରିଦେବା ସବୁଠୁ ଭଲ । ତେଣୁ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲା; "କି ଅସମ୍ଭବ କଥା । ତୁ କପରି ମତେ ଜାଣିନାହୁଁ, ମୁଁ ହେଉଛି ଓଟ । ପଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୁରାତନ । ପ୍ରଧାନ । ରାଜସ୍ଥାନ ମରୁଭୂମିରେ ରହେ ।" କଥାରେ ତାର ବିରକ୍ତ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ।

ମୂଷା କହିଲା, 'ମୁଁ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବ । ମଣିଷ ମୋ ପ୍ରତି ନିର୍ଦ୍ଦୟ । ମୋ ବଂଶ ଧ୍ୱଂସ କରିବାକୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ । ଭୟରେ ଆମେ ବାହାରେ ବୁଲୁନ, ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ରହୁ । ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଗର୍ଭର ଗାତରେ, ସେମିତି ରହିବା ଛଡ଼ା ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କର ପାଦ ଏ ଜଙ୍ଗଲରେ କେବେ ପଡ଼ିନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଜାଣି ନାହିଁ ମଧ୍ୟ । ଏହା ମୋର ଅଜ୍ଞତା । ଏକ ଅପରାଧ । ତ୍ରୁଟି ମୋର ମାର୍ଜନୀୟ । ଆପଣ ପ୍ରକୃତରେ ବିରାଟ । ପ୍ରଖ୍ୟାତ, ଚେହେରା ବି ଅଦ୍ଭୁତ । ଆପଣ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ମୁଁ ଭାଗ୍ୟବାନ । ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ପାଇଁ ମୁଁ ଆଗ୍ରହୀ । ଆପତ୍ତି ନ ଥିଲେ ମତେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ।'

ମୂଷାଟି ପ୍ରତି ଓଟର ଶ୍ରଦ୍ଧା ନ ଥାଏ । ତା'ଛଡ଼ା ତାକୁ ସେ ତୁଚ୍ଛ ଆଖିରେ ଦେଖେ । ଖାତିର ବି କରେ ନାହିଁ । ମୂଷା କଥାକୁ ସେ ଫୁତ୍କାରରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲା । ପୁଣି ପଣ୍ଡ୍ରଟେକ କଅଁଳିଆ ଲଟା ଖାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇବା ଦେଖି ମୂଷାଟି ଭାବୁଥିଲା ଓଟ ବୋଧ ହୁଏ ତାକୁ କ'ଣ କହିବ । କିନ୍ତୁ ତା ଖାଇବା ଦେଖି ମୂଷାଟି କ୍ଷୁବ୍ଧ ହେଲା ।

ମୂଷାମାନେ ଭାରି ଜିଦ୍‌ଖୋର । ବିନା ଜିଦ୍‌ରେ ବିଦ୍ୟା

ହୁଏନାହିଁ । ବିଦ୍ୟାର ମାଲିକ ଗଣେଶ । ସେଥିପାଇଁ ମୂଷାମାନଙ୍କର ବାହନ ।

ଓଟର ବନ୍ଧୁ ହେବାକୁ ତାର ତ ମନ ଲାଗିଛି । ତେଣୁ ସେ ଓଟକୁ କହିଲା "ଆପଣ ମତେ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ଭବିଷ୍ୟତରେ ମୁଁ ହୁଏତ ଦରକାରରେ ଆସିବି, ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତିରେ । ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋର ସାହାଯ୍ୟ ଦରକାର ପଡ଼ିପାରେ । ମୋ କଥା ମାନନ୍ତୁ । ମତେ ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ।"

ଖାଇଲାବେଳେ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ବକର ବକର ବିରକ୍ତି କର । ସବୁ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଏହା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଓଟଟି ତାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନୁହେଁ । ମୂଷାକୁ ବିଦା କରିବାକୁ ସେ ଚାହୁଁଥାଏ । ତେଣୁ କହିଲା, "ତୁ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ରଜୀବ । ମୁଁ ତୋ ତୁଳନାରେ ଖୁବ ବଡ଼ । ତୁ ମୋର ସମକକ୍ଷ ନୁହଁ । ତୁ ମୋତେ କି ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବୁ ?" କଥାଟା ଶେଷ ନ କରି ପୁଣି ସବୁଜ ପତ୍ର ଖାଇବାରେ ସେ ମନୋନିବେଶ କଲା ।

ମୂଷା କହିଲା, "ମୁଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇପାରେ ସତ, କିନ୍ତୁ ନଗଣ୍ୟ ନୁହେଁ । ଆପଣ ବଡ଼ ମୁଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ସମାକକ୍ଷ ବି ନୁହେଁ । ଏସବୁ ସତ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଦେଖିବେ ଆପଣଙ୍କ ଦରକାରରେ ମୁଁ ଆସିବି"

"ହୁଁ"—ଓଟ ପୁଣି ଏକ ବେଖାତିର ଶବ୍ଦ କଲା, ତାଚ୍ଛଲ୍ୟର ପରି ପ୍ରକାଶ । ଶବ୍ଦଟି କରି ପୁଣି ସବୁଜ ପତ୍ର ଖାଇବାରେ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଖାଇବାରେ ତାର ଆଗ୍ରହ ପ୍ରବଳ, ବ୍ୟଗ୍ରତା ବି ଅନେକ ।

ଏଠୁ ସେଠୁ ବିକଳ ହୋଇ ଖାଉ ଖାଉ ତାର ନାକ ରସିଟି କେଉଁଠି ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇଗଲା । ଯେତେ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ମଧ୍ୟ ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ଯେତିକି ସେ ତାର ମୁହଁକୁ ଟାଣିଲା ତାକୁ ସେତିକି

ବାଧିଲା । ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅସହାୟ, ନିରୁପାୟ । ଉପରକୁ ମୁହଁ ଟେକି ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲା ।

ମୂଷାଟି ଏସବୁ ଦେଖୁଥାଏ । ମନେ ମନେ ଭାବିଲା, ଓଟ ଏଥର ଫାନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଛି । ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? ମନର କଥା ମନରେ ତାର ଥାଏ । ସେ କହିଲା, "ଆପଣ ସନ୍ଦ କିଛି ନ ଭାବନ୍ତୁ, ତା' ହେଲେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।"

ସବୁ ଜୀବର ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅଛି । ଅଳ୍ପ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ଓଟଟି ମୂଷାକୁ ଭଲ ବ୍ୟବହାର କରିନାହିଁ । ତାର ବନ୍ଧୁ ହେବାକୁ ମଧ୍ୟ ମନା କରିଦେଇଛି ରୋକ ଠୋକ୍ ଭାବରେ । ଅଥଚ କେଉଁ ମୁହଁରେ ସେ ତାର ସାହାଯ୍ୟ ନେବ । ସେ ଭାବି ପାରିଲା ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ସେ ଯେ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ, ସେ କଥା ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ।

ଓଟଟି ପୁଣି ମୁହଁକୁ ଟାଣିଲା । ମୁକ୍ତ ହେବାପାଇଁ ତାର ନୂତନ ଉଦ୍ୟମ । ଏ ଉଦ୍ୟମ ସହିତ ନିଜର ମାନ ମହତ୍ତ୍ୱ ବି ସମ୍ପୃକ୍ତ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରାଣମୂର୍ଚ୍ଛା ଉଦ୍ୟମ କଲା । ମୁହଁକୁ ଖୁବ୍ ଟାଣିଲା । ଆଖିରେ ଲୁହ ଜମିଗଲା । ତଥାପି କିଛି ଫଳ ହେଲା ନାହିଁ । ସବୁ ଉଦ୍ୟମ ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲା । ବିଫଳତା ହିଁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ଶେଷକୁ ସେ ସ୍ଥିରହୋଇ ରହିଗଲା । ଖାଲି ମୂଷାଆଡ଼କୁ ଅନାଉଥାଏ । ଚାହାଣୀରେ ଥାଏ କାରୁଣ୍ୟ । ବିକଳ ଭାବ । ଅସହାୟତା । ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଏକ କରୁଣ ନିବେଦନ ।

ମୂଷାଟି ଦରିଦ୍ର, ପ୍ରତିହିଂସା ପରାୟଣ ନୁହେଁ । ଓଟର ଦୁଃଖରେ ସେ ଦୁଃଖୀ । ସେ ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କଲାନାହିଁ । ଗଛ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । ତାର ଦାନ୍ତ ତୀକ୍ଷ୍ଣ । ସେଥିରେ ଗୁଡ଼ାଇ

ହୋଇଥିବ ଲଟାକୁ ସେ ଠିକ୍ ଠିକ୍ କରି କାଟି ପକାଇଲା । ଓଟଟି ଏଥର ମୁକ୍ତ ।

ଓଟ ପ୍ରକୃତରେ ଅଦ୍ଭୁତ । ପୂର୍ବ କଷ୍ଟପାଇଁ ଶୋଚନା ନାହିଁ । ପୁଣି ସେ ଖାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ ତ ଦୂରର କଥା । ମୂଷାକୁ ଟିକିଏ ଅନାଇଲା ବି ନାହିଁ । ମୂଷା ଏଥର ରାଗିଗଲା । ଭାବିଲା ଏଇଟା କୃତଘ୍ନ । ସୁବିଧାର ପିଆରୀ ।

ସାହାଯ୍ୟକାରୀର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଆସିଯାଏ, ସଙ୍କୋଚ ରହେନାହିଁ । ଭାଷା ତାର ଭିନ୍ନ । ମୂଷାଟିର ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଇ ଅବସ୍ଥା । କଥାରେ ତାର ଆଉ ନମ୍ରତା ନାହିଁ । ମନରେ ତାର ରାଗ ବହୁତ । ଭାଷା ତେଣୁ ତାର ରୁକ୍ଷ । ସେ କହିଲା, "ହେ ଲମ୍ବାବେକା, ଏଥର କଅଁଳିଆ ପତ୍ର ଖାଉଥା, ମୁଁ ଯାଉଛି । ବିପଦ ପଡ଼ିଲେ ମତେ ଖୋଜିବୁ, ମୁଁ ଆସି ସାହାଯ୍ୟ କରିବି ।"

ଓଟଟି ବେଶ୍ ଉଚ୍ଚ, ଦେହରେ ପ୍ରଭୂତ ବଳ । ମୂଷାଟି କ୍ଷୁଦ୍ରଜୀବ । ମୂଷାଟି ସାହାକଲା ସେଇଟା ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ଓଟ ଧରିନେଲା । ତେଣୁ ମୂଷା କଥାକୁ ସେ ଟିକିଏ ବି ଖାତିର କଲା ନାହିଁ । ବରଂ ହେୟଜ୍ଞାନ କରି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲା ନାହିଁ । ଶୁଣି ନ ଶୁଣିଲା ଭଳି ରହିଲା । ସେଠୁ ଯାଇ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବୁଦାରୁ ସବୁଜ ପତ୍ର ଖାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ସେଦିନ ସେଇ ବାଟଦେଇ ସେ ଦେଶର ରାଜା ଯାଉଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଦେଶକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ । ସାଥିରେ ଅଗଣିତ ସୈନ୍ୟ । ସୁସଜ୍ଜିତ । ପଛରେ ଅନେକ ଭାରବାହୀ ପଶୁ । ତେବେ ବି ଆହୁରି ଦରକାର । ଓଟଟି ଆନନ୍ଦରେ ପତ୍ର ଖାଉଥାଏ । ରଖୁଆଳି କେହି ନାହିଁ । ଏକଥା ରାଜାଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ଅଟକି ଗଲେ ।

ଜଙ୍ଗଲର ସବୁ ଜିନିଷରେ ରାଜାଙ୍କର ଅଧିକାର ଅଛି । ଏଇଆ ହୋଇଛି ନିୟମ । ଓଟଟି ଜଙ୍ଗଲରେ ଅଛି । ପାଖରେ ତାର ମାଲିକ କେହି ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାହା ରାଜାଙ୍କର । ତା'ଛଡ଼ା ଓଟ ଘର-ବାହ୍ମି ପଶୁ । କାମ ନକରି ବୁଲିବ, ଏକଥା ରାଜା ବରଦାସ୍ତ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ବିଶେଷତଃ ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ । ତେଣୁ ହୁକୁମ-ଦେଲେ "ଓଟକୁ ଶିବିରକୁ ନେଇଯାଅ ।"

ପାଟିରୁ କଥା ସରିନାହିଁ । ସୈନ୍ୟମାନେ ଧାଇଁଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଓଟ ଭୟଭୀତ । ବିନମ୍ର ହୋଇ କହିଲା, "ମୂଷା ମୋର ମାଲିକ । ତାର ବିନାନୁମତିରେ ମୁଁ ଯାଇପାରିବି ନାହିଁ ।"

ସୈନ୍ୟମାନେ ଫେରିଆସି ଏକଥା ରାଜାଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । ରାଜା ବିସ୍ମିତ । ଏଡ଼େ ଛୋଟ ମୂଷା, ଏତେବଡ଼ ଓଟର ମାଲିକ । ଏହା ହେବା ଅସମ୍ଭବ । ବିଶ୍ୱାସ ଯୋଗ୍ୟ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ତଥାପି ତାଙ୍କର କୌତୁହଳ ହେଲା । ଓଟ ପାଖକୁ ନିଜେ ବିଜେକଲେ ।

ମୂଷା ତାର ମାଲିକ । ତାକୁ ନବାକୁହେଲେ ମୂଷାର ଅନୁମତି ଲୋଡ଼ା । ଏକଥା ଓଟ ରାଜାଙ୍କୁ ବି ଜଣାଇଦେଲା ।

ରାଜା ଓଟ କଥା ଶୁଣି ହସିଲେ । କହିଲେ, "ତୁ ତ ଏଡ଼େ ବିରାଟ ଜନ୍ତୁ, ମୂଷା ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ରଜୀବ । ତୋର ସେ କେବେ ମାଲିକ ହୋଇ ନପାରେ । ଏ ତୋର ଏକ ଫିସାଦ ।" ତାପରେ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷକରିକହିଲେ, "ଓଟ ନାକର ମୁହଁଆକୁ ଧରି ଏଠୁ ଶିବିରକୁ ନେଇଯାଅ । ତା' ଉପରେ ଜିନିଷ ଲଦି ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ପଠାଇ ଦିଅ ।"

ମୂଷାଟି ଗାତରୁ ମୁହଁ କାଢ଼ି ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲା । ରାଜାଙ୍କ ଆଦେଶ ଶୁଣି କହିଲା, "ମହାରାଜ ! ଓଟଟି ମୋର । ଆପଣ ରାଜା । ପ୍ରଜାର ରକ୍ଷକ । ପ୍ରଜାର ସମ୍ପତ୍ତି ରକ୍ଷାକରିବା ଆପଣଙ୍କର ଧର୍ମ ।

ଆପଣ ମୋ ଓଟକୁ ନିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ନେଲେ ଲୋକେ ଆପଣଙ୍କୁ ଲୁଣ୍ଠକ ବୋଲି କହିବେ, ବିଦ୍ରୋହ କରିବେ । ଦୟାକରି ତା ଦେହରେ ହାତ ଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ।"

କ୍ଷମତାଶାଳୀ ଲୋକ ମାତ୍ରେ ହିଁ ଗର୍ବୀ । ଉପଦେଶ ଶୁଣିବାକୁ ପରାଙ୍ମୁଖ । ରାଜାତ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ । ତା'ଛଡ଼ା ମୃଷା ପୁଣି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ରଜୀବ । ତାର ପୁଣି ରାଜାଦେଶକୁ ପ୍ରତିରୋଧ । ଅତି ଅସହ୍ୟ । ରାଜା କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ ସେଠୁ ଫେରିଆସିଲେ । କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନାହିଁ ।

ସୈନ୍ୟମାନେ ଜାଣନ୍ତି । ରାଜାଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ନ ହେଲେ; ପାଳନୀୟ । ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେଲେ ଦଣ୍ଡ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ସେମାନଙ୍କର କିଛି କରିବାର ନଥିଲା । ଓଟର ନାକ ମୁହଁଆ ରସିକୁ ଟାଣି ଟାଣି ସେମାନେ ତାକୁ ନେଇଆସିଲେ ।

ମୂଷା ସବୁ ଦେଖୁଥାଏ । ଭାବିଲା—ଓଟ ତ ଭାରବାହୀ ପଶୁ । ରାଜା ତାକୁ ଏଇନେ ଧରିନେଲେ । ଜନିଷ ନଦ ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପଠାଇଦେବେ । ସେଇଟା ତ ବୋକା, ପେଟବିକଳୀ । କିଛି ଜାଣି ପାରିବନାହିଁ । ଆତ୍ମରକ୍ଷା ତା'ପକ୍ଷେ ଅସମ୍ଭବ । ମୃତ୍ୟୁ ତାର ସୁନିଶ୍ଚିତ । ପଶୁଟି ଅବଶ୍ୟ ତାକୁ ଅବଜ୍ଞା କରିଥିଲା, ହେଲେ— ବର୍ତ୍ତମାନ ତାର ସରଣାପନ୍ନ । ତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ତାର ଏକାନ୍ତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ତା'ଛଡ଼ା ଓଟ ତାକୁ ରାଜାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ମାଲିକ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିଛି । ରାଜା ତାକୁ ନେଇଯିବାଟା ଉଚିତ ହୋଇ ନାହିଁ । ଏହା ପରଦ୍ରବ୍ୟ ଲୁଣ୍ଠନ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହଁ । ଉଚ୍ଚ ପଦବୀର ଏହା ଅସଦ୍ ବ୍ୟବହାର ।

ପରଧନର ସୁରକ୍ଷା ରାଜାର ଧର୍ମ । ଏ ରାଜା ବିଧର୍ମୀ । ବେଳହୁଁ ପ୍ରତିକାର ନ କଲେ ସେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋଇ ଉଠିବ ।

ଅତ୍ୟାଚାର କରିବ । ଲୋକଙ୍କର ବିପତ୍ତି ବଢ଼ିବ । ଆଗରୁ ସାବ-ଧାନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ରାଜାଙ୍କୁ ପାନେ ଦେଲେ ଆଉ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବାକୁ ତାର ସାହାସ ହେବନାହିଁ ।

ମୂଷା ଗୋଷ୍ଠିଆ ଜୀବ । ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଦଳବଦ୍ଧ । ଜଣଙ୍କର ବିପତ୍ତିକୁ ସେମାନେ ସାମୂହିକ କରି ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନେ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରାଣଘାତ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ବିପଦ ପଡ଼ିଲେ ସେମାନେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ମୂଷା ତାହା ଶୁଣିଲା ମାତ୍ରେ ଧାଏଁ । ବିପଦ ଗ୍ରସ୍ତ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚେ । ମୂଷାଟି ଭାବିଲା—ରାଜାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ତା'ପ୍ରତି ଏକ ବିପଦ । ସେଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ମୂଷାଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ତାର ଲୋଡ଼ା ।

ମୂଷାଟି ଇସାରା ଦେଲା । ମାତ୍ର ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିଏ । ଗୃହୁଁ ଗୃହୁଁ ଅସଂଖ୍ୟ ମୂଷାଙ୍କର ସମାବେଶ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ, "କ'ଣ ହେଲା ?"

ମୂଷାଟି ସମବେତ ମୂଷାମଣ୍ଡଳୀଙ୍କୁ କହିଲା, "ଭାଇମାନେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଜାଣ, ରାଜା ମାତ୍ରେ ହିଁ ଧାର୍ମିକ । ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକ । ସେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତିର ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା । ପରଧନ ଲୁଣ୍ଠନ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅସମ୍ଭବ । ପ୍ରଜାଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ତାଙ୍କର କାମ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଏ ଦେଶର ରାଜା ଭିନ୍ନ । ସେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ । ସବୁବେଳେ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟସହ ଯୁଦ୍ଧରେ ଲିପ୍ତ । ପ୍ରଜାଙ୍କର କଥା ବୁଝେନାହିଁ । ଯୁଦ୍ଧରେ ଅଜସ୍ର ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ଓ ଜନକ୍ଷୟ କରେ । ରାଜକୋଷ ଆଜି ଶୂନ୍ୟ । ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ । ପ୍ରଜାକୁଳ ଆଜି ଅତିଷ୍ଠ । ତୁମେ ବିଶ୍ୱାସ କର ବା ନକର ଭାତ ହାଣ୍ଡିରୁ ଭାତଟିଏ ଚିପାଯାଏ । ଗୋଟିଏ କଥାରୁ ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି ଜଣାଯାଏ ।

ମୁଁ ଗୋଟିଏ ସାମାନ୍ୟ ଉଦାହରଣ ଦେଉଛି, ମନଦେଇ ଶୁଣ । ଏ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଜୀବ ଆସିଲା । ବେକଟି ତାର ଲମ୍ବା । ଅପୂର୍ବ ଚେହେରା । ବୋକାଟାଏ । ପେଟ ବକଲା । ଆଗପଛ ଭାବି ପାରେନାହିଁ । ତା ନାଁ ଓଟ । ସେ ମୋତେ ତାର ମାଲିକ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିଛି । ରଜା ତାକୁ ନେବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ମୋତେ ପଚାରିଲେ ନାହିଁ । ତଥାପି ମୁଁ ପ୍ରତିବାଦ କଲି । ରାଜା ମାନିଲେ ନାହିଁ । ତାକୁ ନେଇଗଲେ । ସେ ତ ଭାରବାହୀ ପଶୁ । ତା ପିଠିରେ ଭାରନଦୀ ଯୁଦ୍ଧକୁ ପଠାଇଦେବେ । ସେଠି ତାର ମୃତ୍ୟୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ଆମେ ସାହାଯ୍ୟ ନ କଲେ ତାର ରକ୍ଷା ନାହିଁ ।

ରାଜା ତାକୁ ଭାର ବୁହାଇଲେଣି । ସେ ତାର ପ୍ରତିବାଦ କରିନାହିଁ । ଏହା ସତ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତାର ମାଲିକ । ମୋର ଅନୁମତି ନିଆଗଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ଲାଞ୍ଛିତ, ଅପମାନିତ । ଆପଣମାନେ ମୋର ବନ୍ଧୁ । ମୋର ଇଜ୍ଜତ ରଖିବା ଆପଣଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ତା'ଛଡ଼ା ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣୀର ଜୀବନ ବି ରକ୍ଷା ହେବ ।"

ମାଙ୍କୁଡ଼ମାନେ ଭାବିଲେ । ମାଙ୍କୁଡ଼ଟି ଯାହା କହୁଛି, ତା ସତ୍ୟ । ଶରଣାପନ୍ନ ଜୀବଟିକୁ ରକ୍ଷା ନ କଲେ ସେମାନେ ଧର୍ମଦ୍ରୋହୀ ହେବେ । ତାଙ୍କ ଜାତିରେ କଳଙ୍କ ଲାଗିବ । ତା'ଛଡ଼ା ରାଜା ପ୍ରଜାର ଧନ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବା ଅନୁଚିତ । ତାହା ଅଧର୍ମ । ଧର୍ମରେ ସଂସାର ଚାଲେ । ଧର୍ମ ରକ୍ଷାକରିବାକୁ ହେବ । ନଚେତ ସଂସାର ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇଯିବ ।

ଓଟକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିରହେଲା । କଥା ହେଲା, ରାଜା ତ ବହୁତ ପଶୁଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ଖଟାଇବା ପାଇଁ ରଖିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ରାତିରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ରହନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଦଉଡ଼ିକୁ ରାତିରେ

କାଟିଦେଲେ ସବୁ ପଶୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯିବେ । ସକାଳକୁ ରାଜାଙ୍କର ପଶୁ କେହି ନଥିବେ । ରାଜା ଅଚଳ ହୋଇଯିବେ ।

ରାତ୍ରି ଅଧରେ ଧାଡ଼ିବାନ୍ଧି ଚାଲିଲେ ଅଗଣିତ ମୂଷା । ସେତେବେଳକୁ ସୈନ୍ୟମାନେ ନିଦ୍ରାଭିଭୂତ । କେବଳ ପ୍ରହରୀମାନେ ଜାଗ୍ରତ । ସବୁ ପଶୁ ମଧ୍ୟ ସୁପ୍ତ । ପଶୁମାନେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଦଉଡ଼ିକୁ ମୂଷାମାନେ ଯାଇ ଟିକ୍ ଟିକ୍ କରି କାଟିଦେଲେ । ସେ ଦଉଡ଼ି ଯେପରି କୌଣସି କାମରେ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ସବୁ ପଶୁଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଗୋଟିକପରେ ଗୋଟିଏ ପଶୁ ଉଠି ଯେ ଯୁଆଡ଼େ ଚାହିଁଲେ ପଳେଇଲେ ।

ସକାଳେ ଦେଖାଗଲା—ପଶୁମାନେ ନାହାନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଏକଥା କେମିତି ହେଲା କେହି ଜାଣିବ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏ ଖବର ଚାରିଆଡ଼େ ବ୍ୟାପିଗଲା, ଜଙ୍ଗଲର ନିଆଁ ପରି । ମୂଷାମାନଙ୍କର ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ପରେ ଜଣାପଡ଼ିଲା ।

ରାଜା ଓ ସେନାପତିମାନେ ବସି ପଶୁମାନଙ୍କୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ସ୍ଥିରକଲେ । ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଜଙ୍ଗଲକୁ ପଠାଇଲେ । ଏ ଖବର ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜାଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେ ମଉକାର ସୁଯୋଗ ନେଲେ । ହଠାତ୍ ଏହି ରାଜ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ କଲେ ।

ରାଜାଙ୍କର ପଦାତିକ ସୈନ୍ୟଛଡ଼ା ଆଉ ସମସ୍ତ ବାହିନୀ ଅକର୍ମଣ୍ୟ । ପଦାତିକ ସୈନ୍ୟ ଭିତରୁ ଅନେକ ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା, ଓଟକୁ ଖୋଜିବାକୁ ବାହାରି ଯାଇଥାନ୍ତି । ଅବଶିଷ୍ଟ ସୈନ୍ୟମାନେ ପ୍ରାଣମୂର୍ଚ୍ଛା । ସଂଗ୍ରାମ କଲେ । ଶେଷକୁ ହାରିଗଲେ । ରାଜା ପ୍ରାଣବିକଳରେ ପଳାଇଗଲେ ।

ଓଟ ମୂଷାର ଗାତ ପାଖକୁ ଫେରିଆସିଲା । ସେ ଏବେ ମୁକ୍ତ । ମୂଷାଟିକୁ ଦେଖି କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ କହିଲା, "ଯାହା ବରାଟ

ତାହା ବଡ଼ନୁହେଁ । ଯାହା କ୍ଷୁଦ୍ର ତାହା ହେୟ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରୁଛି । ମୋର ତ୍ରୁଟିପାଇଁ ମତେ କ୍ଷମା ଦିଅନ୍ତୁ । ଆପଣ ଚାହିଁଲେ, ମୋର ହୋଦାରେ ଲୁଚି ରହିପାରନ୍ତି । ଦରକାରବେଳେ ମତେ ବି ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବେ ।"

ଧାର୍ମିକ ରାଜୁ

ଜାଣିନାହିଁ କେତେଦିନର କଥା । ଗୋଟିଏ ଗାଁରେ ବ୍ୟବସାୟୀଟିଏ ଥିଲା । ନାଁ ତାର ରାଜୁ । ସେ ଖୁବ୍ ଧାର୍ମିକ । ତାର ଦୋକାନ ଅଛି । କାରବାର ବି ଅଛି । ଟଙ୍କା ପଇସା କରଜ ମଧ୍ୟ ଦିଏ । କିନ୍ତୁ ସେ କାହାରିକୁ ଠକେ ନାହିଁ । କାହାଠାରୁ ପଇସାଟିଏ ବି ଅଧିକା ନିଏ ନାହିଁ । ଲୋକଟି ହୃଦୟବାନ । ବିପଦ ଆପଦରେ ଲୋକଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ତାର ଖ୍ୟାତି ଅଛି ।

ଧନୀ ସୌଦାଗରଟିଏ ସେଇ ଗାଁରେ ରହେ । ଥରେ ସେ ବିଦେଶ ଯାଇଥାଏ । ଘରେ ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପିଲାମାନେ ଥାଆନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ଘରଦ୍ୱାର କଥା ବୁଝେ ଓ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଦେଖେ । ଥରେ ତାର ଅଭାବ ପଡ଼ିଲା । ସେ ରାଜୁର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେଲା । ତାରି ଅଭାବ କଥା ଶୁଣି ରାଜୁ ତାକୁ ଦୁଇଟି ସୁନା ମୋହରଦେଲା । ସୌଦାଗର ଆସିଲା ମାତ୍ରେ ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ଫେରେଇ ଦେବବୋଲି କହି ଆସିଲା ।

ଦିନ କେତୋଟିପରେ ସୌଦାଗର ଆସିଲା । ସେଥିରେ ସେ ଆଣିଥାଏ, ସୁନା ମୋହର । ବହୁଦିନ ଯାତ୍ରାଯୋଗୁ ସେ ହାଲିଆ । କ୍ଳାନ୍ତ, ଘରେ ପହଞ୍ଚି, ସୁନା ମୋହର ବ୍ୟାଗଟି ଘରେ ରଖି ଖାଇ-ପିଇ ଶୋଇଗଲା ।

ପରଦିନ ବଡ଼ଭୋରରୁ ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ଉଠିଲା । ସୌଦାଗର ଆସିବା ମାତ୍ରେ ସୁନା ମୋହର ଫେରାଇ ଦେବାପାଇଁ ସେତ ରାଜୁ

ସାଙ୍ଗରେ ଜବାବ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ବ୍ୟସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ । ବ୍ୟାଗଟି ଖୋଲି ଦୁଇଟି ସୁନା ମୋହର ବାହାର କଲା । ବ୍ୟାଗଟିକୁ ପୁଣି ଭଲକରି ବାନ୍ଧି ଥୋଇଦେଲା । ତା'ପରେ ମୋହର ଦୁଇଟିକୁ ଧରି ରାଜୁ ଦୋକାକୁ ଧାଇଁଲା ।

ରାଜୁର ଦୋକାନଟି ଖୋଲା । କିନ୍ତୁ ଆଖ ପାଖରେ କେଉଁଠି ହେଲେ ସେ ନଥିଲା । କୌଣସି ଲୋକ ବି ସେଠି ନଥିଲେ । ସ୍ୱାମୀ ଆସିଛନ୍ତି ବହୁଦିନ ପରେ । ଘରର କାମ ବି ବହୁତ । ତେଣୁ ତାର ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ବେଳ ନଥାଏ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ରାଜୁ ବସୁଥିବା ଆସନ ତଳେ ସୁନା ମୋହର ଦୁଇଟି ରଖିଦେଇ ଚାଲି-ଆସିଲା ।

ସୌଦାଗର ବିଛଣା ଛାଡ଼ି ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରିଲା । ତା'ପରେ ସୁନା ମୋହର ବିକିବାକୁ ବଜାରକୁ ବାହାରିଲା । ବ୍ୟବସାୟରେ ସାଧୁତା ପାଇଁ ରାଜୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ତେଣୁ ସେ ପ୍ରଥମେ ତାରି ପାଖକୁ ଗଲା । ସେଇଠି ସୁନା ମୁଦ୍ରାତକ ଦେଖେଇ ଦରଦାମ କଲା । ଦର ପଟିଲା ନାହିଁ । ସୌଦାଗର ଫେରିବା ପାଇଁ ଉଠିଲା । ସେଠି ତ ସୁନା ମୋହର ବ୍ୟାଗ ଖୋଲିଥିଲା । ତେଣୁ ମୋହରଗୁଡ଼ିକ ଗଣିଲା । ତାର ଦୁଇଟି ମୋହର କମ୍ ହେଲା । ସେ ବ୍ୟବସାୟୀ ରାଜୁକୁ ଦେବାପାଇଁ ଦାୟୀ କଲା ।

ରାଜୁ ମୋହର କଥା କିଛି ଜାଣେ ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲା । ବାଦ ପ୍ରତିବାଦରେ ଗଣ୍ଡଗୋଳର ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଦୋକାନ ଆଗରେ ଲୋକାରଣ୍ୟ । ହଠାତ୍ ଦୋକାନୀ ଆସନର କଣଟି ପବନରେ ଉଠିଗଲା । ସୌଦାଗର ସେଠି ଦୁଇଟି ମୋହର ଥିବା ଦେଖିଦେଲା । ତା'ପରେ ଚାଲିଲା ସୌଦାଗରର ପାଟି । କହିଲା—"ଦେଖ, କେତେ ସାଧୁପଣିଆ ଦେଖାଉଛି । ପ୍ରକୃତରେ ଇଏ ଗୋଟେ ଠକ, ସବୁ ଖାଲି ଭଣ୍ଡାମି ।"

ସୌଦାଗର କଥାକୁ ଅନେକ ଲୋକ ସମର୍ଥନ କଲେ । ରାଜୁ ବୋକା ପାଲଟି ଗଲା । କିନ୍ତୁ କୈଫିୟତ ଦେଇପାରିଲା ନାହିଁ । ସୌଦାଗର ମନମୁତାବକ ଗାଳି ଗୁଲଜ କରି ଘରକୁ ଫେରିଲା ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସବୁକଥା କହିଲା । ସ୍ତ୍ରୀଟି ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ କାନ୍ଦ ପକାଇଲା । କହିଲା—"ଅଯଥାରେ ସାଧୁ ଲୋକକୁ ଦୋଷ ଦେଲ । ମୁଁ ଅସମୟରେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଦୁଇଟି ମୋହର ଧାର ଆଣିଥିଲି । ତମେ ଆସିଲା ମାତ୍ରେ ଦେଇଦେବି ବୋଲି ଜବାବ କରିଥିଲି । ସକାଳେ ତମ ବ୍ୟାଗରୁ ଦୁଇଟି ମୋହର ତାଙ୍କୁ ଦେବା ପାଇଁ ନେଲି । ଦୋକାନକୁ ଯାଇ ଦେଖେ, ଦୋକାନ ଖୋଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ନଥିଲେ । ତରବରରେ ତାଙ୍କ ଆସନତଳେ ରଖି ଚାଲି ଆସିଲି । ବେଳହେଲେ ଯାଇ କହିବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । ତମେ ବି ଘରେ ଅଛ । ତେଣୁ ଫୁରୁସତ ହେଲା ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଯାଇପାରିଲି ନାହିଁ ।

ସୌଦାଗରଟି ହତବାକ୍ । ଅଯଥାରେ ପରୋପକାରୀ ଓ ସାଧୁ ଲୋକକୁ ଦୋଷଦେଇ ସେ ଭୁଲ୍ କଲା । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଲଜ୍ଜିତ । ସ୍ୱାମୀ, ସ୍ତ୍ରୀ ଉଭୟେ ଧାଇଁଲେ ବ୍ୟବସାୟୀର ଦୋକାନକୁ । ସେଠି ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ବ୍ୟବସାୟୀଟି ବସିଥାଏ । ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଯୋଡ଼ ହସ୍ତରେ ତାଙ୍କର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କଲେ ।

ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ବି ଲୋକଙ୍କର ଭିଡ଼ । ସବୁ ଶୁଣିସାରି ଲୋକେ ପୁଣି ବ୍ୟବସାୟୀକୁ ପ୍ରଶଂସା ଓ ସୌଦାଗରକୁ ନିନ୍ଦାକଲେ ।

ବ୍ୟବସାୟୀ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ଫେରିଲା—ଦୁଇ ହାତରେ ଦୁଇମୁଠା ପାଉଁଶ ଧରି । ଦୋକାନ ଉପରେ ଠିଆହେଲା । ଡାହାଣ ମୁଠା ପାଉଁଶ ଡାହାଣ ପଟକୁ ଓ ବାଁ ମୁଠା ପାଉଁଶ ବାଁ ପଟକୁ ଫୋପାଡ଼ିଦେଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ତାର ପଛରେ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ ।

ସ୍ୱାମୀର ଏପ୍ରକାର ଢ଼ଙ୍ଗ ଦେଖି ପଚାରିଲା—"ଏ କ'ଣ କଲ ? କିଛି ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ ।"

ସ୍ୱାମୀଟି କହିଲା—"ଆଲୋ ! ବୁଝିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଏବେ ଶୁଣ । ଯେଉଁମାନେ ନ ବୁଝି ନସୁଝି ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଏ ବାଁ ପଟ ପାଉଁଶ ପଡୁ । ଯେଉଁମାନେ ନ ବୁଝି ନସୁଝି ପରନିନ୍ଦା କରନ୍ତି, ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଏ ଡାହାଣପଟ ପାଉଁଶ ପଡୁ ।"

—❋—

କଳହକୁଣ୍ଡୀ ସ୍ତ୍ରୀ

ଗୁରୁ ଗୋରଖ ନାଥ·········

ପଞ୍ଜାବର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସନ୍ଥ । ଜ୍ଞାନ ଆଉ ଉଦାରତା ପାଇଁ ଭାରତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ତାଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ତାଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଲୋକେ ଯାଆନ୍ତି । କାହିଁ ଦୂର ଦୂରାନ୍ତର ଲୋକ ଆସନ୍ତି । ଭାବନ୍ତି ତାଙ୍କ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ।

ବହୁତ ଦୂରରୁ ଜଣେ ଲୋକ ଦିନେ ଆସିଥାଏ । ଗୁରୁଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଲାଭ ପାଇଁ ସେ ଆଗ୍ରହୀ । ବ୍ୟସ୍ତ ବି । ପଚାରି ପଚାରି ଗୁରୁଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସାଧାରଣ ଘରଟିଏ । ବାହାରେ ଲୋକବାକ କେହି ନ ଥିଲେ । ଭିତରପଟୁ କବାଟ ବନ୍ଦ । ପ୍ରଥମେ ସେ ଡାକିଲା । କେହି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ତା'ପରେ ସେ କବାଟ ବାଡେଇଲା ।

ଭିତରପଟୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିର ପାଟି ଶୁଣାଗଲା । ସ୍ୱର ବଡ଼ ରୁକ୍ଷ, ଚଡ଼ା ଗଳା, ସତେ କି ସେ ରାଗିକରି କହୁଛି । ପାଟି ଶୁଣା ଯାଉଥାଏ "ତମ ଗୁରୁ ଘରେ ନାହିଁ । କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛି । ସେଇଟା ଠକ, ପାଜି, କୁହୁକ ଜାଣେ, କମିଆ କରେ । ସେ ଏକ ଅକାଳ କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ, ଅପଦାର୍ଥ, ବୋକା । ତମକୁ ଭେଳିକି ଲଗାଇଛି । ଘରେ ପଦୁଟିଏ

କଥା ବି କହେ ନାହିଁ । ଖାଲି ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହେଉଥାଏ । ସେ ଯାହା ଭଲ ଜିନିଷ ଆଣେ, ସବୁ ଖାଏ । କାହାକୁ ଟିକିଏ ବି ଦିଏନାହିଁ । ଗଞ୍ଜେଇ ଟାଣେ । ଭାଙ୍ଗ ଖାଏ । ସବୁବେଳେ ନିଶାରେ ଢୁଲୁ ଢୁଲୁ । ଏଠେଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ହେବନାହିଁ, ଯା ଫେରିଯା ।”

ସ୍ତ୍ରୀଟିର କଥାରେ ଆଗନ୍ତୁକଟି କାଠ । କେତେ ଆଶା କରି ସେ ଆସିଥିଲା । ଗୁରୁଙ୍କ ଦର୍ଶନ ତ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଗୁରୁଙ୍କ ଘରେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଭର୍ତ୍ସନା । ତାପୁଣି ଅସହ୍ୟ । ସବୁ କପଟ ତାକୁ ପ୍ରହେଳିକା ଭଳି ଲାଗିଲା । ଭାବିଲା ଗୁରୁଙ୍କୁ ଏପରି ଗାଳିଦେବାକୁ ତାଙ୍କ ଗୃହିଣୀ ସାହାସ କରିବ ନାହିଁ । ଏ ନିଶ୍ଚୟ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ । ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କେହି ନୁହନ୍ତି । ଭାବିଲା-କେଉଁ କାରଣରୁ ହୁଏତ ସେ ରାଗିଯାଇଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ନାଁ । ଗାଳିଦେବା ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ । ସ୍ଥାନ, କାଳ ଓ ପାତ୍ର ଭାବନ୍ତିନାହିଁ । ଯାହାହେଉ ସେ ଏଠି ଅପେକ୍ଷା କରିବ । ସେ ତ ଦୂରରୁ ଚାଲି ଚାଲି ଆସିଥିଲା । ତାକୁ ଭାରି ଶୋଷ । ଟିକିଏ ପାଣି ପିଇ ଶୋଷ ମାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା । ତେଣୁ ଲୋକଟି କହିଲା—“ମା ! ମୁଁ ବହୁ ଦୂରରୁ ଆସିଛି । ଶୋଷରେ ମୋ ତଣ୍ଡି ଶୁଖିଯାଉଛି । ଟିକିଏ ପାଣିଦେଲେ ତୃଷା ନିବାରନ୍ତି ।”

ପାଟିରୁ ତାର କଥା ସରିନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ଓଲଟି ପାଟିକରି କହିଲା—ଯା, ଯା, ମୋ ଦୁଆରୁ ନିକଳ । ତୋର ଜାଣି, ଗୋଟ ଠିକ୍ ନାହିଁ, ମୋ ଘରୁ ପୁଣି ପାଣି ପିଇବୁ ? ଏଠି କ'ଣ ପିଇବା ପାଣି ଛତ୍ର ଦିଆଯାଉଛି ? ପାଖରେ ପାଣି ଟୋପାଏ ନାହିଁ । କୋଶେ ବାଟରେ ଯାଇଁ ପାଣି, ତାକୁ ପୁଣି ମୁଁ ବୋହିକରି ଆଣିବି । ସାଇତି ରଖିବି । ଆଉ ଠକଙ୍କର ତୋଷାମଦିଆଙ୍କୁ ଦେବି । ମୋର ବୁଢ଼ା ସରୁନାହିଁ, ଯା, ଯା, ପାଣି ଏଠି ମିଳିବ ନାହିଁ । ଶୀଘ୍ର ଏଠୁ ଯା । ନଇଲେ ପୁଣି ଦେଖିବୁ ।

ଲୋକଟିର ମୁହଁ କଳା ପଡ଼ିଗଲା । କେତେ ଦୂରରୁ ଆସିଛି କେତେ କଷ୍ଟ ସହିଛି । ଏହାହିଁ ତାର ଫଳ । ଏଠି ଅପେକ୍ଷାମାନେ ହିଁ ବିପଦ । ସେ ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କଲାନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡକୁ ତଳକୁ ପୋତି ସେ ଫେରିଲା । କେଉଁଠିକି ଯିବ ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ ।

ବାଟରେ କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ଭେଟିଲା । ସେମାନେ ସେ ଗାଁର । କାମରୁ ଗାଁକୁ ଫେରୁଥାଆନ୍ତି । ଗୋରଖନାଥଙ୍କ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ତ ତାର ଭାରି ଆଗ୍ରହ । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ କଥା ପଚାରିଲା । ଜଣେ କହିଲା—"ଗୁରୁ ଗୋରଖନାଥ ଲମ୍ପଟ ଏକଦମ୍ ପାଗଳ, ସ୍ତ୍ରୀ କଥାରେ ଥାଏ । ସ୍ତ୍ରୀଟା କଳହୁଡ଼ୀ । ତା ଗାଳିଦିଏ । ମାଡ଼ ବି ଦିଏ । ସ୍ତ୍ରୀ କଥାରେ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଜାଳପା ଯାଏ । ଊଁ କି ଚୁଁ ହୁଏନାହିଁ । ସେ ତ ଘରେ ନଥାଏ, ଜଙ୍ଗଲ କାଠପାଇଁ ଯାଇଥିବ ।"

ଆଉ ଜଣେ କହିଲା—"ସନ୍ଥ ସବୁବେଳେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟା । ଘରେ ତ ରହି ହୁଏନାହିଁ । ସେଥିପା ବାହାରକୁ ସାଧନା ପାଇଁ ଯାଇଥିବେ ।"

ଲୋକଟି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଯାହାର ଖ୍ୟାତି ଭାରତ ବ୍ୟାପ୍ତ, ସେ ପୁ ଘରେ ଓ ଗାଁରେ ହେୟ; ନଗଣ୍ୟ । ଶ୍ରଦ୍ଧା ତ ନାହିଁ, ଘୃଣ୍ୟ ଭାବିଲା ଏତେଦୂର ଆସିଛି । ଟିକିଏ ଦେଖାହେଲେ ମନଟା ନିର୍ମ ହୋଇଯାଆନ୍ତା । ଯାହାହେଉ ପଛକେ, ତାଙ୍କୁ ସେ ଭେଟିବ ।

ସେ ଏସବୁ କଥା ଭାବି ଭାବି ଚାଲିଥାଏ । କେଉଁଆଡ଼କୁ ତା ନଘାନାହିଁ । ଜଙ୍ଗଲ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲାଣି ।

ଦେଖିଲା—ଜଙ୍ଗଲରୁ ଜଣେ ଲୋକ ଆସୁଛନ୍ତି । ବୃଦ୍ଧ । ମୁଣ୍ଡରେ ଜଟାଭାର, ତା ଉପରେ ଗୋଟିଏ କାଠ । ହାତରେ ନଇଁ ପଡ଼ି ଥାନ୍ତି । ସାଥିରେ ବାଘଟିଏ । ତା ଉପରେ ଭରା ଦେଇ ଚାଲ

ଥାଆନ୍ତି । ବେକରେ ସାପଟିଏ ଗୁଡ଼ରେଇ ହୋଇଥାଏ । ଏକଦମ ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ, ସମ୍ଭବ ନାଗଟିଏ । ବିଷଧର ସାପ ।

ଲୋକଟି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ । ସେ ତ ଗୁରୁଙ୍କ କଥା ଆଗରୁ ଶୁଣିଥିଲା । ଏବେ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିଲା । ମନେହେଲା, ଏଇ ହିଁ 'ଗୁରୁ ଗୋରଖନାଥ ।' ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଏ ଆଉ କେହି ନୁହନ୍ତି । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିପାତ କଲା । ଉଠି କହିଲା- "କାଠ ବୋଝ ବହୁତ ବାଧୁଥିବ । ମୋତେ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ବୋହିନେବି ।"

ଗୁରୁ ହସିଲେ । ହସିବାରେ ଥିଲା ଆନନ୍ଦ; ପରିତୃପ୍ତି । ଅନ୍ୟପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା, ସ୍ନେହ ଆଉ ଆଶ୍ୱାସନା । କହିଲେ—'ପୁଅରେ ! ତୋର କାଠ ବୋହିବାରେ ଆପତ୍ତି ମୋର ନାହିଁ । ବରଂ ମୋର ଭାର ଲାଘବ ହେବ । କିନ୍ତୁ ମୋର ତ କିଛି ରୋଜଗାର ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଯାଏ । ଜାଳେଣି କାଠ କାଟି ଆଣେ । ସେତକ କାମ ଯଦି କିଏ କରିଦେବ, ଆଉ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ଦେଖିବ, ତା'ହେଲେ ମୋର ରୁଟି ପିଠି ରହିବ ନାହିଁ ।"

ଲୋକଟି ଗୁରୁଙ୍କର କଥା ଶୁଣି ଅବାକ୍ । ଯାହାଙ୍କ କଥା ବାଘ ମାନେ, ସାପ ଗଳାରେ ଫୁଲମାଳ ହୁଏ, ତାଙ୍କର ପୁଣି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଏତେ ଡର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର କଳହୁଡ଼ୀ । ତାଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରେ । ତଥାପି ସେ ନିର୍ବିକାର । ତା' ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।ବରଂ ତା'କଥା ମାନନ୍ତି । ସେ କହିଲା—"ଗୁରୁଦେବ ! ଆପଣଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆଗରୁ ବହୁ କଥା ଶୁଣିଥିଲି । ଏବେ ଦେଖୁଛି ଆପଣ ପ୍ରକୃତରେ ଜଣେ ସନ୍ଥ । ଆପଣ ମହାନ ।"

ସନ୍ଥ କହିଲେ—"ବାବୁରେ ! ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବାକୁ ହେଲେ

ପ୍ରତିବାଦ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ସବୁ ସହିବାକୁ ହେବ । ବାଘ, ସାପ ସମସ୍ତେ ଜୀବ । ଶ୍ରଦ୍ଧାର ପାତ୍ର । ଶ୍ରଦ୍ଧା କଲେ ସେମାନେ ବି ପୋଷା ମାନିବେ । କଳାହୁଡ଼ୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଏକ ପରୀକ୍ଷା । ସେ ଯେତିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପାଇବାର କଥା, ତା ହୁଏ ତ ପାଇନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ରାଗୁଛି । ତାର ରାଗ ମୋର ଧୈର୍ଯ୍ୟର ପରୀକ୍ଷା । ମୋର ସହନଶୀଳତା ବୃଦ୍ଧିର ପରିମାପକ । ଏହି ପରୀକ୍ଷାରେ ମୋତେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁହିଁ ପଡ଼ିବ ।

ତାର ରାଗସତ୍ତ୍ୱେ ବି ମୋତେ ତାକୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ହେଉ । ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବାକୁ ହେବ । ଯେଉଁଥିରେ ସେ ନ ରାଗିବ; ତା ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଦିନ ଆସିବ । ସେ ବି ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ କଣି ହୋଇ-ଯିବ । ଆଉ ସେ ରାଗି ପାରିବନାହିଁ । କଠୋରତା ତାର ଉଭେଇ ଯିବ । ସେ ବି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବ ।''

ଗୁରୁଙ୍କର ବାଣୀ ତାକୁ ଅମୃତ ଭଳି ଲାଗିଲା । ସେ ତ ଗୁରୁଙ୍କର କଥାନୁହେଁ ଭଗବତ୍ ବାଣୀ । ନିଜେ ବି ଗୁରୁ ପରୀକ୍ଷାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ । ଏକ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ।

ଲୋକଟି ଆଉ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲାନାହିଁ । ଗୁରୁ ଗୋରଖନାଥଙ୍କ ପାଦତଳେ ଲମ୍ବିହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା । କହିଲା, "ମୋର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା ସଫଳ ହୋଇଛି । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋର ଜୀବନର ଶେଷ ଶିକ୍ଷା ଲାଭକଲି । ଜାଣିଲି-ପ୍ରେମର ଶକ୍ତି ଅସୀମ । ସେଥିରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଶ କରିହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ନିଜର ଧାହାସ ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଦରକାର । ପ୍ରେମ ବଳରେ ପୃଥିବୀ ବିଜୟ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବପର ।''

—:※:—

ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା

(୧) ଭିଏତ ନାମ, (୨) ଲାଦାଖ-୧, (୩) ଲାଦାଖ-୨, (୪) ପଞ୍ଜାବ-୧
(୫) ପଞ୍ଜାବ-୨, (୬) ପଞ୍ଜାବ-୩, (୭) ପଞ୍ଜାବ-୪, (୮) ପଞ୍ଜାବ-୫,
(୯) ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ-୧, (୧୦) ଉତ୍ତପ୍ରଦେଶ-୨, (୧୧) ପଞ୍ଜାବ-୬,
(୧୨) ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ-୩, (୧୩) ପଞ୍ଜାବ-୭, (୧୪) ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ-୪,
(୧୫) ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ-୧, (୧୬) କାଶ୍ମୀର-୧, (୧୭) ଆସାମ-୧,
(୧୮) କାଶ୍ମୀର-୨, (୧୯) କାଶ୍ମୀର-୩, (୨୦) ଇହୁଦୀ-୧
(୨୧) ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ-୧, (୨୨) ଆସାମ-୨, (୨୩) ଶ୍ରୀଲଙ୍କା-୧,
(୨୪) ଓଡ଼ିଆ-୧, (୨୫) ଇହୁଦୀ-୨, (୨୬) ସାନ୍ତାଳ-୧ (୨୭) ଇଟାଲି-୧,
(୨୮) ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ-୨, (୨୯) ଶ୍ରୀଲଙ୍କା-୨, (୩୦) ସାନ୍ତାଳ-୨,
(୩୧) ସାନ୍ତାଳ-୩, (୩୨) ସାନ୍ତାଳ-୪, (୩୩) ସାନ୍ତାଳ-୫),
(୩୪) ସାନ୍ତାଳ-୬, (୩୫) ସାନ୍ତାଳ-୭, (୩୬) ନେପାଳ-୧,
(୩୭) ହରିୟାନା-୧, (୩୮) ସାନ୍ତାଳ-୮, (୩୯) ସାନ୍ତାଳ-୯,
(୪୦) ସାନ୍ତାଳ-୧୦, (୪୧) ସାନ୍ତାଳ-୧୧, (୪୨) ସାନ୍ତାଳ-୧୨,
(୪୩) ସାନ୍ତାଳ-୧୩, (୪୪) ସାନ୍ତାଳ-୧୪, (୪୫) କନ୍ଧ-୧,
(୪୬) ନେପାଳ-୨ (୪୭) ତିବ୍ବତ-୧, (୪୮) ଇହୁଦୀ-୩,
(୪୯) ଇହୁଦୀ-୪, (୫୦) ଜାପାନ-୧, (୫୧) ତାମିଲ୍‌ନାଡୁ-୧,
(୫୨) ତାମିଲ୍‌ନାଡୁ-୨, (୫୩) ତାମିଲ୍‌ନାଡୁ-୩, (୫୪) ତିବ୍ବତ-୨,
(୫୫) ଫିଲ୍‌ପାଇନ୍-୧, (୫୬) ଫିଲ୍‌ପାଇନ୍-୨, (୫୭) ଚୀନ୍-୧,
(୫୮) ଫ୍ରାନ୍‌ସ-୧, (୫୯) ଫ୍ରାନ୍‌ସ-୨ (୬୦) ସ୍କଟ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ୍-୧ ।

ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକଳ୍ପ
ପୋ.: ଦିଘାଳ, ଜିଲ୍ଲା : ପୁରୀ
ମହାନ୍ତିପଡ଼ା, କାଫଲା, କଟକ-୨

ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ଥାନ : ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ, ପଥିକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପଦ୍ମାଳୟା, ବାଦାମବାଡ଼ି,
କଟକ ଟ୍ରେଡ଼ିଂ କମ୍ପାନୀ, ବାଲୁବଜାର, କଟକ ।